

SEANCES DU MARDI 10 MAI 1983
VERGADERINGEN VAN DINSDAG 10 MEI 1983ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DE L'APRES-MIDI
NAMIDDAGVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 1982.

COMMUNICATION:

Page 1982.

Conférence internationale du Travail.

PROJETS ET PROPOSITION DE LOI (Discussion):

Projet de loi visant à la souscription obligatoire par les entreprises d'assurances et de réassurances d'un emprunt de 5 milliards de francs en faveur de l'Institut national d'assurance maladie-invalidité.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Van Nevel, Egelmeers, Mme Remy-Oger, M. Dehaene, ministre des Affaires sociales et des Réformes institutionnelles, p. 1983.

Discussion et vote des articles, p. 1985.

Projet de loi contenant le budget du ministère de la Justice de l'année budgétaire 1983.

Projet de loi ajustant le budget du ministère de la Justice de l'année budgétaire 1982.

Discussion générale. — *Orateurs*: Mme Delruelle-Ghobert, M. Boel, Mme Saive-Boniver, MM. Weckx, Lallemand, Van In, Cooreman, Humblet, Mme Herman-Michielsens, M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles, p. 1986.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1982-1983
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1982-1983

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 1982.

MEDEDELING:

Bladzijde 1982.

Internationale Arbeidsconferentie.

ONTWERPEN EN VOORSTEL VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet tot verplichte inschrijving door de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen op een lening van 5 miljard ten voordele van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Van Nevel, Egelmeers, mevrouw Remy-Oger, de heer Dehaene, minister van Sociale Zaken en Institutionele Hervormingen, blz. 1983.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 1985.

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Justitie voor het begrotingsjaar 1983.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Justitie voor het begrotingsjaar 1982.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: mevrouw Delruelle-Ghobert, de heer Boel, mevrouw Saive-Boniver, de heren Weckx, Lallemand, Van In, Cooreman, Humblet, mevrouw Herman-Michielsens, de heer Gol, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Institutionele Hervormingen, blz. 1986.

Projet de loi contenant le budget du ministère de la Justice de l'année budgétaire 1983.

Discussion et vote des articles, p. 2004.

Projet de loi ajustant le budget du ministère de la Justice de l'année budgétaire 1982.

Discussion et vote des articles, p. 2006.

Proposition de loi abrogeant l'article 156 du Code judiciaire.

Discussion et vote des articles, p. 2007.

Projet de loi établissant le texte néerlandais et adaptant le texte français du titre IX du livre 1er du Code de commerce.

Discussion et vote des articles, p. 2007.

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Justitie voor het begrotingsjaar 1983.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2004.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Justitie voor het begrotingsjaar 1982.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2006.

Voorstel van wet tot opheffing van artikel 156 van het Gerechtelijk Wetboek.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2007.

Ontwerp van wet tot vaststelling van de Nederlandse tekst en tot aanpassing van de Franse tekst van het Wetboek van koophandel.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2007.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 15 m.
De vergadering wordt geopend te 14 u. 15 m.

CONGES — VERLOF

MM. Verbist, Van Roye, de Bruyne et Mouton, pour raison de santé; Geldolf, Op 't Eynde, Vandermarliere, Van Daele et Vanderpoorten, pour des devoirs administratifs; Daems, pour des raisons familiales, demandent d'excuser leur absence à la réunion de cet après-midi.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Verbist, Van Roye, de Bruyne en Mouton, om gezondheidsredenen; Geldolf, Op 't Eynde, Vandermarliere, Van Daele en Vanderpoorten, wegens bestuursplichten; Daems, wegens familieaangelegenheden.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

MEDEDELING — COMMUNICATION

Internationale Arbeidsconferentie

Conférence internationale du Travail

De Voorzitter. — Bij dienstbrief van 9 mei 1983 heeft de minister van Buitenlandse Betrekkingen aan de Senaat gezonden de tekst:

1. Van het verdrag nr. 154 en van de aanbeveling nr. 163 betreffende de bevordering van het collectief overleg;

2. Van het verdrag nr. 155 en van de aanbeveling nr. 164 betreffende de arbeidsveiligheid en -gezondheid van de werknemers en het werkmilieu;

3. Van het verdrag nr. 156 en van de aanbeveling nr. 165 betreffende de gelijke kansen voor en gelijke behandeling van mannelijke en vrouwelijke werknemers: werknemers met gezinsverantwoordelijkheid; aangenomen door de Internationale Arbeidsconferentie tijdens haar 67e zitting, gehouden te Genève van 3 tot 24 juni 1981.

Par dépêche du 9 mai 1983, le ministre des Relations extérieures a transmis au Sénat le texte:

1. De la convention n° 154 et de la recommandation n° 163 concernant la promotion de la négociation collective;

2. De la convention n° 155 et de la recommandation n° 164 concernant la sécurité, la santé des travailleurs et le milieu de travail;

3. De la convention n° 156 et de la recommandation n° 165 concernant l'égalité de chances et de traitement pour les travailleurs des deux sexes: travailleurs ayant des responsabilités familiales; adoptées par la Conférence internationale du Travail, au cours de sa 67e session tenue à Genève du 3 au 24 juin 1981.

Deze mededeling is in overeenstemming met de bepalingen van artikel 19, §§ 5 en 6, van de oprichtingsakte van de Internationale Arbeidsorganisatie, geamendeerd in 1946 en door het Parlement goedgekeurd bij de wet van 3 december 1947 (*Belgische Staatsblad* van 3 juni 1948).

Cette communication est conforme aux dispositions de l'article 19, §§ 5 en 6, de la constitution de l'Organisation internationale du Travail, amendée en 1946 et approuvée par le Parlement par la loi du 3 décembre 1947 (*Moniteur belge* du 3 juin 1948).

De teksten van de verdragen en van de aanbevelingen welke bij de regeringsverklaring waren gevoegd, liggen ter inzage van de belangstellende leden op de griffie van de Senaat.

Les textes des conventions et des recommandations annexés à la déclaration gouvernementale sont déposés au greffe du Sénat, où les membres peuvent en prendre connaissance.

Van deze mededeling wordt aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen akte gegeven.

Il est donné acte de cette communication au ministre des Relations extérieures.

ONTWERP VAN WET TOT VERPLICHTE INSCHRIJVING
DOOR DE VERZEKERINGS- EN HERVERZEKERINGS-
ONDERNEMINGEN OP EEN LENING VAN 5 MILJARD FRANK
TEN VOORDELE VAN HET RIJKSINSTITUUT VOOR ZIEKTE-
EN INVALIDITEITSVERZEKERING

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI VISANT A LA SOUSCRIPTION OBLIGATOIRE
PAR LES ENTREPRISES D'ASSURANCES ET DE REASSU-
RANCES D'UN EMPRUNT DE 5 MILLIARDS DE FRANCS
EN FAVEUR DE L'INSTITUT NATIONAL D'ASSURANCE
MALADIE-INVALIDITE

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet betreffende een lening van 5 miljard ten voordele van het Riziv.

Nous abordons l'examen du projet de loi concernant un emprunt de 5 milliards en faveur de l'Inami.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de heer Van Nevel, die het woord zal voeren namens de rapporteur, de heer Claeys, die belet is.

De heer Van Nevel. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, dames en heren, de heer Claeys die opgehouden is in een werkvergadering van de commissie voor de Infrastructuur heeft mij gevraagd in zijn plaats over dit ontwerp volgende tekst voor te lezen:

Uw commissie voor de Sociale Aangelegenheden heeft meerderheid tegen minderheid het ontwerp van wet goedgekeurd, tot verplichte inschrijving door de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen op een lening van 5 miljard ten voordele van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Het ontwerp heeft een dubbel doel:

1. De verlichting van de thesaurieproblemen waarmee het Riziv te kampen heeft;

2. De aanwending van een gedeelte van de opbrengst van de loonmatiging van 1982, meer bepaald het overloop-effect ervan op 1983 en 1984, van de ondernemingen uit de verzekeringssector.

Tijdens de bespreking vestigde een lid de aandacht van de commissie op de extra-legale reserves tot pensioenvorming in een aantal financiële instellingen. Ervan uitgaande dat die reservevorming voor 80 pct. geschiedt vanuit de instellingen zelf, vroeg hij waarom die reserves niet werden aangewend om de sociale zekerheid mede te financieren door middel van een lening.

De minister was van mening dat het probleem reëel was, maar ter sprake zal komen bij de hervorming van de sociale zekerheid omdat het niet kadert in het bestek van het huidig ontwerp.

Een commissielid had kritiek op de leningen aangegaan door het Riziv. Ondanks het feit dat het Rijk de gecumuleerde schuld van 30 miljard ten laste nam, kampt het Riziv nog voortdurend met thesaurieproblemen. De fundamentele hervorming van de sociale zekerheid is derhalve dringend noodzakelijk. Het lid was ook van mening dat de opbrengst van de matiging in de sector der verzekeringen in de eerste plaats zou moeten dienen voor werkverschaffing.

Wij vestigen er de aandacht van de Senaat op dat in de bijlage van het rapport een tabel van de leningen aangegaan door het Riziv is opgenomen.

De minister zegt dat de thesaurieproblemen worden veroorzaakt door verscheiden factoren:

— Bij de oprichting van het instituut werd geen fonds gecreëerd;

— Bij de consolidatie van het deficit van 30 miljard heeft het Riziv als tegenhanger daarvan, geen lening van 30 miljard aangegaan;

— men dient ook rekening te houden met de wijze van functioneren van het Riziv. Een achterstand in de betalingen van 15 à 20 miljard is normaal, omdat ook de facturen laattijdig worden ingediend. Dit ontwerp heeft tot doel het tekort tot plusminus 20 miljard te beperken.

De minister vestigde er nog de aandacht op, dat inzake dit ontwerp, voorafgaand overleg werd gepleegd met de betrokken ondernemingen. Zo werd de datum op 1 juni 1983 gebracht, wat de

verzekeringsinstellingen in staat moet stellen de operatie beter voor te bereiden.

Wij verzoeken de Senaat, zoals de Kamer van volksvertegenwoordigers dit reeds heeft gedaan, het ontwerp van wet goed te keuzen. *(Applaus op de banken van de meerderheid.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Egelmeers.

De heer Egelmeers. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik meende de rapporteur te feliciteren met de objectiviteit van zijn rapport. Hem werd vertrouwen geschonken in de commissie. Ik stel nu met verwondering vast dat de rapporteur volmacht heeft gegeven aan een collega om hier zijn tekst te komen voorlezen.

Die methode lijkt mij even ongewoon als het voorwerp van het ontwerp zelf. De lening, die de regering wil uitschrijven, is immers zeer ongewoon, want zij legt aan bepaalde ondernemingen, namelijk die uit de verzekeringswereld, de verplichting op om in te schrijven — zij het onder bepaalde voorwaarden — op een lening die 5 miljard frank moet opbrengen. De minister heeft dit alles duidelijk toegelicht, maar er rest mij toch nog een vraag.

De minister heeft in de commissie gezegd dat er onderhandeld werd tussen de regering en de verzekeringsondernemingen over de wijze waarop die 5 miljard zal worden gevonden, te weten door afname van één derde van wat de bedienden in de verzekeringssector inleveren op hun wedde, en dat de ondernemingen hiermee akkoord gingen. Ik heb echter vernomen — en ik neem aan dat mijn informatie juist is — dat hierover geen overleg werd gepleegd tussen de werknemers-afgevaardigden en de werkgevers. Het gaat hier nochtans om zo'n 450 miljoen frank verworven loon van de werknemers, dat weliswaar door het volmachtbeleid het voorwerp van inlevering was geworden. Voor zo'n belangrijke som, die normaal bestemd was om de tewerkstelling in de sector te waarborgen of op te drijven, zou men toch deze belangrijke partner niet mogen terzijde laten. Dit is mijns inziens op zijn minst niet sportief ten opzichte van die betrokken partner en het druist in tegen de goede gewoonten die wij kennen in het overleg. Indien mijn informatie verkeerd is, mijnheer de minister, mag u mij terechtwijzen.

Ik heb bij de aanvang van mijn uiteenzetting gezegd dat dit een zeer ongewone werkwijze is. Het is niet de eerste maal dat er een lening wordt uitgeschreven om de tekorten in de sector van de ziekte- en invaliditeitsverzekering weg te werken. Wij herinneren ons de grote operatie van 30 miljard en twee kleinere leningen. U heeft dit trouwens als documentatie bij het verslag laten voegen.

Wij stellen vast, mijnheer de minister, dat u jaar na jaar blijft sukkelen met het probleem van de tekorten in de sector van de ziekte- en invaliditeitsverzekering. U zegt ter verantwoording dat de uitgaven van deze zeer belangrijke sector, waarvan ook het ziekenhuiswezen deel uitmaakt, moeilijk te programmeren zijn en dat u regelmatig geconfronteerd wordt met enorme uitgaven. Dit kan misschien waar zijn. Wanneer u echter op 25 miljard na niet kunt zeggen wat er gaat gebeuren in deze sector, is dit een reden te meer om de handen in elkaar te slaan en te zorgen voor een ernstige aanpak. Wij hebben hier reeds tot vervelens toe herhaald dat de sociale zekerheid eindelijk ten gronde moet worden hervormd. Dit geldt zeer zeker voor de sector van de ziekte- en invaliditeitsverzekering, die voor een groot gedeelte de oorzaak van het deficit is. Daarin begrepen het ziekenhuiswezen. De betrokken partijen in die sector, evenzeer de artsen, kunnen vrij doorgaan met vragen, omdat alles toch wordt betaald.

Het middelje dat de regering heeft gevonden, namelijk een verplichte lening, is ongewijfeld een innovatie. Ik weet echter niet in hoeverre dit in de toekomst zal kunnen standhouden.

Mijnheer de minister, namens de socialistische fractie kan ik u zeggen dat wij uw ontwerp niet zullen goedkeuren, omdat de methode die de regering gebruikt, hoe nieuw ze ook is, zeker en vast niet de goede methode is.

Ik neem aan dat de oppositie zich nog mag veroorloven u ertoe aan te zetten ernstig na te denken en te handelen.

U zal hier waarschijnlijk straks komen zeggen dat u ter zake hervormende maatregelen zult nemen. Wij moeten dat echter nog afwachten. Dan is er immers onze grote vrees die ik hier duidelijk wil vertolken, namelijk dat u de hervorming in kleine pakketten zult aanpakken — dat heb ik reeds eerder gezegd — en op een éénrichtingsgezinde wijze, waarna alles dan weer in betwisting kan worden gesteld. Maar daar krijgen wij te gelegenere tijd wel de kans voor.

Mijnheer de minister, tot onze grote spijt en met alle begrip voor de tekorten die u in de begroting hebt vastgesteld, kunnen wij de verplichte lening van 5 miljard die u in uw ontwerp aan de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen oplegt niet goedkeuren.

Wij hopen dat het de laatste maal is dat u uw toevlucht moet nemen tot zulke praktijken en dat u en de regering in alle ernst de problematiek van de sociale zekerheid, die in België het probleem nummer één is, ten gronde zult aanpakken.

Indien wij voelen dat u dat op een positieve en verantwoorde wijze wil doen, dan kan ik u nu reeds zeggen dat wij u zullen steunen, weliswaar met inbreng van onze ideeën. Wij hopen dat uit die dialoog de goede oplossing zal kunnen worden gedistilleerd. (*Applaus op de socialistische banken.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Remy.

Mme Remy-Oger. — Monsieur le Président, chers collègues, le gouvernement ayant eu certain scrupule ou éprouvé certaine difficulté pour introduire la mesure contenue dans le projet de loi en question dans la loi de finances, il nous demande aujourd'hui de voter un projet prévoyant un emprunt forcé auprès des compagnies privées d'assurances à destination de l'Inami.

Si on procède à une lecture attentive de l'avis du Conseil d'Etat, on en déduit que le gouvernement est à la limite des pratiques acceptables et qu'il s'agit bien plus, dans la méthode, d'une réquisition d'argent que d'un emprunt au sens habituel, même si le Conseil national des assurances avait marqué un avis favorable. Le gouvernement va sûrement me rétorquer que nous nous trouvons bien devant un emprunt puisqu'il donnera lieu à intérêt et, à votre décharge, monsieur le ministre, vous nous ferez sans doute remarquer que le taux d'intérêt est faible, surtout pendant les deux premières années.

Il est, en effet, faible pour l'Inami pendant les deux premières années, mais au détriment de quoi et de qui ?

De l'emploi dans le secteur des assurances puisqu'un tiers du produit de la modération salariale consentie par les travailleurs sera affecté à compenser le faible rendement de cette ponction de capitaux imposée au secteur des assurances.

Des travailleurs sans emploi, puisque cette somme ne servira pas à accroître l'emploi ainsi que le justifiait la modération salariale.

Ainsi, par la superposition dans le temps de mesures gouvernementales, ce sont encore les travailleurs qui paient un deuxième tribut : D'abord, la modération salariale qui peut être acceptable quand elle a l'accroissement de l'emploi comme objectif; ensuite, détournement d'une partie de cette modération à d'autres fins même si c'est la vie de l'Inami qui en dépend, là j'en conviens.

Au moment où fut présenté le budget du département des Affaires sociales, M. le ministre avait déclaré que le recours à l'emprunt pour réaliser l'équilibre financier des secteurs de la Sécurité sociale était à éviter.

On sait ce qu'il en est puisque l'amendement déposé à la Chambre à la loi portant sur des propositions fiscales et budgétaires prévoyant cet emprunt de 5 milliards est devenu le projet de loi qui nous est soumis, après avoir été voté par la majorité à la Chambre.

Quelle est la signification de ce changement d'attitude dans le chef du gouvernement ?

S'agit-il du réveil d'un scrupule ou de la rectification d'une erreur d'appréciation des recettes dans ce secteur vital de la protection sociale des travailleurs ?

Dans les deux cas, le comportement est incohérent et les déclarations ministérielles légères, car elles ne sont pas menées à bonne fin.

Si ce n'était cet aspect de pénalisation au second degré des travailleurs actifs, nous pourrions comprendre le sens de votre politique de rognages successifs des avantages acquis et de déstabilisation du monde du travail, inquiet de son devenir; sur ce point, vous n'êtes pas seul en cause et il faut tenir compte du contexte actuel. Cela conduit ceux qui ont bien compris votre politique et qui en ont les moyens à chercher, auprès des compagnies d'assurances privées, une couverture des risques que l'Etat ne couvre plus et qu'il couvrira peut-être de moins en moins dans un avenir proche.

En agissant ainsi, le gouvernement et la majorité rompent en cours de carrière, dans certains cas et unilatéralement, des contrats de travail qui comprenaient des garanties sociales clairement définies.

Nous pourrions dès lors comprendre que vous ponctionniez, dès maintenant, une partie des bénéfices que réalisent les compagnies d'assurances par la souscription de compléments d'assurances-pensions, d'assurances soins de santé-frais d'hospitalisation.

C'est là une démarche de l'Etat vers la privatisation de la couverture de certains risques — peut-être cette démarche est-elle d'ailleurs la résultante de certains comportements, plutôt que de votre volonté propre — puisqu'il contribue à exploiter les faiblesses de plus en plus inquiétantes du régime de la sécurité sociale.

Je ne m'étendrai pas sur ce point, car M. Egelméers y a fait allusion. C'est peut-être là notre inquiétude première et nous sommes disposés, dans une certaine mesure, à collaborer au plus vite et au mieux à cette réforme.

Pour la raison évoquée plus haut et parce que votre projet porte un préjudice supplémentaire aux travailleurs sans emploi, le groupe socialiste ne pourra le voter. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Dehaene.

De heer Dehaene, minister van Sociale Zaken en Institutionele Hervormingen. — Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, ik ben het met de heer Egelméers eens dat dit ontwerp ongewoon is. Daarenboven ben ik het eens met het principe dat leningen in de sociale zekerheid best worden vermeden. Ik heb echter nooit weggestoken dat de problematiek van de financiering van de ziekteverzekering, meer bepaald het thesaurieprobleem in de ziekteverzekering, specifieke eisen stelt waarvoor ik gedeeltelijk moet terugrijpen naar oplossingen die ik liever zou vermijden.

Vanuit het standpunt van de ziekteverzekering denk ik nochtans dat deze lening een positief effect heeft, aangezien voor de eerste twee jaar een interestvoet wordt aangerekend die het Riziv op het ogenblik nergens zou kunnen krijgen. Nu vandaag werd aangekondigd tegen welke interestvoet de volgende staatslening wordt uitgegeven, kan ik overeenkomstig de bepalingen van het wetsontwerp zeggen dat indien dit ontwerp door de Senaat wordt aangenomen, voor de eerste twee jaar de interestvoet 5 pct. zal zijn en vanaf het derde jaar 12 pct., zoals de staatslening. Dit wil dus zeggen, een interestboni 7 pct. voor de eerste twee jaar.

Mijnheer Egelméers, ik kan u bevestigen dat over de techniek van deze lening, nadat hierover principieel werd beslist door de regering, met de verzekeringsmaatschappijen werd onderhandeld. Er zijn geen rechtstreekse onderhandelingen geweest met de vertegenwoordigers van de werknemers, omdat het hier om de aanwending gaat van de loonmatiging van 1982. Voor die van 1983 is dit niet het geval, want daarvoor werd met het oog op de tewerkstelling uitdrukkelijk voorzien in onderhandelingen over de bestemming. Deze bijkomende matiging van 1983 hebben we integraal laten besteden door de verzekeringssector. Daarover werd trouwens een sectorieel akkoord gesloten in de verzekeringssector. Ik wil hier tevens laten opmerken dat voor 1982 — en daar gaat het toch over — de doelstellingen voor de loonmatiging ruimer geformuleerd werden dan in 1983. Daarenboven komt de aanwending van de loonmatiging uiteindelijk toch de werknemers ten goede aangezien de lening bestemd is voor het Riziv van de werknemers.

In verband met de hervorming van de sociale zekerheid ben ik het eens om te zeggen dat de hervorming van de ziekteverzekering ongetwijfeld één van de gevoeligste sectoren is en waar men met grote moeilijkheden kampt om de uitgaven onder controle te houden. Een aantal voorstellen zullen dan ook in die zin verwoord worden. Ik verheug mij over de bereidheid die de woordvoerders van de oppositie hebben aan de dag gelegd om over deze hervorming een serie en positief gesprek te hebben. Nog vóór het einde van de maand zal ik aan de regering betreffende deze hervorming een beleidsnota voorleggen. Ik zal voorstellen dat er een overleg zou plaatsvinden enerzijds met de sociale gesprekspartners en anderzijds met de commissies voor de Sociale Zaken van Kamer en Senaat, zodanig dat er bij de bespreking van de basisopties inspraak is vanuit het Parlement. Wanneer dit wetsontwerp dan uiteindelijk in het Parlement zal komen — en deze hervorming kan niet via bijzondere machten gebeuren —, zal dit wellicht op een ruime consensus kunnen steunen die verder gaat dan de steun van de meerderheid alleen, wat toch belangrijk is voor de hervorming van de sociale zekerheid, één van de basispijlers van het sociaal beleid in ons land. Het gaat immers om iets essentieels in onze maatschappij en niet zomaar om één of ander voordeel dat wordt toegekend. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De heer Egelsemeers. — Ik stel vast dat de minister over heel de lijn met ons akkoord gaat.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de behandeling van de artikelen van het ontwerp van wet.

Artikel één luidt:

Artikel 1. Worden beschouwd als verzekeringsonderneming in de zin van deze wet, alle private en openbare ondernemingen en instellingen die toegelaten zijn krachtens de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen of gemachtigd krachtens de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 evenals de ondernemingen die aan herverzekering doen.

Deze wet is niet van toepassing van de entiteit van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas gevormd door de Lijfrentekas, de Verzekeringskas en de Rentekas voor Arbeidsongevallen.

Article 1er. Sont considérées comme entreprises d'assurances au sens de cette loi, toutes les entreprises et institutions privées et publiques qui sont agréées en vertu de la loi du 9 juillet 1975 relative au contrôle des entreprises d'assurances ou agréées en vertu de la loi sur les accidents du travail du 10 avril 1971, ainsi que les entreprises qui font des opérations de réassurances.

Cette loi n'est pas d'application à l'entité de la Caisse générale d'Epargne et de Retraite constituée par les Caisses de Retraite, d'Assurance et de Rentes-accidents du travail.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. De in artikel 1, eerste lid, van deze wet bedoelde ondernemingen zijn verplicht in te schrijven op een lening van 5 miljard frank, onder staatswaarborg, ten voordele van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Art. 2. Les entreprises visées à l'article 1er, premier alinéa, de la présente loi, sont tenues de souscrire à un emprunt de 5 milliards de francs, garanti par l'Etat, en faveur de l'Institut national d'assurance maladie-invalidité.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. De koers van uitgifte en terugbetaling wordt vastgesteld tegen 100 pct.

De intrestvoet van deze lening is vastgesteld op 5 pct., per jaar, voor de eerste twee jaar.

Vanaf het derde jaar zal de rentevoet van deze lening gelijk zijn aan de rendementsvoet, rekening houdend met het commissieloon toegekend aan de verzekeringsondernemingen, van de laatste openbare lening uitgegeven zonder bijzondere voorwaarden, hetzij door de Staat, hetzij door een instelling van openbaar nut, met staatswaarborg tussen 1 april 1983 en 1 juli 1983.

Bij gebrek aan uitgifte van een dergelijke lening in de loop van deze periode, zal de rentevoet gelijk zijn aan de rendementsvoet voor de verzekeringsondernemingen van kasbons over 5 jaar, op 1 juni 1983.

De intresten zijn jaarlijks betaalbaar na vervallen termijn.

De deelbewijzen van deze lening zullen ter beschikking van de intekenaars worden gehouden in de loop van de maand van het afsluiten van de inschrijving.

Art. 3. Le taux d'émission et le taux de remboursement sont fixés à 100 p.c.

Le taux d'intérêt de cet emprunt est fixé à 5 p.c. l'an pour les deux premières années.

A partir de la troisième année, le taux d'intérêt de cet emprunt sera le taux de rendement, compte tenu de la commission allouée aux entreprises d'assurances, du dernier emprunt public ou de la tranche du dernier emprunt public émis sans conditions spéciales soit par l'Etat, soit par un organisme d'intérêt public, avec la garantie de l'Etat, entre le 1er avril 1983 et le 1er juillet 1983.

A défaut d'émission d'un tel emprunt au cours de cette période, le taux d'intérêt sera le taux de rendement pour les entreprises d'assurances des bons de caisse à 5 ans au 1er juin 1983.

Les intérêts sont payables annuellement à terme échu.

Les certificats représentatifs de cet emprunt seront tenus à la disposition des souscripteurs dans le mois de la clôture de la souscription.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 4. De lening zal volgestort worden door elk der ondernemingen voor de helft op 1 juli 1983 en voor de andere helft op 1 oktober 1983.

Art. 4. L'emprunt sera libéré par chacune des entreprises pour la moitié le 1er juillet 1983 et pour l'autre moitié, le 1er octobre 1983.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 5. 1. Het aandeel in de lening van elke onderneming zal worden berekend in verhouding tot de loonmatiging van de maand december 1982, forfaitair vastgesteld op het verschil tussen:

a) 8,03 pct. van het totaal der lonen van deze maand, zoals bepaald in het tweede lid;

b) Het produkt van 1 615 frank met het aantal werknemers in de onderneming, ten overstaan van de overeenstemmende loonmatiging in het geheel van de betrokken ondernemingen.

2. De in het eerste lid bedoelde lonen zijn de bruto lonen van de maand december 1982, uitgezonderd de commissielonen en gratificaties en na aftrek van de variabele lonen van de agenten onder arbeidsovereenkomst maar beperkt tot het personeel van de ondernemingen op 1 januari 1983 en bezoldigd in december 1982.

3. De personeelsleden in aanmerking te nemen voor de berekening van het punt b van het eerste lid, zijn diegenen die in dienst zijn van de onderneming op 1 januari 1983, na aftrek van de agenten onder arbeidsovereenkomst die geen vast loon genieten, bezoldigd in december 1982; voor de personeelsleden die deeltijds tewerkgesteld zijn, wordt rekening gehouden naar rata van hun arbeidsduur.

4. De Vereniging der gemeenschappelijke verzekeringskassen en de Beroepsvereniging der verzekeringsondernemingen zijn ieder wat hen betreft, belast met het verzamelen van de statistische inlichtingen noodzakelijk voor de toepassing van de verdelingsformule. Het ministerie van Sociale Voorzorg voor de in liquidatie gestelde gemeenschappelijke kassen en het ministerie van Economische Zaken zijn belast aan voornoemde beroepsverenigingen de inlichtingen te verschaffen voor die verzekerings- en herverzekeringsondernemingen die niet bij hen aangesloten zijn of die bedoelde inlichtingen niet tijdig hebben medegedeeld.

Art. 5. 1. La part de chaque entreprise dans l'emprunt sera calculée en proportion de la modération salariale du mois de décembre 1982 fixée forfaitairement à la différence entre:

a) 8,03 p.c. du total des rémunérations de ce mois telles que définies au deuxième alinéa;

b) Le produit de 1 615 francs par le nombre de travailleurs de l'entreprise, par rapport à la modération salariale correspondante à l'ensemble des entreprises intéressées.

2. Les rémunérations visées au premier alinéa sont les appointements et salaires bruts du mois de décembre 1982, commissions et gratifications exclues et après déduction des rémunérations variables des agents sous contrat d'emploi mais limités au personnel de l'entreprise au 1er janvier 1983 rémunéré en décembre 1982.

3. Les membres du personnel à prendre en considération pour calculer le point b du premier alinéa sont ceux au service de l'entreprise au 1er janvier 1983, sous déduction des agents sous contrat d'emploi, ne bénéficiant pas d'une rémunération fixe, rémunérés en décembre 1982; le personnel occupé à temps partiel est compté au prorata de son temps de service.

4. L'Association des caisses communes d'assurances et l'Union professionnelle des entreprises d'assurances sont chacune pour ce qui les concerne, chargées de recueillir les renseignements statistiques nécessaires à l'application de la formule de répartition. Le ministère de la Prévoyance sociale pour les caisses communes en liquidation et le ministère des Affaires économiques sont chargés de fournir aux

unions professionnelles précitées les renseignements pour celles de ces entreprises d'assurances et de réassurances qui ne leur sont pas affiliées ou qui sont en retard de les fournir dans le délai prévu.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 6. De lening zal een looptijd hebben van 7 jaar en zal afgelost worden in vijf jaarlijkse schijven gelijk aan 1 miljard, betaalbaar voor de helft respectievelijk op 1 juli en op 1 oktober van elk der jaren vanaf 1986 tot 1990.

Art. 6. L'emprunt aura une durée de 7 ans et sera amorti par cinq tranches annuelles égales de 1 milliard payables par moitiés, le 1er juillet et le 1er octobre de chacune des années 1986 à 1990.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 7. De invorderbare belastingen op de inkomsten van deze lening zijn ten laste van de rechthebbenden van deze inkomsten.

Art. 7. Les impôts exigibles sur les revenus de cet emprunt sont à charge des bénéficiaires desdits revenus.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 8. Indien de sommen niet binnen de bij artikel 4 voorziene termijnen volgestort zijn, zijn nalatigheidsintresten verschuldigd tegen een rentevoet van 1,25 pct. per kalendermaand en zulks met ingang van de dag volgend op de data voorzien bij artikel 4 tot en met het einde van de maand waarin de sommen ter beschikking worden gesteld.

Art. 8. Si les sommes ne sont pas libérées endéans les délais fixés à l'article 4, des intérêts de retard sont dus aux taux de 1,25 p.c. par mois civil à compter du jour suivant les dates prévues à l'article 4 jusques et y compris la fin du mois au cours duquel les sommes sont libérées.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Je vous propose d'interrompre nos travaux pendant quelques minutes afin de permettre à M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles, qui siège à la Chambre, en commission, de nous rejoindre. (*Assentiment.*)

La séance est suspendue.

De vergadering wordt geschorst.

— La séance est suspendue à 14 h 40 m.

De vergadering wordt geschorst te 14 u. 40 m.

Elle est reprise à 14 h 55 m.

Ze wordt hervat te 14 u. 55 m.

M. le Président. — La séance est reprise.

De vergadering is hervat.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DE LA JUSTICE DE L'ANNÉE BUDGETAIRE 1983

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DE LA JUSTICE DE L'ANNÉE BUDGETAIRE 1982

Discussion générale

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN JUSTITIE VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1983

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN JUSTITIE VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1982

Algemene beraadslaging

M. le Président. — Nous abordons l'examen des projets de loi concernant le budget du ministère de la Justice.

Wij vatten de beraadslaging aan over de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Justitie.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

La parole est à Mme Delruelle.

Mme Delruelle-Ghobert. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, mes chers collègues, le Sénat est appelé, pour la deuxième fois en six mois à peine, à discuter et à voter un budget du ministère de la Justice.

Pour la deuxième fois en six mois, j'aurai donc l'occasion de dire au ministre de la Justice à quel point j'apprécie le dynamisme qui caractérise sa gestion à la tête d'un département dont il faut regretter qu'il soit trop souvent considéré comme essentiellement technique et dès lors traité en parent pauvre.

Je dois d'abord commencer par déplorer que le budget qui nous est proposé en 1983 présente une augmentation de 4,5 p.c. seulement par rapport à 1982. Alors que la moyenne de taux de croissance pour l'ensemble des départements ministériels a été fixé, en 1983, à 7,5 p.c.

Je dois ensuite constater, avec davantage de satisfaction, que malgré un budget qui, en termes relatifs, s'est donc amenuisé, le ministre soit parvenu à nous proposer un certain nombre de mesures impliquant des dépenses nouvelles. Il s'agit de mesures qui, faut-il le dire, s'avèrent absolument indispensables pour remédier à certaines situations considérées par tous comme intolérables et dont la seule évocation des impératifs de restriction budgétaire ne pouvait plus décemment suffire à justifier le maintien.

Ces situations sont bien connues: il s'agit de l'arriéré judiciaire, dont les justiciables commencent à ressentir ce qu'il comporte d'inéquitable dans ses conséquences, et de l'assistance judiciaire, dont l'exercice se réalise au détriment matériel exclusif des jeunes avocats stagiaires.

Quant aux mesures destinées à remédier — en partie — à ces situations, elles ont été annoncées: il s'agit de l'augmentation du cadre des cours d'appel, tant au niveau des conseillers du siège qu'au niveau des membres du parquet général où vous renforcerez, monsieur le ministre, les effectifs de 30 unités à répartir entre les cinq cours d'appel. Il s'agit également de l'inscription au budget d'une somme de 30 millions destinée à assurer une rémunération partielle des avocats chargés de l'assistance judiciaire.

J'approuve certes ces deux mesures, mais je voudrais néanmoins y apporter quelques réflexions.

Premièrement, l'augmentation des magistrats dans les cours d'appel améliorera certes la « rentabilité », la « production » des cours ainsi renforcées mais ne contribuera en rien, c'est évident, à résorber l'arriéré judiciaire au niveau des juridictions de première instance. Or, pour qu'il y ait appel, encore faut-il, bien entendu, qu'il y ait eu — préalablement — une décision prononcée en premier degré. Et c'est déjà à ce niveau que, trop souvent, le justiciable se trouve confronté au problème de l'arriéré judiciaire et des délais déraisonnables qui entraînent forcément celui-ci. La situation est telle qu'à Nivelles, par exemple, le président du tribunal de première instance, prenant la parole à l'occasion d'une circonstance fort particulière et somme toute fort secondaire — il s'agit de la mise à la retraite d'un haut fonctionnaire de la police judiciaire —, a jugé utile et nécessaire d'insister, une fois de plus, sur la situation catastrophique de sa juridiction. Sait-on que ce magistrat a dû, en raison du manque d'effectifs suffisants dont dispose sa juridiction, prendre récemment l'initiative de reporter à octobre 1984 la plupart des affaires fixées pour plaidoiries aux audiences de ce mois de juin 1983?

J'ai cité le cas de Nivelles parce qu'il m'a été rapporté, mais combien d'autres présidents de tribunaux pourraient-ils tenir le même langage et faire connaître les mêmes doléances que leur collègue nivellois?

Il est donc fondamental, monsieur le ministre, de ne relâcher à aucun moment l'effort que vous avez entrepris depuis de longs mois pour résorber par des réformes limitées et ponctuelles l'arriéré judiciaire au niveau des juridictions de première instance. Peut-être

faudra-t-il aussi se résoudre à envisager, à ce niveau, une augmentation des cadres, qui pourrait d'ailleurs être entreprise de manière sélective, en fonction du degré d'encombrement des diverses juridictions ?

Ne pourrait-on, à défaut d'augmenter les effectifs, imaginer de créer un groupe de magistrats « itinérants », qui seraient détachés, moyennant leur consentement, bien entendu, des juridictions les moins encombrées pour assister leurs collègues — dans des juridictions de même niveau et de même nature — là où l'arriéré judiciaire est très préoccupant ?

Enfin, il faudrait également que le ministre de la Justice soit particulièrement soucieux de pourvoir, avec le maximum de rapidité, au remplacement des postes vacants dans la magistrature. Certes, la nomination d'un magistrat est une décision grave et sérieuse qui requiert réflexion et pondération. Mais je reste persuadée qu'il est possible de désigner de bons magistrats avec une célérité qui ne se confonde pas avec la précipitation. En tout cas, cela aurait le mérite d'éviter la prolongation du dérèglement qu'entraîne toujours, dans le fonctionnement normal de toute juridiction, le départ d'un magistrat titulaire, ce dérèglement provoquant à son tour, nécessairement, un retard dans l'instruction des affaires et donc une aggravation de l'arriéré.

Voici, monsieur le ministre, quelques suggestions que je livre à votre réflexion. Vous me permettrez d'en émettre une dernière, toujours dans le domaine de l'organisation judiciaire.

Certains ont émis l'idée que la création, au sein des cours d'appel, de chambres à conseiller unique serait de nature à accroître le rythme du travail judiciaire. Quoique l'idée soit séduisante et repose sur une argumentation convaincante, elle ne semble pas, pour le moment en tout cas, rencontrer votre totale approbation; cette idée ne figure donc pas au nombre de vos projets.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — J'ai été très nuancé dans ma réponse à M. Henrion, à la Chambre. J'ai certainement laissé une ouverture, mais à certaines conditions.

Mme Delruelle-Ghobert. — Ici encore, je me demande si la solution ainsi préconisée par certains ne pourrait pas être transposée des cours d'appel aux juridictions de première instance. Il existe, en premier degré, des chambres à juge unique et des chambres à trois juges. On voit ainsi trois magistrats siéger aux audiences d'introduction civile où, vous le savez, 90 p.c. des causes introduites font l'objet d'un jugement immédiat prononcé par défaut, ou sont renvoyées au rôle pour être instruites ou encore sont distribuées à une autre chambre pour y être ensuite plaidées. Cette mission requiert-elle vraiment la présence de trois magistrats ? Poser la question, c'est y répondre. Je suggérerais, dès lors, de procéder à une modification du Code judiciaire pour faire en sorte que le magistrat unique devienne la règle au niveau des juridictions de première instance, hormis les seules exceptions prévues à l'article 92 du Code judiciaire.

Ma deuxième remarque aura trait à l'assistance judiciaire.

Vous avez pris la décision — et l'on ne peut que vous en féliciter — d'ouvrir un crédit de 30 millions en faveur des jeunes avocats stagiaires chargés d'assurer la défense gratuite. Nul doute que cette mesure, accueillie avec soulagement par tous les intéressés, sera de nature à mettre fin aux procédures engagées, à travers le pays, par un certain nombre de ces avocats stagiaires. Le crédit de 30 millions ne représente certes qu'un tout premier pas dans l'amélioration de leur situation matérielle, puisqu'un calcul élémentaire révèle que ce crédit correspond à l'allocation d'une somme de 1 500 francs par cause défendue dans le cadre de l'assistance judiciaire. Il n'est donc pas question de parler ici d'honoraires: tout au plus cette somme de 1 500 francs permettra-t-elle de ne défrayer que partiellement, le jeune avocat des frais et des débours inévitablement encourus pour assurer la gestion du dossier et la défense judiciaire du pro Deo. Les impératifs budgétaires ne permettent pas d'aller au-delà des 30 millions concédés.

Mais puisque votre département s'est préoccupé du sort des jeunes avocats stagiaires, il me paraît utile, pour continuer dans cette voie, de rappeler la portée exacte de l'article 455 du Code judiciaire. Celui-ci n'a-t-il pas été modifié par une loi du 9 avril 1980, de telle manière que son paragraphe premier, troisième alinéa, prévoit expressément que « les causes sont distribuées, soit aux avocats stagiaires, soit aux avocats inscrits au tableau de l'ordre » ?

Le système actuellement appliqué dans la plupart des barreaux comporte une certaine iniquité: d'une part, les assistés sont défendus par les avocats les moins expérimentés, les moins formés; d'autre

part, la charge financière que représente cette défense étant bien réelle — et elle continuera de l'être, malgré l'effort budgétaire consenti — cette charge financière n'est pas équitablement répartie entre tous les membres du barreau et ne pèse finalement que sur ceux qui viennent à peine de terminer leurs études et sont donc, par définition, les plus démunis matériellement. Ceci est un avis personnel. Je le soumets à votre jugement.

De heer Cooreman. — Sta mij toe even uw betoog te onderbreken, mevrouw. Jonge advocaten kunnen over het algemeen meer tijd besteden aan die zaken. Bovendien hebben zij een « patron » bij wie zij steeds terecht kunnen om raad te vragen.

Mevrouw Delruelle-Ghobert. — Inderdaad, maar ik wou dat toch ook even aanstippen.

Monsieur le ministre, les sénateurs PRL voteront votre budget, parce que, je l'ai rappelé en débutant, votre dynamisme à la tête du département de la Justice n'a jamais été pris en défaut: le nombre et la qualité des projets que vous avez élaborés jusqu'à présent en attestent, de même que la longue liste des avant-projets en cours d'élaboration et dont le dépôt devant l'une ou l'autre Chambre est imminent.

Vous avez, je pense pouvoir le dire, rencontré une grande partie des préoccupations et des revendications dont l'inventaire fut dressé au moment de votre arrivée à la tête du département.

Je ne serais cependant pas tout à fait objective si je vous cachais plus longtemps mon désappointement de ne trouver trace, ni dans les réformes déjà proposées, ni même dans celles en cours d'élaboration d'un projet de réglementation globale et définitive des baux à loyer. Les propriétaires et leurs locataires devront donc continuer à s'engager sur base de lois d'exception reconduites d'année en année. Voici déjà neuf ans, monsieur le ministre, que dure une situation qui, au départ, devait être « essentiellement provisoire ». Voici neuf ans déjà que subsiste, dans le domaine concerné, la plus totale incertitude juridique. Depuis neuf ans, propriétaires et locataires en sont réduits, dans le courant du mois de décembre de chaque année, à guetter l'arrivée du journal quotidien pour y trouver trace d'un petit bout de loi hâtivement voté et dont dépendra le sort de leurs relations juridiques pour l'année à venir: les baux seront-ils reconduits ? A quelles conditions ? Quelle sera l'augmentation du loyer autorisée ? Autant de questions que doivent se poser, chaque année, les uns et les autres.

Devant cette incertitude, comment s'étonner que certains propriétaires renoncent parfois à effectuer des travaux de réparation ou d'amélioration à un immeuble dont la rentabilité est amoindrie ? Comment s'étonner que les fonds disponibles — là où ils existent encore — ne s'investissent plus dans l'acquisition d'immeubles destinés à la location ? Je passe sous silence leur incidence dans le domaine de la construction, actuellement en crise profonde.

Le problème requiert une solution urgente, monsieur le ministre. Je souhaite que, lors de la discussion de votre budget, en 1984, je puisse vous féliciter d'avoir élaboré une réglementation globale et définitive des baux et avoir ainsi mené à terme une réforme que beaucoup de nos concitoyens attendent depuis trop longtemps. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Boel.

De heer Boel. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, vermits deze begroting reeds werd besproken in de Kamer kan mijn uiteenzetting vrij kort zijn. Ik zal mij beperken tot een zestal punten.

Een eerste punt betreft de indexering van de onderhoudsgelden. Zoals u weet, mijnheer de minister, geeft de wetgeving inzake indexering van de onderhoudsgelden aanleiding tot een tamelijk verwarde situatie. Er is de wet van 9 Juli 1975, houdende automatische koppeling van het alimentatiegeld verschuldigd na echtscheiding op grond van bepaalde feiten, aan het indexcijfer der consumptieprijzen. Dit is het enige geval waar de wet bepaalt dat het alimentatiegeld automatisch wordt gekoppeld aan de index van de consumptieprijzen. Het tegenovergestelde gebeurt in de ons omringende landen, onder andere in Frankrijk en Nederland, waar de indexatie van alle onderhoudsgelden wettelijk is geregeld. In ons land geldt deze indexatie alleen voor de alimentatiegelden toegekend na echtscheiding op grond van bepaalde feiten. Daarnaast geldt wel dat in het algemeen de rechters in hun vonnis bepalen dat het onderhoudsgeld gekoppeld is aan de index.

Het volgende verschijnsel doet zich nu voor. Door de maatregelen genomen door deze regering ingevolge de bijzondere machten

waardoor de indexatie niet meer wordt toegepast, maar afgeremd wat betreft de lonen, komt het voor dat iemand die veroordeeld is tot het betalen van onderhoudsgeld, een hoger bedrag moet betalen, aangezien het onderhoudsgeld automatisch is gekoppeld aan de index, maar dat zijn loon niet meer stijgt. Ik meen dat op dit vlak alleszins wetgevend werk moet worden verricht. Sommige magistraten vermelden in hun vonnis dat de koppeling van het onderhoudsgeld aan de index alleen maar speelt als ook het loon wordt geïndexeerd en aangepast. Dit kan alleen maar voor de onderhoudsgelden waarvoor geen wettelijke regeling bestaat; het kan niet voor wat geregeld is bij de wet van 9 juli 1975. Daar blijft het probleem actueel en dit kan alleen worden verholpen door de wetgeving te veranderen. Ik meen, mijnheer de minister, dat het de hoogste tijd is dat men zich daarmee ernstig bezighoudt.

Ik wilde nog een tweede probleem aansnijden, namelijk dat van de privacy. Bij uw ambtsaanvaarding, mijnheer de minister, hebt u aangekondigd dat u een wetsontwerp inzake de privacy zou indienen. Het is er tot nu toe nog niet gekomen omdat het ontwerp diende te worden aangepast aan de adviezen verstrekt door de Raad van State. Nochtans vinden wij in de begroting een post van 32 miljoen voor «de bescherming van de persoonlijke levenssfeer». Wij menen dat dit verband houdt met de voornoemde wet. Wij verheugen ons erover dat de minister zo optimistisch is en zo overtuigd van een snelle behandeling evenals van de degelijkheid van zijn ontwerp, dat hij nu reeds in de begroting 1983 een post inschrijft van 32 miljoen. Ik ben daar niet zo zeker van vermits in diverse kringen er nogal wat alarmerende kritiek is zowel wat de afsluiter- als sommige bespiedingspraktijken betreft. Daarom dring ik erop aan dat de minister alles in het werk zou stellen opdat het Parlement zich zo spoedig mogelijk zou kunnen bezighouden met het zeer belangrijke probleem van de bescherming van de privacy.

Enkele woorden over de herziening van het Strafwetboek. Tenzij ik me vergis werd de heer Legros aangesteld om een ontwerp voor die herziening op te maken. Wat dan met de bestaande commissie? Blijft deze bestaan en zet zij haar werk voort of wacht men tot de heer Legros klaar is met zijn ontwerp? Graag zou ik ook van de minister vernemen welke de precieze opdracht is van de heer Legros en tegen wanneer men verwacht dat zijn teksten klaar zijn.

Ik hoop dat men het probleem van de hervorming van de strafvordering daarbij niet uit de weg zal gaan. Desbetreffend ligt er al verschillende jaren een rapport van de koninklijke commissaris in de lade van de elkaar opvolgende ministers. Nochtans, als men een hervorming van het strafrecht wenst, moet men terzelfder tijd overgaan tot een hervorming van de strafvordering omdat anders de ene hervorming zou moeten wachten op de andere.

Een probleem waarover men het voortdurend heeft is de huurwetgeving. Mevrouw Delruelle heeft daar ook reeds over gesproken. In de voorbije negen jaar werden wij geconfronteerd met een tijdelijke huurwet voor één jaar. Die tijdelijkheid van één jaar zou nog niet zo erg zijn en mij ook niet zo sterk hinderen mochten wij niet elk jaar middel vinden om een ander soort tijdelijke huurwet goed te keuren, zodat deze materie onoverzichtelijker geworden is en zo ingewikkeld dat nog slechts enkele specialisten die materie beheersen. Dit is niet bevorderlijk voor de rechtszekerheid in dit land. Ik wou de minister dan ook vragen of hij op het ogenblik reeds bezig is met de voorbereiding van de langverwachte en verhoorde definitieve regeling in verband met de huurwetgeving. Deze heeft reeds lang genoeg op zich laten wachten. Wij hopen dat de minister niet de intentie heeft om die tijdelijke huurwet enkel maar af te schaffen maar dat wij binnenkort zullen kunnen overgaan tot de bespreking van een definitieve huurwetgeving.

Een laatste punt is de achterstand in gerechtszaken waarover reeds zoveel werd gezegd en geschreven. Een jaar geleden had men te Leuven een achterstand van één jaar in de burgerlijke zaken. De pleitdatum werd op ongeveer één jaar vastgesteld. Nu, na ongeveer één jaar, blijkt men tot anderhalf jaar te moeten wachten om een pleitdatum te krijgen.

Een maand geleden ontving ik een brief uitgaande van het vrederecht te Diest. Het ging over een banaal verkeersongeval. De zaak moest worden gepleit op 9 mei 1983. Op 15 april kreeg de raadsman een brief waarin staat: «Geachte Meesters, wegens onderbezetting van het personeelsbestand dient de in rand vermelde zaak, welke oorspronkelijk was vastgesteld om te worden behandeld op de terechtzitting van 9 mei 1983 te worden verdaagd tot maandag 2 april 1984.»

Mijnheer de minister, wie houdt men hier voor de gek? Een tekort in het personeelsbestand dat tot gevolg heeft dat een vastgestelde zaak met één jaar moet worden uitgesteld, is niet meer normaal te noemen. De toestand verergert trouwens nog van dag tot dag. Allicht

is er wel een onderbezetting van de diensten maar in een land dat zich toch een rechtsstaat noemt, moet aan de oplossing van dit probleem absolute prioriteit worden gegeven. Mocht er geen personeelstekort blijken te zijn, dan is de achterstand te wijten aan het feit dat de personeelsleden of de magistraten, of beiden, hun werk niet doen zoals het moet.

Mijnheer de minister, ik dring er nogmaals sterk op aan dat ter zake iets gebeurt, en dat het probleem van de gerechtelijke achterstand nu eindelijk eens globaal wordt aangepakt. Reeds jarenlang worden wij met dit probleem geconfronteerd. Alle hervormingen die in de loop der jaren werden aangebracht, hebben geen enkel gunstig resultaat opgeleverd ten aanzien van de achterstand bij het gerecht. Het komt mij zelfs voor dat sedert de gerechtelijke hervorming de achterstand nog is vergroot. Daaraan moet dringend iets worden gedaan.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, dit waren enkele opmerkingen en vragen die ik wenste te formuleren ter gelegenheid van de bespreking van deze begroting. (*Applaus op verscheidene banken.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Saive.

Mme Saive-Boniver. — Monsieur le Président, mesdames, messieurs, dans le cadre du budget de la Justice, c'est le budget du ministère de la Justice proprement dit qui a particulièrement retenu mon attention.

En me penchant de plus près sur ce budget, j'ai pu remarquer que, d'une manière générale, certains postes font figure de parents pauvres. C'est notamment le cas des frais de formation professionnelle avec seulement 3 600 000 aux établissements pénitentiaires, et 2 600 000 à l'Office de protection de la jeunesse, et de subsides aux organismes et institutions œuvrant pour la «resocialisation», où malgré une augmentation de 300 000 francs, la somme allouée de 6 300 000 francs paraît bien dérisoire; j'en profite pour demander à M. le ministre s'il pourrait à l'occasion me faire connaître la ventilation de ces subsides, et quels sont les critères de subvention de ces organismes.

C'est le cas aussi d'une somme de 600 000 francs «généreusement» octroyée pour du «matériel de détente» dans les établissements pénitentiaires.

Les chiffres ne nous disent évidemment pas si ce matériel est destiné au personnel ou aux détenus. Dans le cas où ces derniers pourraient en bénéficier, avec 6 128 détenus au 30 décembre 1982, chacun d'eux pourrait donc obtenir: 97,91 francs, soit l'équivalent de: un sac de billes à 20,50 francs; un jeu de cartes à 35,50 francs; un livre à colorier à 12,40 francs; une boîte de crayons de couleurs à 29,50 francs.

On se demande bien quel matériel de détente il est possible d'offrir chaque année aux détenus avec des sommes aussi dérisoires.

À côté de cela, d'autres postes se voient largement crédités, sinon artificiellement gonflés: des frais de photocopies pour: 5 600 000 francs, avec en plus un achat de matériel pour: 300 000 francs; d'un crédit gentiment reporté d'année en année pour le remplacement d'une voiture de 300 000 francs, au titre des dépenses de cabinet; voiture sans doute de si mauvaise qualité qu'elle doit être remplacée chaque année!

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Il n'y a évidemment pas qu'une seule voiture, il y a tout un parc. Si une année, une voiture du ministère doit être remplacée, il ne s'agit évidemment pas chaque année de la même voiture!

Mme Saive-Boniver. — Ces postes sont également crédités des subsides à des commissions dont on s'interroge sur la réelle utilité, comme par exemple, pour ne citer que celle-là: la commission pour l'étude de l'unification du droit, qui quand elle s'appelle *Commission Benelux* reçoit 300 000 francs et quand elle s'appelle «Commission belgo-néerlandaise-luxembourgeoise», reçoit 100 000 francs; soit 400 000 francs pour couvrir sans doute de bien nombreux frais de réception! J'ose espérer que M. le ministre n'aura aucune difficulté dans ce cas précis, à me fournir le cas échéant, un rapport détaillé des activités et des conclusions pratiques apportées par cette commission dans l'évolution du droit belge de ces cinq dernières années.

Il est frappant aussi de constater que pour le poste: achat de machines, de mobilier, matériel et moyens de transport terrestre, l'administration des établissements pénitentiaires voit son budget diminuer de 25,7 p.c., de 42 000 000 il passe à 31 200 000 francs, alors qu'à l'administration centrale, pour le même poste, il augmente

de 61,7 p.c.; de 5 380 000, il passe à 8 700 000 francs. Cette disproportion est d'autant plus étonnante qu'elle inclut, d'une part le matériel pour photocopies pour l'administration centrale, et d'autre part le matériel de « détente » pour les établissements pénitentiaires. J'ai déjà souligné le caractère contradictoire de ces postes.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Excusez-moi de vous interrompre, madame. On peut évidemment continuer à raisonner comme vous le faites sur des sommes aussi dérisoires. Il s'agit tout d'abord d'un travail qu'il faut faire en commission. Je sais que ce budget n'a pas été examiné, cette fois, en commission du Sénat. Il l'a été en commission de la Chambre. Mais, je le répète, c'est vraiment le prototype de problèmes à régler en commission.

J'en reviens maintenant au point que vous soulevez pour montrer l'inanité de ce type de comparaison. Il est évident que quand on compare 5 millions, une année, à 8 millions une autre année, lorsqu'il s'agit d'achats de matériel, il suffit que cette année-là, une machine onéreuse ait dû être remplacée dans un département alors que dans l'autre il n'y ait pas eu de remplacement de machine, pour que le montant prévu passe de 5 à 8 millions. Et il ne faut pas en tirer de conséquences en termes de pourcentages en disant qu'on a voulu favoriser, en donnant des rapports de 30, 40 ou 50 p.c.

Une plus grande habitude de la lecture d'un budget montrerait que ce type de problème se pose dans tous les budgets et qu'il n'y a là-dessous l'expression d'aucune politique.

Lorsque, dans un service déterminé, on demande 8 millions pour des achats de matériel, et, dans un autre, 5 millions également pour des achats de matériel — j'insiste encore sur le caractère dérisoire de la somme face à un budget de 18 milliards et dans une administration de cette importance qui compte plus de 6 000 personnes au travail —, il est évident qu'il n'y a pas là l'expression d'une politique mais simplement celle des besoins constatés d'une année à l'autre dans ces services.

On peut évidemment continuer ce type de comparaisons, mais elles ne sont pas nécessairement démonstratives.

Mme Saive-Boniver. — Monsieur le Président, mesdames, messieurs, ces différentes remarques m'amènent donc à constater qu'une fois de plus, on acceptera sans trop de difficultés des dépenses routinières pas toujours justifiées, alors qu'on n'hésitera pas à sacrifier, pour de prétendus problèmes de coût, la mise en œuvre d'initiatives ou de réformes de première importance.

Or, si la formation professionnelle du personnel — je pense ici plus particulièrement aux gardiens de prison — tout comme le matériel de détente d'ailleurs, supporterait bien une augmentation substantielle de crédit, il n'en reste pas moins vrai qu'il n'est pas nécessairement besoin de budgets importants, bien au contraire, pour réaliser certains projets dignes du plus haut intérêt.

Je n'en veux pour preuve que l'expérience tentée, depuis bientôt 7 ans, à la prison d'Arlon par l'actuel directeur faisant fonction. Il s'agit d'une expérience basée sur un autre système de relations, sur une volonté d'offrir aux détenus une part de responsabilité dans la gestion, et sur une possibilité de participation à des activités proposées, qu'elles soient culturelles, artistiques ou sportives.

La mise en place de cette réforme a été possible grâce aussi à l'aide bénévole de groupes extérieurs, qui ont été sensibilisés au problème par voie de presse, et qui ont accepté de collaborer à ce premier travail de réinsertion.

Des résultats très satisfaisants et encourageants ont déjà été obtenus. S'il est vrai qu'un changement de direction de cet établissement est inscrit dans les décisions administratives, ne pensez-vous pas, monsieur le ministre, qu'il serait vivement souhaitable que l'application de ces nouvelles méthodes soit intégralement maintenue?

Une telle démonstration de resocialisation aussi probante et efficace mériterait à tout le moins de trouver écho dans d'autres établissements pénitentiaires et de se multiplier. N'est-ce pas aussi votre avis?

D'une façon plus générale, il est fréquemment admis, et certains plus spécialisés en la matière le reconnaissent même formellement, que l'incarcération dans sa forme actuelle n'est pas favorable à une bonne réinsertion. En effet, elle n'amène pas le détenu à se prendre en charge, ni à agir en homme responsable; elle ne lui fournit que très

parcimonieusement des centres d'intérêt, et ne cherche pas à développer en lui les qualités et les valeurs qui lui sont propres.

Au contraire, l'application d'un régime strict et répressif, où systématiquement le détenu est mis dans une situation d'infériorité et de dépendance, sans possibilité de se valoriser ou de s'épanouir, amène ce dernier à devoir lutter contre l'agressivité qu'il sent monter en lui, et qui se transforme très vite en sentiment de vengeance. Quand il ne se réfugie pas dans l'absorption massive de tranquillisants!

Je partage donc pleinement l'avis émis par les membres de la commission de la Justice de la Chambre, ainsi libellé: « Le recours à la détention préventive devrait être exercé avec circonspection; le recours aux amendes devrait intervenir plus souvent, et d'autres alternatives devraient être trouvées. En outre, l'honorable ministre se dit convaincu qu'il faut tout mettre en œuvre pour éviter qu'on ne recoure trop systématiquement à la peine d'emprisonnement. »

Je me permettrai donc à cet égard de rappeler à M. le ministre certaines solutions qui, si elles ne sont pas neuves, ont au moins le mérite d'être réalisables à court terme. Elles permettraient de mettre un frein au problème crucial de la surpopulation et de la promiscuité dans les prisons, avec tout ce qui en découle.

Citons donc les projets de:

Suppression de la détention préventive lorsqu'il n'y a pas de preuves absolues de culpabilité réelle;

Cette solution, non seulement ne coûterait rien, mais apporterait un allègement budgétaire!

Substitution de certaines peines d'emprisonnement, soit par le recours à une amende calculée en fonction du délit, ou par un remboursement progressif avec retenue sur salaire, ou, mieux encore, par le recours au système du bénévolat utilisé dans divers organismes d'aide sociale.

Utilisé comme bénévole, le prisonnier perdrait la notion abstraite de la sanction, et, en payant concrètement sa dette, il l'accepterait sans le ressentiment d'injustice ou de frustration fréquemment constaté, comme le soulignait si justement Robert Wellens. Quel merveilleux travail de réelle insertion serait ainsi accompli!

Encore une fois, point n'est besoin de gros sous pour mettre en pratique de telles alternatives, qui ont déjà fait leurs preuves dans d'autres pays, sans y être pour autant considérées comme révolutionnaires. Je formule donc l'espoir de voir M. le ministre, comme il le dit lui-même, « mettre tout en œuvre » pour passer à l'exécution de ses bonnes intentions.

Je terminerai en reprenant ces paroles de Guy Gilbert:

« Il n'est pas nécessaire d'être spécialiste pour regarder, écouter, aider et aimer; n'importe lequel d'entre nous, pourvu qu'il s'en donne la peine, peut apporter aux plus écrasés la justice et l'amour. »
(Applaudissements sur divers bancs.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Weckx.

De heer Weckx. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Vice-Eerste minister, geachte collega's, aangezien de begroting van Justitie voor het jaar 1983 eerst in de Kamer werd ingediend, en aldaar een uitgebreide bespreking kreeg toegemeten, weergegeven in het uitstekend verslag van volksvertegenwoordiger Bourgeois, kan het geenszins onze bedoeling zijn het hele debat opnieuw tot in de kleinste details te voeren, te meer daar heel wat knelpunten direct of indirect reeds in de Kamercommissie en in de openbare vergadering werden aangehaald.

De enige bedoeling van deze uiteenzetting is derhalve het leggen van een aantal klemtonen, waarvan ik vind — en wellicht vele senatoren met mij — dat zij in een zo belangrijke beleidssector als de justitiële, moeten dienen als onontbeerlijke leidmotieven, ten einde het verband te leggen tussen het algemeen belang enerzijds en dit van de individuele burger anderzijds.

Zo lijkt het mij in de eerste plaats onontbeerlijk dat die individuele burger in zijn essentiële rechten door de overheid wordt beschermd zonder dat deze bescherming evenwel er op haar beurt toe leidt dat diezelfde rechten in het gedrang dreigen te komen.

Meer bepaald denk ik hier aan de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, waarover reeds een voorontwerp van wet bestaat, waarvan de tekst momenteel wordt aangepast aan het door de Raad van State uitgebrachte advies.

In de Kamer heeft de minister van Justitie het tweevoudig doel van dit voorontwerp uiteengezet, namelijk de beveiliging van het land tegen misdadigheid en spionage, alsmede de vrijwaring van de persoonlijke levenssfeer van de individuele burger.

De uitwerking van het voorontwerp zoals het door de minister verkort werd weergegeven, lijkt inderdaad een garantie te zijn dat het aan dit vooropgestelde doel beantwoordt.

Het voorzien in een krediet van 32 miljoen, in titel II, sectie 31, artikel 84.01, lijkt er tevens op te wijzen dat het de ministers menens is met de snelle uitvoering ervan, uitvoering, die minstens nog in 1983 een aanvang dient te nemen, gelet op het bestaan van de zojuist aangehaalde begrotingspost.

Derhalve komt het mij eigenaardig voor dat de heer minister er eveneens schijnt rekening mee te houden dat deze uitvoering er in 1983 niet meer komt en dit tengevolge van de eventuele niet-goedkeuring van het ontwerp van wet door het Parlement in de loop van dit jaar.

Dit leid ik af uit de redenering van de heer minister, weergegeven in het verslag van volksvertegenwoordiger Bourgeois, waarin hij stelt dat «ook als het Parlement het ontwerp dit jaar niet goedkeurt, het krediet geenszins nutteloos is».

Mijn vraag is dan ook of de heer minister, gegeven deze omstandigheden, noodzakelijkerwijze reeds in deze post diende te voorzien en niet eerder het aldus vrijgekomen bedrag op andere posten had dienen in te schrijven.

Op een gelijkaardige vraag daaromtrent in de bevoegde Kamercommissie, antwoordde de heer minister met de verwijzing naar vroegere collega's, die een zelfde procedure toepasten, alsmede met de reeds eerder aangehaalde woorden «dat het krediet geenszins nutteloos is».

Er is immers nog het wetsontwerp tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen, aldus de minister, in stuk nr. 513/1, dat voorziet in de oprichting van een raadgevende commissie met onderzoeksbevoegdheid voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Aangezien deze commissie bij het ministerie van Justitie zal worden opgericht, zal bij de inwerkingtreding van het wetsontwerp betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de door het Rijksregister opgerichte commissie door die van het wetsontwerp betreffende de persoonlijke levenssfeer worden vervangen.

Hierbij passen, dunkt me, enkele vragen ter verduidelijking.

Ten eerste, kan de minister zonder enige begrotingswijziging, de voorziene 32 miljoen aanwenden tot uitvoering van een ander wetsontwerp dan datgene, waarvoor ze oorspronkelijk werden bedoeld?

Ten tweede, moet voor de toepassing van het wetsontwerp nr. 513/1 in geen aparte kredieten worden voorzien?

Ten derde, wat bedoelt de minister met de vervanging van de ene commissie door de andere? Houdt dit artikel een verandering in van de naam van de bovengenoemde commissie, of gaat het hier integendeel ook over de vervanging van de gerecruteerde commissieleden?

Zal dit, in het laatste geval, geen bijkomende geldelijke repercussies hebben op de begroting van Justitie?

In de tweede plaats — en niemand zal dit ontkennen — moet de burger niet enkel maximaal door de overheid in zijn of haar rechten worden beschermd, maar moet hem of haar tevens de kans worden geboden, bij een eventuele krenking ervan, zich te verhalen bij de bevoegde rechterlijke instanties. Dit impliceert niet enkel de bereikbaarheid van deze instanties in se, maar tevens de bereikbaarheid van de tussenpersonen die hen vóór deze instanties zullen vertegenwoordigen, namelijk de advocatuur.

Voor al bij een bepaald deel van de bevolking, de zogenaamde minder-gegoeden, wil echter de drempel tot deze laatste nogal eens te hoog zijn, zodat men deze heeft verlaagd door de invoering van het pro-deo-systeem, dat echter, zonder dat daartoe enige wettelijke beschikking bestaat, in vele balies aan de jongere advocaten, zelf de mingegoeden, wordt overgelaten. Dat deze combinatie van een dubbele marginaliteit, geenszins de cliënten ten goede komt, is algemeen bekend. Aangezien het ook geen financiële baat aan de jonge advocaten bijbrengt, is het gevaar van een minder goede of te summiere rechtsbedeling zeker niet denkbeeldig.

Daarom werd door talrijke organisaties en door talrijke leden in het Parlement aangedrongen op de snelle toepassing van de wet van 9 april 1980. De 30 miljoen, ingeschreven op post nr. 12.26, sectie 32, moet dan ook worden gezien als een eerste antwoord op de

herhaalde vragen in dit verband, zodat een stap kan worden gezet in de richting van een betere rechtsbedeling. De vraag is echter wel of de schijf van 30 miljoen hiervoor volstaat, en ik durf dit sterk te betwijfelen, zelfs in het vooruitzicht van een regeling met de Nationale Orde van advocaten. Zelf geeft de minister toe, dat «de voorgestelde oplossing tot gevolg zal hebben dat een advocaat-stagiair een gemiddeld bedrag van 1 500 frank zal ontvangen, zodat het thans bestaande gevoel, als zou de gerechtelijke bijstand kosteloos zijn, beperkt wordt». Hij zal mij dan ook willen gelijk geven als ik hier opmerk dat dit bedrag nauwelijks volstaat om de elementaire kosten in een zaak op behoorlijke wijze te dekken, zodat ik mij dan ook met klem uitspreek tegen het in mijn ogen minuscule geschenk en ik aandrang op een verdubbeling van dit bedrag voor het begrotingsjaar 1984.

In verband met de advocatuur, mijnheer de minister, wil ik u nog een vraag in de marge stellen. U heeft herhaaldelijk gezegd dat de herstructurering van de Brusselse balie zeer nakend is. Ik weet dat de Ministerraad een principieel akkoord heeft gegeven en dat het ontwerp voor advies naar de Raad van State gezonden is. Het ware goed vandaag van u te vernemen waar men staat met dit ontwerp, te meer daar zowel de Franstalige als de Nederlandstalige advocaten van de Brusselse balie hopen dat die herstructurering voor het volgende gerechtelijk jaar werkelijkheid zal zijn. Daar dit gerechtelijk jaar reeds ver gevorderd is, zal dit echter problematisch worden.

Om nog bij dezelfde thematiek te blijven, namelijk de mogelijkheid van de burger de eigen rechten te verdedigen, kan men stellen dat hierop de laatste jaren herhaaldelijk roofofbouw werd gepleegd door de systematische, soms gewilde soms ongewilde achterstand in gerechtszaken. Het getuigt inderdaad niet van veel fatsoen de burger 1 à 2 jaar te laten wachten op de eerste verschijning van zijn of haar zaak, wetend dat de definitieve afwikkeling ervan soms nog 3 à 4 jaar duren kan. Ik meen dat de minister deze fundamentele aanfluiting van de burgerrechten heeft ingezien, door de grote nadruk die hij in zijn beleid legt op de achterstand in gerechtszaken en de snellere inhaling van die achterstand.

Alhoewel het niet alleen een kwestie is van kredieten en middelen, valt het dan ook enigszins te betreuren dat hiervoor niet meer kredieten op de begroting werden uitgetrokken, zodat ik hoop dat tengevolge hiervan bepaalde van de geplande en reeds gedeeltelijk aangenomen wetsontwerpen, hun uitvoering niet moeten missen.

In dit verband zou ik tevens de vraag willen stellen of de minister in de Ministerraad reeds een globaal akkoord heeft gevraagd en bekomen over een reeks bepalingen, die ertoe strekken de achterstand bij het gerecht weg te werken en of hij de nodige kredieten kan uittrekken om die maatregelen te concretiseren, zoals aangekondigd in het verslag van de heer Bourgeois.

Verder wil ik hier ook even ingaan op het lot van de burger die zelf op een of andere wijze de rechtsregels heeft overtreden en tengevolge daarvan nog vóór zijn of haar definitieve veroordeling, in de gevangenis belandt.

Meer bepaald zal hij of zij worden onderworpen aan het stelsel van de voorlopige hechtenis, gebaseerd op de reeds lang verouderde wet van 1874 waarvan de negatieve gevolgen, reeds voldoende in de Kamercommissie aan bod zijn gekomen, zodat ik er hier enkel de belangrijkste van aanhaal: het uitspreken van straffen, even lang als de duur van het voorarrest, zonder ermee rekening te houden of deze straffen nu werkelijk adequaat zijn of niet, alsmede de nodeloze overbevolking van de gevangenissen in ons land.

Met betrekking tot het eerste probleem kan worden gesteld dat de toenmalige minister van Justitie, de heer Vranckx dit ten dele heeft willen verhelpen door in 1973 in de mogelijkheid van schadevergoeding te voorzien voor iemand die ten onrechte in voorlopige hechtenis werd gehouden. De regeling hiervan is echter vrij strikt en derhalve niet algemeen toepasbaar.

Wat onder meer het tweede probleem aangaat, heeft Vice-Eerste minister Gol het initiatief genomen tot de oprichting van een werkgroep, die de hele wetgeving op de voorlopige hechtenis moet doorlichten om vervolgens voorstellen voor een mogelijke hervorming te formuleren.

Graag vernam ik van de minister of deze werkgroep al is samengesteld of deze haar werkzaamheden reeds heeft aangevat en of reeds een datum van het voorlopig indienen van resultaten werd vooropgesteld.

Tenslotte lijkt het mij belangrijk, erop te wijzen dat de overheid de essentiële taak op zich dient te nemen ook te voorzien in de vrijwaring van de rechten van de vreemde burger, de migrant in ons land.

Over deze rechten is in de Kamercommissie en ook in openbare vergadering reeds uitvoerig gehandeld. Ook naar aanleiding van de bespreking van de verlening van bijkomende bijzondere machten aan de regering kwam deze thematiek zowel in Kamer als Senaat aan bod.

Derhalve wil ik mij hier beperken tot de opmerking dat een positieve stap in de richting van een globaal en menswaardig vreemdelingenbeleid minstens gepaard moet gaan met een adequate aanpak van de thans heersende en vaak ongegronde vooroordelen, die ten opzichte van de migrantenbevolking bestaan.

Desbetreffend verwijs ik naar de antwoorden die ik kreeg van staatssecretaris Aerts op mijn vragen nrs. 56 en 57, waaruit blijkt dat in 1982 de OCMW van de negentien gemeenten minder dan 7 pct. van het aantal bestaansminima hebben betaald aan mensen van vreemde nationaliteit, hoewel iedereen weet dat deze in Brussel op het ogenblik meer dan 24 pct. van de bevolking uitmaken.

Niet zelden kreeg ik in het verleden de indruk dat het kabinet van Justitie weliswaar positief staat ten opzichte van wetswijzigingen, zoals de wet van 15 december 1980, of ten opzichte van nieuwe wetten, zoals de wet van 30 juli 1981, betreffende de bestraffing van bepaalde door racisme of vreemdelingenhaat ingegeven daden, maar niets concreets onderneemt, bijvoorbeeld in de vorm van een uitgebreide sensibiliseringscampagne, om de afbraak van negatieve en denigrerende vooroordelen ten opzichte van migranten te bevorderen. Dit leidt vooral in streken met grote vreemdelingenconcentraties, zoals het Brusselse Gewest, tot zware vreemdelingenhaat, deels gebaseerd op slechte en verkeerd geïnterpreteerde informatie.

Naar aanleiding van dit debat wil ik bijgevolg de minister vragen naar zijn eventuele intenties dienaangaande, omdat ik van mening ben dat enkel hierdoor het volledige algemeen belang en dit van de burger — vreemde of Belg — kan worden verenigd.

In deze zin wil ik de minister ook herinneren aan de op de persconferentie van 4 mei 1983 gelanceerde oproep van de conferentie van Brusselse burgemeesters, over een wetsontwerp betreffende de migrantenaanwezigheid in bepaalde Brusselse gemeenten.

In hun oproep vragen de burgemeesters dat de regering een wetsontwerp zou lanceren waarin de mogelijkheid tot sluiting van de gemeentegrenzen zou worden voorzien voor die gemeenten waar het vreemdelingenpercentage een gevaar vormt voor de openbare orde en veiligheid.

Daarom sluiting van de gemeentegrenzen geen totaaloplossing biedt wat het hele gewest aangaat, moet hier niet meer worden onderstreept, gelet op de migratiestromen, die door de voorgestelde maatregel dreigen te ontstaan naar andere gemeenten met een minder grote concentratie. Daarom stel ik de minister ook voor in een eventueel door hem of door de centrale regering gepland ontwerp het Brusselse Gewest, alsmede de andere regio's de mogelijkheid van immigratiestop te verlenen wat het grondgebied van de regio zelf betreft. Zodoende verhindert men de aangroei van de gewestbevolking in aanzienlijke mate en verhindert men noch de natuurlijke deconcentratie, noch de solidariteit tussen de gemeenten van een zelfde gewest onderling. *(Applaus op de banken van de meerderheid.)*

M. le Président. — La parole est à M. Lallemand.

M. Lallemand. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, nous voici, six mois après la discussion du précédent budget, à reparler des mêmes thèmes et sujets, avec le sentiment désagréable d'être restés au même endroit de la discussion. Le ministre de la Justice donne parfois l'impression du passeur d'Emile Verhaeren qui rame à contre-courant et qui, épuisé, s'aperçoit à un moment donné qu'il n'a pas quitté le bord.

Je n'en fais pas grief au ministre. Il n'est pas responsable de la complexité des problèmes et de la pauvreté des moyens que nous avons pour les résoudre.

Voici six mois à peine, le 19 décembre 1982, je disais que nous nous trouvions devant une inflation de législations optatives, c'est-à-dire de projets qui, par l'encombrement des deux Chambres et du Conseil d'État, n'apparaissent devant le Sénat qu'avec un très grand retard.

Ainsi, le projet relatif à la protection de la vie privée a bien été annoncé depuis trois ans au moins. A ma connaissance, il n'est toujours pas distribué. La réforme pénitentiaire avance très lentement malgré le souci qu'on a de la modifier. L'arriéré judiciaire s'accumule.

Nous avons été nombreux en commission à nous préoccuper de ce dernier point. On en a discuté à nouveau ici, mais je dois rappeler que le président de la commission de la Justice, M. Cooreman, voici

plus d'un an, s'était déjà inquiété de ce problème capital et qu'il avait proposé aux membres de la commission de déposer plusieurs amendements et propositions de loi.

Ces propositions n'ont pas été examinées parce que le gouvernement a demandé à la commission de ne pas insister dans cette voie, car il souhaitait un débat global sur la réforme.

M. Cooreman. — Ces propositions ont été votées en commission et renvoyées en séance plénière.

M. Lallemand. — Sans doute, mais on a demandé de ne pas insister parce qu'on nous annonçait un débat global sur la solution à apporter à l'arriéré judiciaire.

Je dois constater — et c'est l'une des critiques que j'adresse au gouvernement — que nous n'avons toujours pas eu ce débat global — ce n'est pas le président de la commission qui me démentira — alors même que, pour apprécier l'efficacité de chacune des réformes particulières, il faut évidemment connaître l'ensemble des moyens qui seront mis à la disposition de la commission et du Sénat pour pouvoir juger du bien-fondé de chacune de ces réformes proposées.

On a ainsi pensé qu'il était utile d'instaurer le système de conseillers suppléants au niveau de la Cour d'appel. Cette réforme a subi manifestement beaucoup de changements. On a d'abord envisagé de choisir ces conseillers suppléants parmi les avocats et les professeurs d'université; on est revenu sur cette proposition et l'on a pensé à établir des chambres à conseiller unique. Cependant, une discussion approfondie sur ce point n'a pas eu lieu. Il semble bien aujourd'hui que le gouvernement ait adopté l'idée qu'il faille instaurer des magistrats retraités comme conseillers suppléants. La retraite serait avancée et le magistrat mis prématurément à la retraite, pourrait ainsi continuer à servir la justice en tant que conseiller suppléant.

Toutes ces solutions, si ingénieuses soient-elles, offrent l'inconvénient majeur d'apparaître comme des expédients. Certains de ceux-ci ont été écartés. Il est apparu, en effet, que la seule solution satisfaisante, et en tout cas la meilleure, était de nommer de nouveaux magistrats. Ainsi, malgré les difficultés budgétaires, le ministre a décidé de nommer trente magistrats dans les cours d'appel.

C'est une décision opportune que j'approuve entièrement, l'ayant d'ailleurs réclamée moi-même à cette tribune, il y a plusieurs mois.

Encore faudrait-il savoir, monsieur le ministre, comment se répartiront ces nominations entre le parquet et le siège et entre les différents sièges entre eux.

Les propositions envisagées pour la répartition ont, semble-t-il, varié et je souhaiterais être éclairé à cet égard.

Il est certain qu'une répartition mécanique entre les différentes cours pourrait être inéquitable. Certaines cours d'appel, certains tribunaux font des efforts énormes pour éviter que l'arriéré ne se développe; d'autres, au contraire, ne semblent pas faire preuve d'autant de bonne volonté. Il conviendrait d'éviter que, par une répartition arithmétique discriminatoire, ceux qui travaillent beaucoup ne soient pas secourus et qu'on vienne en aide à ceux qui travaillent moins.

A Bruxelles, je peux en parler, des efforts louables sont faits, tant à la cour qu'au tribunal, pour résorber l'arriéré. Il serait injuste d'imaginer qu'il suffirait de presser le rythme de travail des magistrats pour résoudre les problèmes.

J'ai notamment pu constater qu'à Bruxelles, on multiplie les audiences de relevé, et que les chambres financières en viennent à traiter d'affaires de roulage et mettent un point d'honneur à ne pas différer le traitement des affaires pénales. Cette pratique méritoire montre que le problème de l'arriéré judiciaire est plus complexe qu'il n'y paraît et que les solutions sont véritablement très difficiles.

Ainsi, on va nommer trente conseillers qui seront vraisemblablement choisis parmi les magistrats de première instance les mieux formés et les plus méritants. Il en résultera un appauvrissement très sensible en magistrats de qualité, formés, efficaces et compétents. La tâche des tribunaux de première instance en sera rendue plus difficile puisqu'ils seront appauvris en personnel de qualité sans que leur tâche n'ait été, pour autant, réduite.

Il faut se rappeler qu'il existe au tribunal de Nivelles, comme à Louvain, des problèmes angoissants, certainement aussi aigus que ceux qui sont constatés à la Cour d'appel de Gand.

On vient de me signaler qu'à Louvain, on fixe des comparutions au cours de 1984 pour prendre un simple accord. C'est un élément inquiétant.

Quelle solution allez-vous apporter, monsieur le ministre, à ces cas particuliers dont nous parlons depuis au moins trois ou quatre ans à l'occasion de la discussion de votre budget et qui sont toujours dans le même état ?

Vous devriez indiquer au Sénat les solutions que vous envisagez pour résoudre ces cas particuliers qui sont indiscutables.

Comme je l'ai déjà indiqué en commission, les solutions que vous avez envisagées pour résorber l'arriéré judiciaire ne me paraissent pas suffisantes ou acceptables. Je veux parler par exemple, de la proposition de suppression de l'arriéré fictif qui a été examinée en commission mais qui a été renvoyée au gouvernement pour examen.

La suppression de l'arriéré fictif modifiera peut-être les statistiques qui sont probablement faussées dans beaucoup de cas. On aurait pu admettre cette réforme si l'omission du rôle des affaires, qui ne sont pas diligentées depuis un certain temps, s'était effectuée avec toutes les garanties pour le justiciable; si, par exemple, les greffiers avaient pu prévenir les parties de ce que leur affaire serait radiée du rôle. Or, précisément, ces formalités ne pourront pas être effectuées sous prétexte qu'elles augmenteraient le travail des greffiers et qu'on veut réduire leurs prestations.

En conséquence, beaucoup de personnes ignoreront que leur affaire, qui était tenue en suspens pour les meilleures raisons, par exemple, parce qu'un arrangement amiable est intervenu et est exécuté sous le bénéfice de la menace d'un retour au tribunal en cas de rupture des accords intervenus, a été biffée du rôle.

Le nettoyage des statistiques risque donc de se faire sur le dos du justiciable. Ce n'est pas une bonne solution.

Autre critique, monsieur le ministre: la généralisation de la transaction pénale pour les infractions punissables de cinq ans d'emprisonnement suscite, à mon sens, des objections majeures.

S'il s'agit uniquement de couvrir la pratique déjà existante des classements sans suite, la réforme ne sera pas d'une très grande utilité, encore que — il faut le souligner — la transaction demandera au parquet évidemment plus de travail que la procédure de simple classement.

S'il s'agit, par contre, de permettre au Parquet de ne pas amener devant les juridictions les affaires qui actuellement y viennent encore, alors un problème important est posé, car petit à petit, sous prétexte d'économies, la justice va changer de nature. Je voudrais, à cet égard, montrer l'importance du phénomène et l'importance qu'a déjà prise dans notre droit l'application de ce pouvoir prétoire que les parquets se sont reconnus, à juste titre d'ailleurs, de classer les affaires sans suite.

M. Glesener, procureur général à Liège, analysant les statistiques de 1971, indiquait l'exemple étonnant que voici: à Bruxelles, sur 127 092 affaires traitées, le ministère public en avait classé 83 849 dont 26 239 parce que les poursuites étaient jugées inopportunes; on veut dire par là qu'il s'agissait d'affaires qui étaient des infractions constatées, prouvées, pour lesquelles la condamnation du délinquant était pratiquement certaine. Ces affaires ont été écartées de l'audience publique des tribunaux. Pour caractériser le développement extraordinaire du classement d'opportunité, M. le substitut De Nauw concluait dans un article de la *Revue de droit pénal* que le juge, aujourd'hui, n'occupe plus la place centrale dans l'administration de la Justice. Voici ce que dit M. De Nauw: «D'une manière négative, le juge prend uniquement connaissance des affaires que le procureur du Roi lui soumet directement ou après avoir requis le juge d'instruction. D'une manière positive, le juge est tenu de traiter, de juger les affaires dont le ministère public le saisit.» Voici sa conclusion: «Le juge n'occupe plus la place centrale dans l'administration de la justice pénale, il n'est confronté qu'avec un nombre d'infractions qui représentent plus ou moins 15 p.c. des infractions constatées.»

C'est une remarque extrêmement importante et l'on voit bien, à partir de là, comment l'extension du pouvoir de classer à celui de transiger, va multiplier le pouvoir déjà énorme des procureurs et particulièrement des procureurs généraux. Nous devrions un jour, monsieur le ministre, avoir une discussion et un débat sur ce pouvoir des procureurs généraux, sur l'exercice de la discipline à l'égard des autres magistrats. Dans le domaine précisément du classement sans suite, nous devrions débattre de ces pouvoirs qu'ils se sont arrogés et que, d'une certaine manière, vous ne possédez pas. En effet, si vous avez le pouvoir d'ordonner des poursuites, vous n'avez pas celui de les interdire, ce qu'un procureur général peut faire même si c'est sous la condition suspensive d'une injonction de votre part.

C'est une situation qui n'est peut-être pas anormale, ni même critiquable.

Mais il est toutefois évident que le développement du droit prétoire des parquets et, particulièrement les procureurs généraux, fait problème à plusieurs niveaux. D'abord parce que cette politique retentit sur le principe même de l'état de droit de notre pays. Car, lorsque des inégalités flagrantes dans les poursuites se manifestent — nous avons pu débattre il n'y a pas si longtemps de cette question —, il se produit une atteinte à des principes fondamentaux de notre droit.

Si par ailleurs, des infractions importantes sont, par hypothèse, soustraites à l'audience publique du juge du fond, l'inégalité s'accroît et le risque d'arbitraire.

Une justice dont l'immense majorité des affaires se traite dans les cabinets des procureurs est en danger de dégradation, parce que disparaît cette sauvegarde essentielle que constitue pour les citoyens le contrôle de l'application égale de la loi, contrôle qui est exercé au travers de l'audience publique des tribunaux et des jugements publics.

Il est en tout cas significatif que beaucoup de magistrats souhaitent limiter les transactions pénales aux infractions qui ne sont pas punissables d'une peine de plus de deux ans.

Je ne m'oppose pas au principe d'une extension du champ d'application de la transaction pénale, mais les projets que vous avez annoncés en cette matière vont trop loin.

Enfin, d'autres projets annoncés ne sont pas déposés. C'est regrettable, je l'ai dit tout à l'heure, parce que de ce fait, la commission ne peut effectuer convenablement son travail de délibération sur la solution à apporter à l'arriéré judiciaire. C'est également regrettable parce que des bruits fantaisistes circulent et je pense qu'il vous appartiendrait de les démentir, monsieur le ministre. En effet, j'ai appris de plusieurs magistrats que ceux-ci redoutent que le gouvernement ne procède à des réductions de traitement, afin de pouvoir financer le coût de la nomination des nouveaux membres de la cour. C'est évidemment un bruit fantaisiste mais j'ai toutefois été surpris d'apprendre que des hommes par ailleurs pondérés et responsables s'inquiétaient de cette situation.

C'est dire que l'on constate une dégradation du climat de confiance entre le gouvernement et une certaine partie du pouvoir judiciaire. Cette dégradation n'est pas souhaitable et je pense que les magistrats dont j'ai parlé souhaitent vous entendre dire que la résorption de l'arriéré judiciaire n'est pas conçue par vous, ce dont je suis certain, comme une pénalité à leur égard.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Cela ne me semble même pas devoir être précisé.

La résorption de l'arriéré judiciaire est exigée unanimement par le Parlement. J'ajoute d'ailleurs que, sur tous les bancs, on demande également l'abaissement de l'âge de la retraite des magistrats. On a lié les deux problèmes, mais ces demandes sont formulées l'une et l'autre par l'ensemble du Parlement.

Comment peut-on imaginer un seul instant que la résorption de l'arriéré serait conçue en termes de conflit avec la magistrature dont c'est le devoir et l'honneur de contribuer à cette résorption ?

M. Lallemand. — Je ne doutais pas de votre réponse, monsieur le ministre. Je suis heureux de l'entendre, mais comme j'ai entendu formuler à plusieurs reprises les propos que j'ai rapportés, je tenais à ce que vous les démentiez immédiatement.

D'autres réformes que vous avez annoncées me paraissent excellentes, monsieur le ministre. Le maintien en fonction des magistrats jusqu'à la nomination de leur remplaçant est certainement une heureuse initiative, pour autant que ce maintien en fonction n'entraîne pas de retard dans la nomination des remplaçants.

La suppression de l'avis du ministère public dans les affaires non communicables est également une solution positive.

La modification des droits d'enregistrement sur les jugements doit certainement être approuvée. Dans la même foulée, ne pourrait-on envisager de débattre à la commission de la Justice d'un principe nouveau qui consisterait à porter l'intérêt judiciaire au taux de celui pratiqué par la Banque Nationale? Cela éviterait de très nombreux appels dilatoires dont le seul but est précisément de faire bénéficier les débiteurs de la différence de taux entre l'intérêt judiciaire et celui qui a cours sur le marché de l'argent.

Voilà les quelques remarques que je désirerais faire au sujet des initiatives intéressantes que vous nous proposez.

Vous avez parlé avec faveur, me semble-t-il, de l'installation d'un conseiller unique en cour d'appel. C'est une question extrêmement

délicate qu'il convient d'étudier très attentivement parce que ce serait la première fois qu'on verrait instaurer ainsi dans notre droit, en degré d'appel, des chambres à juge unique. Cela mérite une grande circonspection.

Par contre, il me paraît fort utile de développer en première instance, le principe des chambres à juge unique, sauf, bien entendu, lorsque ces juridictions statuent en degré d'appel. Je ne sais pas si vous avez déjà pris attitude à cet égard, mais j'ai l'impression que ce serait là une solution intéressante. Je suppose que vous serez d'accord avec moi à ce sujet.

Voici, monsieur le ministre, quelques remarques que je comptais faire sur ce difficile problème.

Je dois cependant vous faire part d'une inquiétude: les nominations que vous annoncez, et qui seront bien utiles, ne prendront pas toutes effet immédiatement, du moins je le suppose, mais s'étaleront sur plusieurs années. Si vous pouviez m'apporter des précisions à ce sujet, j'en serais fort heureux.

En effet, la retraite des magistrats sera avancée, mais la loi prévoirait, semble-t-il, que pendant une période transitoire, ils pourraient continuer à bénéficier de l'ancien régime et terminer leur carrière en dépassant l'âge de 67 ans.

J'imagine que nombre de magistrats plutôt que d'être mis à la pension et d'aller travailler ensuite comme suppléant, utiliseront ce droit que leur octroie cette disposition transitoire.

Dès lors, il faut redouter que les solutions efficaces que vous proposez ne prennent cours qu'après un délai de un, deux, voire de trois ans et que de ce fait l'arriéré judiciaire continue de croître.

J'ai suffisamment souligné l'effet dévastateur que produit sur le régime des droits des citoyens le retard à juger pour ne pas rejeter l'inquiétude qui est mienne.

J'aurais voulu, monsieur le ministre, dire également quelques mots sur la détention préventive et sur les problèmes pénitentiaires.

J'ai le sentiment que ceux-ci demeurent entiers, tant dans les excès qui sont commis dans la détention préventive — il y a vraiment trop de personnes détenues préventivement —, qu'à raison de l'absence de formation des détenus et de la négation des droits de défense des prévenus à l'égard des décisions administratives relatives à leur incarcération.

Rien ne bouge de ce côté et je le regrette.

Par ailleurs, comme vous l'avez dit en commission de la Chambre, des modifications intéressantes sont annoncées. Il semble que vous envisagiez de déposer un projet de loi qui permettrait d'élargir l'éventail des peines de substitution aux peines de prison, ce qui est certainement une excellente suggestion, et que vous envisageriez d'installer un service au profit de la communauté. C'est également là une solution de remplacement très intéressante.

Je ne reprendrai pas ici les observations que j'ai faites il y a six mois, sous peine de me répéter. Par voie de conséquence, je me permets de vous renvoyer à cette partie de mon intervention.

Enfin, monsieur le ministre, la politique de l'immigration fera certainement l'objet de très longs débats. Je n'en dirais rien non plus ici, puisque vous avez annoncé le dépôt imminent de projets qui régleront, entre autres, la politique d'inscription au registre des étrangers et la politique de regroupement familial. Par voie de conséquence, je ne crois pas utile d'entamer ici un débat sur des questions aussi importantes.

Tout ce que je puis dire, c'est que, quelles que soient les solutions souhaitées par certains, il est intolérable que l'arbitraire s'installe en attendant et que des étrangers puissent être renvoyés d'une cité à l'autre, en violation des stipulations légales. Vous en conviendrez certainement avec moi.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Je l'ai d'ailleurs dit à cette tribune à la suite d'une interpellation de M. Wyninckx.

M. Lallemand. — Cela ne fait donc que souligner davantage l'urgence d'un débat de fond devant le Parlement.

Pour terminer, je voudrais rappeler avec insistance que la loi de 1980 a institué un Conseil consultatif des étrangers. Celui-ci est composé paritairement de représentants des organisations d'immigrés et de représentants de l'administration. Cette organisation est présidée par un parlementaire et vous m'avez fait l'honneur de me nommer à cette fonction, avec M. Bourgeois, d'ailleurs, qui est l'auteur de ce très beau rapport fait à la Chambre sur la discussion du budget de la Justice.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — C'est mon prédécesseur qui vous a nommé, mais je l'aurais fait moi-même.

M. Lallemand. — C'est très sympathique de votre part! Mais vous m'avez installé!

M. Wyninckx. — Cela se fait entre avocats! (Sourires.)

M. Lallemand. — Je voulais insister, monsieur le Président, sur ce conseil consultatif pour rappeler qu'il est un conseil de gouvernement et que, par voie de conséquence, les avant-projets que vous envisagez de déposer devraient lui être soumis: c'est d'ailleurs le seul objet que la loi lui assigne; il est le conseil du gouvernement et du Parlement. A ce titre, il émet des avis sur les projets que vous entendez déposer.

J'aimerais savoir si vous avez pensé à cette obligation qui vous est faite et si ce conseil sera rapidement saisi des textes que vous avez préparés?

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Dès que le projet sera approuvé par le Conseil des ministres, il sera soumis au conseil consultatif.

M. Lallemand. — Je suis persuadé que ce conseil pourra donner au gouvernement des avis très intéressants: ils seront, pour une large part, l'expression des immigrés qui auront certainement à cœur de se pencher sur ces questions avec beaucoup d'attention. Je vous remercie de la suite que vous réserverez à cette demande. (Applaudissements sur divers bancs.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van In.

De heer Van In. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik zal pogen niet in herhaling te vervallen met wat andere sprekers hier reeds hebben naar voor gebracht. Dit belet echter niet dat wij akkoord gaan met een aantal vaststellingen die hier werden gedaan. Een van die vaststellingen is dat, daar waar ons door verscheidene van uw voorgangers, mijnheer de minister, is voorgehouden dat wij leven in een tijd van fundamentele hervormingen, deze dan ook als dusdanig moeten worden aangepakt. Dit betekent dat het Wetboek van strafvordering, het Burgerlijk Wetboek en andere belangrijke wetboeken waarop deze samenleving berust in hun geheel moeten worden aangepakt met het oog op de aanpassing ervan aan de noden van deze tijd.

Onder uw beleid, mijnheer de minister, gaat men echter een totaal andere weg op. Denken wij maar aan het ontwerp in verband met de hervorming van de politierechtbanken dat door de Kamer is goedgekeurd en op het ogenblik aanhangig is bij de Senaat. Niemand legt enig initiatief aan de dag om het globaal ontwerp tot herziening van de werking van de politierechtbanken te bekijken. Integendeel, uit de notities die u aan de kamerleden hebt gegeven, blijkt dat bepaalde onderdelen van dit ontwerp afzonderlijk zullen worden besproken. Wij zouden dit voorbehoud kunnen veralgemenen. Er werden ter zake trouwens reeds pertinente vragen gesteld. U zou voor deze vergadering eens duidelijk moeten verklaren of men de herziening van het Strafwetboek en van het Wetboek van strafvordering, waarvan men nu blijkbaar opnieuw werk wil maken, ernstig neemt, dan wel of dit het zoveelste afleidingsmaneuver is om u toe te laten in de rand wat verder te «knoeien», als ik mij die uitdrukking veroorloven mag.

Sommige collega's zullen zich herinneren dat in dit huis een kamer vol documenten moet liggen betreffende de voorbereidende werkzaamheden tot herziening van het Wetboek van strafvordering. Stapels documenten waar men bijna niet kan overheen kijken, liggen ter beschikking van de commissieleden. Zij werden, als wij de tekst van het kamerverslag mogen geloven, vruchteloos samengebracht. Intussen is heel wat tijd verstreken. Ik zal vandaag niet opnieuw de treurzang zingen van de achterstand in rechtszaken. Ik stel enkel vast dat het gebrek aan duidelijkheid in de politiek die door de verschillende ministers van Justitie werd gevoerd, niet voor een klein deel mede verantwoordelijk is voor de achterstand die werd opgelopen. Wij moeten toch eens de moed hebben, mijnheer de minister, niet enkel over vormen en teksten, maar ook over mensen te spreken. De vraag mag worden gesteld of de mensen die tot de opheffing van de achterstand moeten bijdragen, voldoende gemotiveerd zijn om ter zake een inspanning te doen.

Ik heb bepaalde vragen in verband met de bezoldiging, inbegrepen het emeritaat, dat aan onze magistraten wordt toegekend. Naar mijn mening stijgt de curve van hun inkomsten te traag, met andere woorden, de betrokkenen krijgen slechts een behoorlijk inkomen op

rijpere leeftijd. Een beter inkomensniveau zou de magistraten meer motiveren en ook bijdragen tot een betere organisatie van de rechtspraak. Ook de grote verantwoordelijkheid die zij dragen en de aanzienlijke financiële belangen waarover zij moeten oordelen, rechtvaardigen een bepaalde tegemoetkoming.

Wanneer wij echter de cijfers van de begroting bekijken, stellen wij vast dat in het kader van de globale bestedingsbeperking die de regering heeft opgelegd, geen centiem te vinden is, noch om nieuw personeel aan te werven, noch om het in dienst zijnde personeel beter te bezoldigen.

De heer Bascour, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Ik hoop dat de minister ons vandaag zal kunnen mededelen dat het onmogelijke wordt gedaan om dit probleem op te lossen.

Een tweede thema, mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, dames en heren, dat ik deze namiddag wil behandelen, is dat van de jeugdbescherming en meer bepaald het probleem van de verlaging van de meerderjarigheidsleeftijd.

Een aspect van ons justitiebeleid ergert bijzonder het grote publiek, namelijk dat ten aanzien van de leeftijd waarop men meerderjarig wordt, zoveel dubbelzinnigheid aan de dag wordt gelegd. Ik moet de argumenten niet herhalen in verband met de legerdienst, het vervullen van bepaalde civiele verplichtingen om te kunnen bewijzen dat de klip van de 21 jaar die in ons land nog bestaat, niet langer kan worden gerechtvaardigd en dat de meerderjarigheidsleeftijd moet worden verlaagd. Het is een probleem dat in brede kringen van de bevolking sterk wordt gevoeld. Wanneer kunnen wij een beslissing ter zake verwachten? Is er een oplossing gevonden voor de problemen in verband met de opvang van de jongeren die om één of andere reden niet meer thuis wonen, in bepaalde inrichtingen werden geplaatst of aan bepaalde personen zijn toevertrouwd? Indien een oplossing kan worden gevonden voor deze problematiek, zal het gemakkelijker zijn de meerderjarigheidsleeftijd te verlagen.

Verschillende sprekers hebben reeds gehandeld over de rechtsbijstand. Ik stel met genoegen vast dat daarvoor eindelijk een bedrag van 30 miljoen in de begroting van 1983 is ingeschreven. Ik stel eveneens vast, hoewel dit een aantal vraagtekens oproept, dat ter gelegenheid van een debat in de Kamer werd verklaard dat men de verdeling van deze bedragen zou laten afhangen enerzijds van het aantal pro-deo-zaken en anderzijds van het bevolkingsaantal. Er wordt echter een belachelijk laag bedrag voorgesteld voor de remuneratie van deze kosteloze rechtsbijstand.

Mijnheer de minister, andere collega's en zelfs de eminente voorzitter van onze commissie voor de Justitie hebben erop gewezen dat het mogelijk moet zijn voor deze niet-onbelangrijke aangelegenheid een aantal middelen te mobiliseren. Er zijn zoveel fondsen in dit land; voor deze activiteitenbehoefte mag er nog wel een fonds bijkomen. Het zou misschien veel zinniger zijn dan één van de vele andere. Als u niet in staat is uw collega's in de Ministerraad, meer bepaald de minister van Financiën en de minister van Begroting, te overtuigen dat hiervoor een bedrag moet worden ingeschreven in de begroting, laten wij dan samen zoeken naar andere middelen om deze zaak te financieren.

In antwoord op mijn uiteenzetting, amper vijf maanden geleden, hebt u mij gezegd wat de amnestiërende maatregelen betreft — en ik hoop dat u ter zake eerlijk was —, bereid te zijn individuele gevallen te onderzoeken. Intussen heeft een nieuw feit zich voorgedaan: het advies van één of andere instantie in verband met het toekennen van het laureaatenschap van de arbeid. Het verbaasde mij te vernemen dat deze instantie ten opzichte van het toekennen van het laureaatenschap van de arbeid aan door de repressie getroffen en een negatief advies heeft uitgebracht, met andere woorden men gunt die mensen blijkbaar dat laureaatenschap niet. Ik weet dat deze materie niet tot uw bevoegdheid behoort, maar deze opmerking is een aanloop om u duidelijk te maken waar wij nu, bijna veertig jaar na de feiten, staan.

Om aanspraak te kunnen maken op het laureaatenschap van de arbeid moet men vele jaren in een zelfde bedrijf hebben gewerkt. Het negatief advies, dat mede door mensen van uw partij is geïnspireerd, heeft tot gevolg dat de talrijke jaren dienst in één bedrijf niet voldoende zijn om de persoon in kwestie te honoreren als laureaat van de arbeid. Ik vraag u dus of u bereid is voor deze personen, werkend in dezelfde omstandigheden als andere werknemers en met dezelfde verdiensten voor hun gezin, hun bedrijf en voor de gemeenschap, iets te doen. Als de weigering van het laureaatenschap van de arbeid een voorbeeld zou zijn, weten wij meteen waaraan wij ons te houden hebben.

Ik herhaal nog eens — en men schijnt het te willen betwijfelen — dat de invordering door de fiscus van boeten, gerechtskosten, vergoedingen aan de Staat verschuldigd, niet is opgehouden en dat men opnieuw tot betekeningen overgaat, zogenaamd om verjaringstermijnen te stuiten. Ik vraag me af hoelang deze miserie nog zal duren en of men eindelijk eens duidelijke instructies zal geven om deze mensen, die een inspanning hebben gedaan om zich te reintegreren in de maatschappij, ten minste met rust te laten. Meer nog, meent de minister ook niet dat het ogenblik gekomen is om die mensen, die slechts van een bepaald politiek standpunt blijk hebben gegeven, individueel te laten voelen dat zij zich niet in lengte van jaren gevisieerd hoeven te voelen.

Mijnheer de minister, ik wil het nu hebben over een andere categorie van personeelsleden die u na aan het hart ligt, met name de gerechtelijke politie. Ik heb deze dagen tot mijn verbazing vernomen dat de eisen inzake fysieke bekwaamheid voor leden van de gerechtelijke politie niet alleen zeer hoog zijn, maar dat zelfs aan personen, die in de loop van hun dienstjaren omwille van één of andere ziekte verstek moesten laten gaan en die worden ingezet voor meer administratieve opdrachten, de raad wordt gegeven de gerechtelijke politie te verlaten en vervroegd op pensioen te gaan.

Ik kan mij niet inbeelden dat een lid van de gerechtelijke politie met een zeer lange ervaring, die van een bepaalde beroepsjager en een bepaalde bekwaamheid heeft blijk gegeven, zelfs indien hij niet meer in staat is alle concrete fysieke taken, die hij of zij als jonge man of vrouw heeft vervuld, te verrichten, moet worden ontslagen. Ik meen dat aan deze persoon administratieve en fiscale opdrachten, die meer en meer aan de gerechtelijke politie worden gegeven, kunnen worden toevertrouwd.

U weet, mijnheer de minister, dat wij noch de aanpassing van uw begroting voor 1982 noch de begroting voor 1983 zullen goedkeuren. Niettemin had ik toch graag concrete antwoorden gekregen op de vragen die u werden gesteld. *(Applaus op de banken van de Volksunie.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Cooreman.

De heer Cooreman. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik zal natuurlijk niet herhalen wat hier reeds uitstekend door verschillende collega's is gezegd.

Ik verwijs meer bepaald naar de achterstand in de rechtszaken en het organiseren van rechtshulp. Ik beaam wat hierover door onze collega's is verklaard.

In de eerste plaats heb ik een dringende vraag en ten tweede, wens ik een bedenking te maken.

Wat mijn vraag betreft, lezen wij geregeld in de pers dat iemand is aangehouden. Het gebeurt zelfs meer dat vermeld wordt dat mijnheer X of mevrouw Z een bepaalde verklaring heeft afgelegd. Het blijkt dat deze verklaringen soms overeenstemmen met de werkelijkheid en dat het de juiste verklaringen zijn die werden afgelegd voor de onderzoeksrechter. Dit gebeurt op een ogenblik dat de verdachte niet eens contact mag hebben met zijn raadsman, zoals het bij ons is voorgeschreven in het Wetboek van strafvordering. Dit is mijns inziens een zware deontologische fout. Want deze verklaringen kunnen alleen gekend zijn door de onderzoeksrechter of de griffier, eventueel door medewerkers. Het rechtsbeginsel in ons land is, dat iedereen onschuldig wordt geacht tot wanneer hij definitief is veroordeeld. Men moet in afwachting in ieder geval respect hebben voor de mens.

Ik vraag dat men, ten eerste, bescheidener zou zijn in het vermelden van de naam en ten tweede, dat men geen mededelingen dienaangaande zou doen. Immers, eens dat men is aangehouden, is men voor de gewone man meestal reeds veroordeeld. Wanneer de verdachte in vrijheid wordt gesteld, wordt het zelfs niet in de pers vermeld. Het komt erop neer dat heel wat mensen die zijn aangehouden en achteraf in vrijheid worden gesteld, die niet eens worden vervolgd of veroordeeld en niet vrijgesproken kunnen worden, toch een zekere blaam meekrijgen. Wij moeten in dat vlak, van ons gerecht verwachten dat de strikte deontologie wordt nageleefd.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Je trouve effectivement que les magistrats parlent beaucoup trop en ce moment et de beaucoup de choses, certaines dont ils ont la charge — et vous avez raison de souligner ce point —, d'autres à propos desquelles ils devraient respecter l'indépendance des pouvoirs.

Cependant, vous le savez, en ce qui concerne les magistrats du siège, je n'ai pas d'autre compétence que de demander aux procureurs généraux de bien vouloir prendre contact avec les autorités du pouvoir judiciaire pour examiner si, dans le cadre de la discipline interne de l'Ordre judiciaire, des mesures ne doivent pas éventuellement être prises.

Si je puis me permettre d'émettre un point de vue, je dirai que récemment — je songe notamment à un certain nombre d'émissions de télévision — à propos d'affaires déterminées, des magistrats ont reçu pratiquement la presse, ont donné des interviews à la télévision. Je crois que cela va au-delà du devoir de réserve qui, jusqu'à présent, a toujours été respecté dans notre pays.

M. Cooreman. — Je me réjouis de votre réponse, monsieur le ministre. De fait, les juges d'instruction relèvent, tout au moins en partie, des procureurs généraux. Je sais qu'on en discute, mais de toute façon, il serait utile de donner certaines instructions ou de formuler tout au moins une demande au premier président de la Cour de cassation et au premier président des cours d'appel.

Een tweede opmerking in algemene zin gaat over de reorganisatie van de werkwijze met het doel de rechtbanken efficiënter te laten werken. De achterstand bij de rechtspleging is hier van doorslaggevend belang. Mijnheer de minister, u is de eerste minister van Justitie die erin is geslaagd, van de Ministerraad een aanzienlijk krediet van 160 miljoen vrij te krijgen om de achterstand een begin van oplossing te geven. Wij zijn er ons allen van bewust dat het bedrag onvoldoende is, maar het is een eerste stap in de goede richting.

Ik wil in dit verband enkele suggesties doen. Wij parlementsleden, dienen ten eerste, de moed te hebben om langs de minister van Financiën om, aan de minister van Justitie bijkomende inkomsten te verlenen. Ik denk aan de verhoging en aanpassing van de registratierechten. Ik verwerp niet de idee die is geuit in het rapport van de heer Bourgeois die zou komen van de Orde van de advocaten om registratierechten te heffen vanaf 100 000 frank. Ik stel voor, die rechten ook te verhogen van 2,5 tot 3 pct. wat niet alleen een compensatie maar ook een hoger inkomen voor het departement van Justitie zou verzekeren.

Ten tweede, zou er een heraanpassing en herschikking van de rolrechten moeten gebeuren.

Ik heb reeds gesuggereerd dat een rolrecht in strafzaken 300 miljoen per jaar zou opleveren. Dit is een aanzienlijk bedrag dat best integraal ter beschikking van het ministerie van Justitie zou worden gesteld.

Op het terrein zouden een aantal werkbesparingen kunnen worden georganiseerd. Op alle griffies beschikt men op het ogenblik over fotocopieertoestellen. Bij geen enkele rechtbank of hof van beroep in ons land beschikt men echter over een dicteerapparaat. Waarom kan er niet, althans bij de rechtbanken en hoven van beroep van een zekere omvang, worden gewerkt met dicteerapparaten en kan er geen pool worden gevormd van typisten? Verder kunnen ook de taken in bepaalde griffies zodanig worden hervormd dat er heel wat minder materieel werk valt te doen. Dat alles zou het rendement aanzienlijk verhogen en daar komt het toch op aan.

Wat moet er nu worden gedaan met die 160 miljoen en de bijkomende middelen die ter beschikking zullen worden gesteld? Daaromtrent wil ik een aantal ideeën te berde brengen. Ik hoop dat wij daarover in de commissie voor de Justitie binnenkort een grondige bespreking kunnen houden en dat u, mijnheer de minister, zoals u hebt beloofd, te dier gelegenheid een inleidende uiteenzetting zult houden. Wij hopen dat dan ook meteen een aantal ontwerpen en eventueel voorstellen van wet zullen kunnen worden onderzocht zodanig dat de behandeling van het hele probleem niet wordt beperkt tot een louter theoretische benadering.

Onze collega, de heer Lallemand, heeft hier reeds zeer sceptisch gesproken over wat hij noemt *le conseiller unique*. Een vijftal jaren geleden heb ik daaromtrent een wetsvoorstel ingediend dat ik niet opnieuw heb ingediend omdat ik heb vastgesteld dat daartegen nogal wat weerstand was. Ik meen nochtans dat men de alleenzettelende raadsheer in het hof van beroep moet zien als een soort arbitrage. In het voorstel van wet dat ik indertijd heb ingediend, was er het verzoek van beide partijen die ermee akkoord gingen dat de zaak zou worden voorgelegd aan een alleenzettelend raadsheer om de procedure te kunnen versnellen, met de mogelijkheid zich te beperken tot de materies. Van bepaalde hoven van beroep was er tegenover dit voorstel, zoals ik reeds zei, zeer veel weerstand. Ik meen echter dat het een goede poging was. Ik zou de idee op zich zeker niet verworpen.

In het vroegere bestel was de basisrechtbank de rechtbank van eerste aanleg. Zij beschikte over alle bevoegdheden. Van daaruit werden een aantal nevenrechtbanken opgericht. Boven de rechtbank van eerste aanleg was er natuurlijk ook het hof van beroep. Wij kennen momenteel de uitbreidingen naar de politierechtbanken, de arbeidsrechtbanken en de arbeidshoven met een zeer omvangrijke praktijk.

Ik wil het vandaag daarbij laten en pleiten voor de herwaardering van de vrederechters. Dat wil zeggen dat eventueel meer vrederechters moeten worden benoemd en dat men bepaalde kantons zou moeten splitsen. In grote steden, ik denk bijvoorbeeld aan Leuven, zou in voorkomend geval een tweede of een derde vrederechter moeten worden benoemd. Men zou in de eerste plaats moeten gaan naar een bevoegdheid van de vrederechter voor zaken tot 100 000 frank daar waar de commissie vóór enkele maanden een bedrag van 75 000 frank heeft goedgekeurd. Ik zie dit in een perspectief voor meerdere jaren. We mogen niet vergeten dat het indexcijfer vandaag 287 punten bedraagt tegenover dit van 1966, de periode van de hervorming van het Gerechtelijk Wetboek. Het huidige cijfer is dus bijna driemaal zo hoog als dat voorkomend in het Gerechtelijk Wetboek.

Ik meen ook dat de vrederechters meer gespecialiseerd zouden moeten zijn in bepaalde materies. Ter gelegenheid van de hervorming van het Gerechtelijk Wetboek heeft men bijna alle steden verdeeld als een taart. Men heeft bijvoorbeeld Gent verdeeld in stervorm, zodat alle vrederechters van Gent en buiten Gent allemaal eerste klas konden zijn. Het gevolg daarvan is dat alle vrederechters in het arrondissement Gent, zowel de stedelijke problemen als de landelijke problemen moeten kennen, wat bijna uitgesloten is.

Als er in het arrondissement Gent een ruilverkaveling tot stand komt, dan moet de vrederechter die daarin hoegenaamd niet gespecialiseerd is, zich werkelijk gaan verdiepen in die materie om deze moeilijke wetgeving te kunnen toepassen. Indien men een herziening zou uitvoeren, dan moeten stedelijke rechters onderscheiden worden van landelijke rechters. Dat is niet pejoratief bedoeld. Integendeel, sommige vrederechters zullen enerzijds meer interesse hebben voor huishuuraangelegenheden, voor stedelijke erfdienstbaarheden of kleinere betwistingen, die toch belangrijk zijn. Sommigen kunnen meer speciaal voor het verkeer bevoegd zijn. Men zou in die richting een zeer grote vereenvoudiging kunnen tot stand brengen, het werk verlichten en de vrederechters de mogelijkheid geven in se meer rendement te hebben. Het is een onsympathiek woord om te gebruiken in verband met rechters. Uiteindelijk echter moeten zij in de mogelijkheid zijn meer vonnissen uit te spreken. De vrederechter die zich anderzijds interesseert voor het landelijke leven, de pachtwetten, de afpalingen, de landelijke erfdienstbaarheden, de ruilverkaveling, zal ter zake ook veel vlugger zijn werk kunnen verrichten.

Al deze facetten beantwoorden aan de herwaardering van de vrederechter. Wij hebben dat in 1967 gedaan bij de hervorming van het Gerechtelijk Wetboek door de wedden aan te passen. In de praktijk is dit evenwel niet altijd werkelijkheid geworden.

Men heeft soms zeer jonge vrederechters benoemd. De laatste jaren werden er verscheidene benoemd op 32 jaar. Het kunnen natuurlijk feniksen geweest zijn. Een benoeming tot vrederechter moet echter een promotie zijn. Een vrederechter van eerste klasse heeft trouwens de wedde van een voorzitter van een rechtbank van eerste aanleg. Hij is alleenzettelend rechter en hij draagt de volle verantwoordelijkheid. Zijn rol is zeer belangrijk omdat hij een werkelijke bemiddelaar is tussen de partijen, als hij dit tenminste wil. Hij is de rechter die ter beschikking staat van en werkelijk contact heeft met de gewone man en die in vele gevallen tot een oplossing komt. Ik ken vele vrederechters die heel wat tijd besteden aan verzoeningen in aangelegenheden, die soms buiten hun bevoegdheid vallen, zoals betwistingen over kleine nalatenschappen, maar toch tot een oplossing komen omdat zij naar de mensen kunnen luisteren en hen kunnen overtuigen. Dit is enorm belangrijk voor het rechtsgevoelen in het land en voor de mensen die recht moeten ondergaan.

Men zegt meestal dat een slechte overeenkomst beter is dan het beste proces. Daartoe kan de vrederechter, die contact heeft met de mensen, veel bijdragen. Men kan het ook zeggen op volkse wijze: «Wie pleit voor een koe, geeft er meestal een aan toe». (*Applaus op verscheidene banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Humblet.

M. Humblet. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, je voudrais, comme il faut toujours s'appliquer à le faire, commencer mon intervention par un point positif qui concerne une de mes préoccupations majeures à l'égard de tous les cabinets.

Je m'aperçois que le taux d'accroissement des dépenses de votre cabinet est inférieur à celui de l'inflation prévue pour l'année 1983. Il est, en effet, de 3,5 p.c. pour le cabinet du ministre de la Justice et de 3,6 p.c. pour celui des Réformes institutionnelles. C'est un taux qui me paraît raisonnable pour un poste qu'il importe de surveiller attentivement.

En ce qui concerne des problèmes de portée plus fondamentale, je voudrais me limiter à trois questions.

La première a trait à l'arriéré judiciaire. C'est là un problème important qui atteste un véritable dérèglement du fonctionnement de la justice. Cela a déjà été dit. On sait que vous avez des intentions en cette matière, mais je ne suis pas certain qu'ils soient de nature à donner satisfaction.

Par ailleurs, le projet de loi sur la réforme des tribunaux de police, déjà voté par nos collègues de la Chambre, semble ne pas avoir priorité actuellement aux yeux du gouvernement.

M. Cooreman. — Pardon, monsieur Humblet. Il a déjà été discuté plusieurs fois.

M. Humblet. — Aux yeux de la commission.

M. Cooreman. — Ce projet a été discuté plusieurs fois, sous le gouvernement antérieur, avant les élections. A ce moment-là, la commission était d'un autre avis. ne faites donc pas des reproches au gouvernement à ce propos.

M. Humblet. — Monsieur Cooreman, vous savez comme moi que, lorsqu'un gouvernement a déposé un projet de loi qui a été voté par l'une des deux Chambres, le gouvernement suivant, qui veut le voir aboutir, peut négocier avec sa majorité pour que les choses progressent.

M. Cooreman. — Oui.

M. Humblet. — C'est une réalité. Vous êtes peut-être, en tant que président de la commission, plus positif à cet égard que ne l'était votre prédécesseur, mais là n'est pas la question.

Je ne suis pas membre de la commission de la Justice et il ne m'incombe pas, en séance plénière, de critiquer ni d'encourager un président de commission.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — De toute façon, monsieur Humblet, j'ai dit à plusieurs reprises, tant à la commission de la Chambre qu'à celle du Sénat, et en séance plénière dans les deux Chambres, que je n'avais pas l'intention d'accélérer l'examen de ce projet parce que j'estimais que son coût très élevé était disproportionné avec les avantages qu'on pouvait en attendre.

Puisque gouverner c'est prévoir, disait un homme politique français, mais que c'est aussi choisir, surtout en période de pénurie, si des sommes supplémentaires sont affectées au budget, comme l'a très bien dit M. Cooreman, il faut pouvoir opérer des choix. Nous avons pris certaines options puisqu'on ne peut tout faire.

M. Humblet. — En disant cela, monsieur le ministre, je voulais aborder un problème dont vous êtes informé: je veux parler de la situation particulièrement préoccupante de l'arrondissement de Nivelles en matière d'arriéré judiciaire.

En effet, c'est l'arrondissement qui a connu le plus gros accroissement de population en pourcentage au cours des dix dernières années. Évidemment, il n'y a pas que le problème de l'adaptation du nombre des magistrats du siège aux fluctuations de la population; il y a encore les problèmes du parquet, des tribunaux du travail, de commerce et de police.

Quoi qu'il en soit, je constate que le nombre moyen d'affaires à traiter par juge à Nivelles est de 916 annuellement alors que la moyenne dans le royaume est de 435.

Je n'ignore pas que, dans tout le royaume, des audiences sont souvent fixées à une date très lointaine, mais le cas est particulièrement aigu dans l'arrondissement de Nivelles alors que, cependant, les magistrats y travaillent davantage qu'ailleurs.

Une solution doit impérativement être trouvée à ce problème angoissant. Des initiatives ont été prises à cet égard par des députés et des sénateurs de l'arrondissement de Nivelles de toutes les formations politiques, tant de la majorité que de l'opposition, représentées au Parlement. Je suis certain qu'un de mes collègues de

l'arrondissement, qui est membre de la majorité, serait intervenu à ce sujet s'il ne s'était pas trouvé cette semaine en mission en Afrique.

Je me permets d'insister, monsieur le ministre, car les mesures que vous envisagez en vue d'un meilleur fonctionnement de l'administration judiciaire ne me paraissent pas rencontrer les problèmes spécifiques à l'arrondissement de Nivelles. Dans cet arrondissement, aucun magistrat, aucun avocat, aucun justiciable — en raison du mauvais fonctionnement de l'appareil judiciaire, les justiciables doivent tenter de recourir à l'arbitrage —, ne peut se satisfaire de cette situation dramatique.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Si vous croyez pouvoir régler le problème arrondissement par arrondissement, vous vous faites des illusions!

Par ailleurs, à la suite de la rencontre avec les parlementaires de votre arrondissement, j'ai fait vérifier par mes services l'arriéré judiciaire en termes de nombre d'affaires par rapport au nombre de juges à même de les traiter et j'ai pu constater que la situation de l'arrondissement de Nivelles, quoique difficile, n'était pas — et de loin — la plus difficile.

M. Humblet. — Avec mes collègues de l'arrondissement, je me permettrai, éventuellement, monsieur le ministre, de vous demander par écrit des précisions à ce sujet. Nous avions en effet le sentiment qu'un argument vous avait frappé lors de cette rencontre, à savoir les 14 000 étudiants de Louvain-la-Neuve...

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Sans doute, ces étudiants sont-ils paisibles et ont-ils peu de litiges. Le nombre d'affaires n'est pas nécessairement proportionnel à la population. Il faut tenir compte du nombre de juges.

Si vous le désirez, je vous montrerai, en d'autres circonstances, des études statistiques comparatives, prenant en considération divers critères, qui vous prouveront que l'arrondissement de Nivelles — qui, je le comprends, vous préoccupe au premier chef — n'est pas celui dans lequel la situation est la plus tragique sur le plan de l'arriéré judiciaire.

C'est donc par des mesures d'ordre général et non par des mesures dérogatoires dans un arrondissement déterminé qu'on peut approcher la solution du problème.

M. Humblet. — Nous avons cependant le sentiment, dans l'arrondissement, qu'on a pris, à nos dépens, des mesures quelque peu dérogatoires lors des adaptations antérieures. Je prends note, monsieur le ministre, de votre réponse. Je suggère — et je suis certain que vous accepterez cette procédure — qu'une délégation de parlementaires et d'avocats de l'arrondissement rencontre vos services ou un membre de votre cabinet pour examiner les chiffres et les données objectives en cette matière.

Le deuxième point que je désire aborder concerne la politique de l'immigration. Je me contenterai d'une brève intervention à cet égard, car un certain nombre de collègues sont déjà intervenus dans ce sens.

Je suis de ceux qui craignent une distinction trop marquée entre «bons étrangers», qui seraient en particulier ceux des États des Communautés européennes, et «mauvais étrangers», d'ailleurs inévitablement, travailleurs manuels. Je suis inquiet à l'idée d'une politique de refoulement des indésirables, car je constate, monsieur le ministre, qu'au poste 12.23 de votre budget, est prévue une augmentation de 81,8 p.c. des crédits de frais de rapatriement et d'éloignement de personnes jugées indésirables. Il serait intéressant de connaître les critères qui seront appliqués et ce qu'a coûté le refoulement par nationalité et par État d'origine.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — C'est clair; ce que le refoulement a coûté dans son ensemble apparaît dans le budget au regard des réductions que la Sabena, lorsqu'il s'agit de transport aérien, nous alloue, réductions que j'estime d'ailleurs insuffisantes. Il s'agit chaque fois d'une personne accompagnée d'une sorte d'escorte de gardiens de l'ordre. C'est parfois coûteux, mais néanmoins indispensable.

Quant aux critères en cas d'éloignement, je crois avoir répondu à cette question au total une dizaine de fois devant les deux Chambres en reprenant le contenu exact des instructions administratives que j'ai données à mes services et qui, pour les ressortissants des autres pays de la Communauté, où nous sommes liés par une jurisprudence de la Cour de justice, proportionnent les sanctions de retour au montant

des peines définitives et non conditionnelles auxquelles les intéressés ont été condamnés par les tribunaux.

M. Humblet. — En ce qui concerne l'immigration, et notamment la révision de la politique de regroupement familial, nous avons des raisons d'être inquiets. Ce n'est pas parce que certains abus ont pu être commis qu'il faut mener une politique restrictive aux dépens de tous les immigrés.

Enfin, pour ce qui a trait au problème des réfugiés, spécialement des réfugiés politiques, nous craignons que des attitudes restrictives ne soient parfois adoptées. Je serais heureux de connaître la position que prend la Belgique à l'égard du Haut-Commissariat aux Réfugiés.

Je suis favorable aux institutions supranationales mais nous nous trouvons en l'espèce devant un abandon légitime de l'*imperium* de l'Etat belge en faveur du Haut-Commissariat aux Réfugiés et ce dernier pratique, dans un certain nombre de cas que j'ai eu l'occasion de suivre, une politique qui ne me paraît pas toujours conforme à l'importance de la défense des droits de l'homme, dans l'accueil d'éventuels réfugiés politiques.

Vous rétorquerez sans doute qu'il conviendrait d'examiner ce problème cas par cas, mais je voudrais y voir plus clair quant aux positions que prend la Belgique à l'égard du Haut-Commissariat aux Réfugiés.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — C'est très simple. La loi de 1980 accorde au Haut-Commissariat aux Réfugiés — et nous sommes le seul pays au monde à avoir ainsi délégué notre pouvoir — le soin d'apprécier si quelqu'un est ou n'est pas réfugié politique. Cette mesure fait partie d'un ensemble de dispositions euphoriques contenues dans ladite loi de 1980. (*Sourires.*)

M. Humblet. — Je sais tout cela, monsieur le ministre; je viens de rappeler que nous avons abandonné notre *imperium*.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Vous espérez qu'en nous réappropriant le droit de décider qui est réfugié politique ou qui ne l'est pas, nous élargirions davantage les critères d'accès et d'admission des réfugiés. Je ne désire pas modifier la procédure habituelle qui, confiée au Haut-Commissariat aux Réfugiés, est finalement plus objective et évite les contestations.

Si nous devions nous réapproprier le pouvoir de décision, nous n'élargirions certainement pas les critères; nous les limiterions plutôt.

M. Humblet. — Je suis, je le répète, favorable à la délégation, à des instances supranationales, d'un certain nombre de compétences traditionnellement nationales. Ce n'est pas parce qu'on a opéré pareille délégation, notamment à l'égard du Haut-Commissariat aux Réfugiés, qu'on n'a aucune capacité éventuelle de négociation. Dans un certain nombre de domaines, au profit d'institutions de la Communauté européenne du charbon et de l'acier par exemple, nous avons abandonné nos compétences, ce qui ne nous empêche pas parfois, à tort ou à raison, de négocier dans tel ou tel sens.

Je suis soucieux des droits d'hommes et de femmes qui, dans un certain nombre de cas, devraient, à mes yeux, être acceptés en tant que réfugiés politiques et qui ne le sont pas. Je peux m'adresser au ministre de la Justice du royaume de Belgique, mais je ne puis, en ma qualité de membre de cette Haute Assemblée, m'adresser au Haut-Commissariat aux Réfugiés. Il me paraît donc utile d'établir certains contacts et de mener d'éventuelles négociations.

J'aborde un dernier point en rapport avec l'abrogation de la loi Vandervelde que je ne vais pas demander de ne pas abroger. Je constate que ladite loi Vandervelde, dont le rôle social a été considérable et qu'il n'est pas nécessaire de rappeler longuement ici, encore qu'on le pourrait avec pertinence et lyrisme, n'a jamais répondu à une forme nouvelle d'alcoolisme qui est à l'origine, en particulier, de bien des accidents du samedi soir chez des jeunes. Cela mérite donc une réflexion qui n'est pas sans lien avec la réduction de l'ordre de 27 p.c. de votre subvention, au poste 33.08, au Centre d'étude de la délinquance juvénile, alors qu'une œuvre d'éducation paraît grandement utile.

A défaut d'un tel travail d'éducation, on aboutira à encombrer les institutions où les jeunes sont placés ainsi que les prisons, ce qui

ne résout rien et coûte d'ailleurs beaucoup plus cher qu'un centre d'étude de la délinquance juvénile ou des activités éducatives.

En liaison avec ces problèmes — je groupe ceux de la délinquance juvénile et de la loi Vandervelde — des mesures d'accompagnement devraient être mises en place, compte tenu de votre intention d'abroger ladite loi.

La prévention doit rester une préoccupation majeure; j'insiste sur le fait qu'elle est plus importante que la répression.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — La prévention ne relève plus de la compétence nationale.

M. Humblet. — Le centre d'étude de la délinquance juvénile continue-t-il à mériter une subvention nationale?

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Nous sommes en train de le liquider progressivement.

M. Humblet. — Vous êtes en train de le liquider progressivement parce que vous le liez à la prévention; comme celle-ci relève du domaine communautaire, ce sont les communautés qui devraient reprendre la subvention de pareille institution. Il faudrait alors ajuster en conséquence le budget des communautés.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Non, les dotations sont fixées par la loi.

M. Humblet. — C'est un autre débat, mais à mes yeux, dans les critères de dotations, les communautés, pas plus que les régions, n'ont leur part.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — C'est une critique générale de la loi du 9 août 1980, qui n'a rien à voir avec la présente discussion.

M. Humblet. — Monsieur le ministre, vous nous dites qu'on liquide progressivement le centre d'étude de la délinquance juvénile. Je vous réponds que cela pose, me semble-t-il, un problème.

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Herman.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, ik zou willen beginnen met datgene waarmee men gewoonlijk eindigt, namelijk met te zeggen, mijnheer de minister, dat wij globaal gezien achter uw politiek op Justitie staan. Mijn fractie zal dan ook uiteraard uw begroting goedkeuren. Ik zal dan ook geen heel overzicht geven van de meningen die wij kunnen hebben over de verschillende onderdelen van uw departement. Trouwens daaraan werd reeds een grondige studie gewijd in de Kamer en de weerspiegeling daarvan vinden wij in het uitgebreid en goed gedocumenteerd verslag van de heer Bourgeois. Bij een aantal punten wil ik toch een vraag stellen en enkele overwegingen maken.

Een eerste punt betreft de jeugdbescherming. Het is al een hele tijd geleden dat de jeugdbescherming meer dan 20 pct. vertegenwoordigde van de begroting van het departement van Justitie. Van de meer dan 4 miljard die in de jaren 1978-1979 voor de jeugdbescherming werden uitgetrokken, schieten er nu welgeteld 600 miljoen over. Naast de 530 miljoen die in uw budget vermeld zijn voor het personeel van de jeugdbescherming, zijn er in uw hoofdbestuur uiteraard ook nog mensen die eveneens in deze sector werkzaam zijn, namelijk in de rechterlijke macht en bij de gerechtelijke politie. Ik denk hier aan de vergoedingen respectievelijk voor jeugdmagistraten en jeugdpolitie. Dit is een gevolg van de wet van 1965. Daarbij komt nog wat op nationaal vlak overblijft aan bevoegdheden inzake jeugdbescherming. Er blijft u dus, mijnheer de minister, nog een belangrijke taak toebedeeld waarmee nog belangrijke bedragen zijn gemeoid.

Ik herinner mij dat nog vóór de goedkeuring van de wetten van 8 en 9 augustus 1980 waarbij de wetgevende macht werd opgedeeld, reeds tot een opdeling van de executieve macht was overgegaan. De aangelegenheden die in het kader van de bijstand aan personen tot de persoonsgebonden materies voor de gemeenschappen gingen behoren, waren dus in feite al eerder toebedeeld in de regeringen die bestonden

vóór de wetten van 8 en 9 augustus 1980. Voor het deel van de jeugdbescherming, toebedeeld aan de Vlaamse Gemeenschap, kreeg ik toen zelfs ministeriële verantwoordelijkheid. Toen reeds waren er vragen in verband met de overheveling van de administratie, die effectief zou worden in oktober 1980. Drie jaar later kan men niet zeggen dat men van dit probleem af is. In mei 1980 werden bij koninklijk besluit de materies vastgelegd die toekwamen aan de gemeenschappen. Eigenaardig genoeg heb ik nu in het verslag van de heer Bourgeois gelezen, dat men eraan denkt een wetsontwerp in te dienen met het oog op de precisering van de taakverdeling tussen de nationale Staat en de gemeenschappen in verband met de toepassingsfeer van de wet van 1965. Daarom heb ik vragen over de functionering op dit ogenblik.

Kan men spreken van een correcte uitvoering van de wet van 1965 als er een opsplitsing is gebeurd waarvan het niet vaststaat dat zij precies is bepaald?

Kunnen de uitspraken van onze jeugdrechters gelijkelijk worden opgevolgd in de twee gemeenschappen? Is er overleg tussen de minister van Justitie en de twee ministers die in de gemeenschappen voor deze problemen bevoegd zijn, zodat er geen hinder ontstaat in de uitoefening van deze wet? Dit lijkt mij nog belangrijker voor de gezamenlijke uitvoering van zo een belangrijke wet.

Tenslotte spreekt men nu ook over een wetsontwerp waarbij de wet van 1965 zou worden gewijzigd. Is ook daar gedacht aan voldoende overleg met de gemeenschappen om de wetswijziging die in het Nationale Parlement moet worden tot stand gebracht niet te laten gebeuren zonder de inbreng van de gemeenschappen, die nu toch al een praktijk van enkele jaren achter de rug hebben?

Dat zijn de vragen die ik u wilde stellen in verband met de jeugdbescherming.

Een andere overweging heeft betrekking op de manier waarop belangrijke wetsontwerpen worden voorbereid en in het Parlement besproken tot ze in wetteksten worden omgezet.

Over belangrijke onderwerpen — ik zal er straks enige citeren —, werden ontwerpen ingediend en werd de bespreking reeds aangevat. Ik kan goed aannemen dat er na een aantal jaren misschien, ook vanwege de regering, aanpassing gewenst is. Is het echter een goede werkwijze het oorspronkelijk wetsontwerp dan opzij te leggen en van voren af aan te beginnen aan de behandeling van een nieuw ontwerp dat op zijn beurt in beide Kamers moet worden besproken? Wat is dan nog het doel van de bepaling waardoor bij elke nieuwe legislatuur alle door de regering ingediende wetsontwerpen niet vervallen worden verklaard, zodat zij verder kunnen worden besproken. Ik denk bijvoorbeeld aan het beheer met bijstand.

Over de wetsbepalingen over het beheer met bijstand werd gestemd in de Kamer. In tegenstelling met wat daarover in het verslag-Bourgeois staat, werden tijdens de vorige legislatuur reeds een aantal besprekingen gewijd aan het beheer met bijstand in de verenigde Senaatscommissie voor de Economische Zaken en voor de Justitie.

De heer Van In. — Zeer juist.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Nu kondigt men ons aan dat een nieuw wetsontwerp over het beheer met bijstand is ingediend, waarin de dienst voor knipperlichten die nu reeds bestaat, zou worden ingevoegd via een aantal artikelen.

Mijnheer de minister, als er aanvullende bepalingen moeten komen om een ontwerp actueel te maken, zou het indienen van amendementen ter zake toch minder tijdverlies opleveren bij het afwikkelen van een dergelijke wetgeving, waarvan de bespreking al heel wat tijd in beslag heeft genomen, dan het indienen van een volledig nieuw ontwerp! Wij kunnen altijd het slachtoffer zijn van een parlementsonbinding. Op die manier kan men blijven doorgaan met telkens opnieuw volledig nieuwe wetsontwerpen in te dienen.

In het kader van de activiteiten die het Parlement ontwikkelt, draagt dat niet bij tot een vlugge bespreking en afwikkeling van een aantal problemen.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Vous avez raison dans le principe. C'est ainsi, par exemple, que le gouvernement actuel n'a pas déposé un nouveau projet sur les problèmes de la filiation et de l'adoption, mais qu'il continue l'examen du projet antérieur.

C'est dans le même esprit que d'autres projets continuent à être examinés par les commissions. L'exemple de la gestion assistée et de l'aide au redressement des entreprises ne me semble pas opportunément choisi parce que la philosophie du nouveau projet est assez

différente de celle du projet antérieur. C'est un projet extrêmement limité qui a essentiellement pour but, d'une part, d'institutionnaliser les services d'enquête commerciale qui existent auprès des tribunaux de commerce et, d'autre part, d'apporter des modifications, dans l'intérêt du redressement des entreprises, à la loi sur le concordat. Il ne s'agit pas, comme dans certains projets antérieurs, de tout un appareil, de tout un arsenal qui a d'ailleurs été critiqué de divers côtés comme étant très largement interventionniste.

Mevrouw Herman-Michielsens. — De vraag is, mijnheer de Vice-Eerste minister, of telkens een volledig nieuwe tekst moet worden opgesteld. Ik denk hier niet alleen aan het beheer met bijstand, maar ook aan de bescherming van de privacy. In het wetsontwerp dat in 1976 werd ingediend toen de heer Vanderpoorten minister van Justitie was, werd misschien niet in die mate rekening gehouden met de beperking van de staatsuitgaven zoals dit nu het geval is, maar het biedt toch een aantal garanties voor het gebruik van de databanken waarvan u niet van plan was af te wijken. Toen ik begin maart ben ingegaan op een uitnodiging van de Rijksuniversiteit van Gent om deel te nemen aan een debat over computer en privacy, stelde ik vast dat daar werd uitgegaan van een belangrijk referaat dat was gebaseerd op de tekst van uw voorontwerp, mijnheer de Vice-Eerste minister. Het wetsontwerp ter zake is tot nog toe niet ingediend, maar de conclusies van het referaat waren dat het huidige ontwerp minder garanties inhoudt dan het ontwerp van 1976. Het zou daarbij niet gaan om die artikelen waarin, wellicht terecht, een enigszins gereduceerde uitvoering wordt voorgesteld van de op te richten commissie ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de commissie in beroep. Wel zou er minder aandacht worden besteed aan het feit dat de controle op het gebruik van databanken preventief moet zijn en dat de bescherming van de privacy niet begint op het ogenblik van de verwerking van de persoonlijke gegevens die in de databanken zijn opgenomen.

Ook inzake de transplantatie van organen werd een nieuw wetsontwerp ingediend. Zowel de bescherming van de privacy als de transplantatie van organen zijn technische aangelegenheden waarover, hoezeer ik ook gehecht ben aan het parlementair initiatief, wellicht beter door de dienst wetgeving van uw departement wetsontwerpen kunnen worden ingediend, omdat zij beter zijn uitgerust en beter gedocumenteerd.

Een ander punt dat verband houdt met de wetgeving betreft de huurwet. Er werd ter zake een wetsontwerp ingediend in 1976 en er werd eveneens een wetsontwerp voorbereid in 1980. Intussen gelden nog steeds de ieder jaar in de maand december inderhaast opgemaakte teksten houdende blokkering van de huurprijzen, terwijl steeds wordt aangekondigd dat binnen zeer korte tijd werk zal worden gemaakt van een grondige wijziging van de teksten ter zake opgenomen in het Burgerlijk Wetboek. Zoals reeds het geval is geweest met het wetsontwerp dat behandeld werd in 1977 en 1978, zullen ook nu uitvoerige besprekingen nodig zijn, zowel in Kamer als in de Senaat. Ik meen dat in een betoog gehouden vorig jaar in december, gevraagd werd dat de indiening zou gebeuren in februari of maart. We zijn nu in mei en het wetsontwerp is nog niet ingediend. Ik meen te weten dat het voorontwerp klaar is, maar dat men nog wacht op een advies van de Raad van State. In elk geval zullen wij niet vóór oktober aan de behandeling toe zijn. Ik vraag u, mijnheer de minister, geen tijd meer te verliezen bij de indiening van dit wetsontwerp. Als wij eind oktober de bespreking ervan aanvangen, is het bijna onmogelijk in december een wet klaar te hebben, zodanig dat wij opnieuw een uitzonderingswetgeving zullen moeten goedkeuren eind december van dit jaar.

Om te eindigen, mijnheer de minister, wil ik het nog even hebben over de erkenning van de laïciteit. Ik heb in het verslag van de heer Bourgeois gelezen dat het hier vooral zal gaan over een grondwetswijziging van artikel 117, dat bepaalt dat de bedienaars van erediensten door de Staat worden betaald en dat dit zou ook kunnen worden uitgebreid tot de laïciteit. Hoewel een dergelijke wijziging zou moeten worden overwogen, is het misschien gezien de huidige financiële toestand van ons land niet één van de zaken waartoe men het eerst zal overgaan. Immers, het is iets helemaal anders de islam als godsdienst te erkennen, waarbij enkele honderdduizenden personen zijn betrokken, dan de laïciteit te erkennen — door een wijziging van artikel 117 — waarbij 40 pct. van onze bevolking is betrokken. Dit zou een grote uitbreiding van de lekenwerkers met zich brengen en misschien is men van mening dat wij ons een dergelijke grote uitbreiding niet kunnen veroorloven. Het gaat hier echter niet uitsluitend om een wijziging van het artikel 117 en het uitbetalen van wedden aan lekenconsulenten, het gaat om de erkenning van de laïciteit in het kader van de wet van 1870. Toen men enkele jaren geleden de islam heeft erkend door een wijziging

van de wet op *le temporel des cultes* van 1870, is dit gebeurd in een geest van grote solidariteit tussen al de leden van de commissies en van de openbare vergadering. Men heeft uit een soort van rechtvaardigheidsgevoel de islam erkend, maar men heeft het wetsvoorstel ter zake gesplitst. De bedoeling was te komen tot een vlugge bestudering van de erkenning van de laïcité. Een dergelijke rechtvaardige en psychologische genoegdoening mag de bevolking niet langer worden onthouden. Het hoeft ook niet onmiddellijk aanleiding te geven tot uitgaven. Het is maar na de goedkeuring van de wet en op het ogenblik dat er wordt gevraagd om bij koninklijk besluit bijvoorbeeld een lekenhuis op te richten op een bepaalde plaats, dat het probleem van de budgettering kan rijzen. Het volstaat niet dat men aan de voorstanders van dergelijke erkenning het zoethoudertje geeft van de enkele miljoenen die zijn ingeschreven in de begroting van Justitie als blijk van goede wil. Trouwens, die eerste inschrijving is slotslotte maar het geschenk aan de vrijzinnigen, dat men in de begroting van Justitie heeft ingeschreven, omdat men ook binnen het raam van de erediens ten een aantal verhogingen heeft toegekend.

Volgens het verslag zou deze post volstaan om de lekenconsulenten te betalen, maar deze zijn nog altijd niet gegroepeerd en ressorteren niet enkel onder Justitie. De lekenconsulenten in de gevangenissen worden weliswaar betaald door het ministerie van Justitie, maar er zijn ook lekenconsulenten in de ziekenhuizen, die ten laste zijn van de begroting van Volksgezondheid, nu misschien van deze van de gemeenschappen, en in het leger, waar ze ten laste zijn van de begroting van Landsverdediging.

Men zou toch eens goed moeten nadenken over de uitbreiding van de wet van 1870 op de erkenning van de laïcité. Ik geef onmiddellijk grif toe dat zulks in de huidige omstandigheden geen aanleiding hoeft te geven tot zware uitgaven die niet verantwoord zouden zijn. Op het vlak van de levensbeschouwing en van het pluralisme zou dit meer dan een psychologische genoegdoening zijn: het zou gewoon een kwestie van rechtvaardigheid in dit land zijn. (*Applaus op de liberale banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Gol, Vice-Premier ministre.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Monsieur le Président, mesdames, messieurs, je voudrais remercier les membres du Sénat qui sont intervenus dans cette discussion et ceux qui ont marqué suffisamment d'intérêt pour le budget pour attendre la réponse du ministre, ainsi que les membres de la commission de la Justice, et en particulier leur président, qui me manifestent chaque jour, qu'ils soient de la majorité ou de l'opposition, leur souci de collaboration dans une matière qui, chacun le reconnaît, a souvent tendance à réunir les hommes et les femmes de nos assemblées, quelle que soit la tendance à laquelle ils appartiennent, sur des principes communs qui sont à la base de l'organisation du droit, de la façon de rendre la justice et aussi de l'esprit démocratique qui doit régner dans notre pays.

Je n'abuserai pas non plus du temps qui m'est imparti pour développer un certain nombre d'éléments repris dans l'excellent rapport de M. Bourgeois à la Chambre et dont on a eu connaissance lors des débats antérieurs. Il est un fait que nous avons mené le débat sur le budget de 1982 à la fin de l'année dernière et qu'il y a un mois et demi à peine, j'ai abordé le débat du budget de 1983 à la Chambre.

Il est clair qu'entre le moment de l'élaboration du rapport de M. Bourgeois, de sa discussion en séance publique de la Chambre et de la présente discussion, les événements ne sont pas suffisamment nombreux pour justifier un discours de ma part qui présenterait des données nouvelles et spectaculaires, surtout dans un domaine qui chemine aussi lentement, ce qu'on peut parfois regretter.

M. Leemans reprend la présidence de l'assemblée

La prudence est toutefois requise dans un domaine tel que celui de la justice. Je me limiterai donc aux points essentiels. Sans éviter de répondre à certaines questions particulières, j'essaierai de m'en tenir à l'essentiel et de ne pas parcourir l'ensemble de la matière.

Je voudrais tout d'abord, à l'occasion de questions qui m'ont été posées, dire quelques mots du budget lui-même.

Etant donné que personne n'en a parlé avant moi à cette tribune, je m'adresserai, en tant que représentant du gouvernement, un demi-satisfecit, puisqu'il n'est pas venu des bancs de l'assemblée.

Een effet, il est remarquable que ce budget de la Justice pour 1983 soit voté dans les deux Chambres au cours du premier semestre de

l'année, alors qu'en 1982 — ceci peut s'expliquer par les circonstances politiques de l'époque — mais aussi souvent au cours des années antérieures, le budget n'était voté qu'au cours du second semestre.

On aurait pu espérer que cette année, le budget soit discuté plus tôt et en tout cas au cours du premier trimestre de l'exercice auquel il se rapporte. Il ne reste plus un effort considérable à faire pour que l'ensemble du budget soit voté dans les deux Chambres au cours du premier trimestre de l'année. D'ailleurs, nous nous y efforcerons l'an prochain. Je crois que nous avons accompli un pas important dans la voie de l'orthodoxie budgétaire et des rapports du gouvernement avec le Parlement au cours de cet exercice.

Mme Delruelle, que je remercie pour son intervention, s'est légèrement trompée lorsqu'elle déclare que mon budget n'a progressé que de 4,5 p.c. cette année. C'est exact, si l'on ne tient pas compte de la provision index qui devra intervenir pour le paiement des traitements du personnel. Cette provision index n'est évidemment pas localisée dans mon budget, mais si l'on veut être équitable, il faut tenir compte — traitements et indexation compris — d'une progression de 7,2 p.c. qui est néanmoins inférieure à l'inflation et se situe dans la moyenne des budgets: pas nettement inférieure à la progression des autres budgets, mais pas non plus parmi les budgets dont la progression est la plus importante.

Par contre, en 1982, on a eu raison de noter que la progression du budget était inférieure à la moyenne de l'ensemble des budgets.

Au sujet de budget lui-même — il y a encore eu une volée de questions dont certaines, notamment posées par Mme Saive, étaient de détail — je voudrais répondre, notamment à propos du remplacement du matériel que le montant des crédits inscrits au budget — et moins encore en pourcentage — ne permet pas de déduire quelque signification que ce soit sur les préoccupations du département en matière d'équipement.

En effet, le montant des crédits est uniquement fonction, dans chaque secteur et sous-secteur, des besoins du moment qui peuvent varier d'année en année, spécialement dans le cas du remplacement de matériel, surtout s'il s'agit de mobilier ou de petit matériel. Ces besoins diffèrent aussi selon les administrations.

Ainsi par exemple, le remplacement des véhicules est fonction de l'état de vétusté du parc automobile et du kilométrage parcouru. Il peut être aussi influencé par des circonstances fortuites, telles que la destruction, par exemple, par un accident de la circulation.

Le détail donné dans la programmation justificative du budget indique seulement l'utilisation des crédits demandés pour des acquisitions nouvelles. Les 600 000 francs, prévus pour du matériel de détente au bénéfice de l'administration pénitentiaire représentent une acquisition nouvelle qui s'ajoute au matériel existant, et non l'effort global réalisé pour le matériel de détente qui bénéficie, en l'espèce, aux détenus.

Toujours en liaison avec le budget, Mme Saive m'a interrogé sur les problèmes de la formation du personnel du département, notamment celle des surveillants. A leur entrée en service, les surveillants suivent une formation en site résidentiel étalée sur quatre fois une semaine. Celle-ci porte sur tout ce qui est à connaître pour assurer le service, notamment le règlement pénitentiaire, les règles de sécurité et la psychologie.

Une nouvelle version du cours de formation est terminée: elle s'étalera sur six semaines et sera — plus que par le passé — orientée vers l'approche de l'homme en vue d'une guidance plutôt que d'une surveillance. Des cours seront donnés au long de la carrière, en préparation aux examens de promotion.

En ce qui concerne le personnel administratif du département, des cours sont prévus, en site résidentiel, s'étalant sur trois fois une semaine et, en cours de carrière, en préparation aux examens de promotion. Ainsi, pour chacun des sous-secteurs, celui des greffes par exemple, des cours préparatoires aux examens de promotion ou de recrutement sont organisés.

Toujours dans le cadre du problème lié à la gestion du département proprement dit, je voudrais répondre à une question particulière posée par M. Van In au sujet de l'aptitude physique au sein de la police judiciaire. Il arrive en effet que les autorités judiciaires signalent au département que tel membre de la police judiciaire n'est plus à même de remplir ses fonctions. Dans ce cas, l'intéressé est examiné par le service de santé administratif et, si l'avis d'incapacité est émis sans restriction, il est appelé à comparaître devant la commission des pensions, qui donne à son tour son avis. Celui-ci est susceptible d'appel par l'intéressé, qui peut être défendu par son médecin.

A partir de l'âge de 60 ans, tout agent qui compte plus de 12 mois d'absence pour maladie depuis l'âge de 60 ans est d'office admis à la retraite.

Il s'agit d'une règle générale qui s'applique à tous les agents des services publics et pas seulement à la police judiciaire.

De heer Van In. — Dat is absurd!

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Pour en terminer avec les problèmes de la gestion matérielle du département — ici, nous abordons un domaine plus vaste mais qui reste de la compétence du département —, M. Van In m'a interrogé sur ce qu'il appelle « les séquelles de la répression », mais qu'on peut aussi appeler « les conséquences de l'incivisme ».

Je ne retire rien à ce que j'ai indiqué lors du débat d'un précédent budget. Si des mesures générales ne sont pas prises — et ne le seront pas — par le gouvernement, des cas individuels peuvent toujours être examinés dans une perspective à la fois d'équité et d'humanité.

Pour les points précis que M. Van In a avancés à cette tribune, je souligne que l'octroi des décorations civiques ou des décorations du travail ne sont pas de ma compétence, mais de celle du ministre de l'Emploi et du Travail. De même, la récupération des frais de justice n'est pas de la compétence — c'est un point qu'a soulevé très opportunément M. Cooreman — du ministre de la Justice mais, jusqu'à présent, de celle du ministre des Finances.

M. Van In et Mme Herman ont aussi évoqué la façon dont on légifère dans les matières qui intéressent la Justice. Il s'agit là de sujets moins administratifs, mais qui ont trait à la politique menée par le département.

Il est exact que je suis beaucoup moins partisan que d'autres ne l'ont été de réformes globales, de révisions de codes et de la mise en chantier de réformes concernant des parties entières de notre système juridique. Pourquoi? Parce que je crois qu'à force d'entreprendre ces grandes réformes, de les multiplier, on risque de ne pas les mener à bonne fin. C'est la mésaventure qui est arrivée à plusieurs d'entre elles. Par ailleurs, le département d'abord, les commissions parlementaires ensuite perdent énormément de temps à l'examen de réformes dont il n'est pas sûr qu'elles aboutiront alors que, en attendant, des réformes ponctuelles, immédiates, indispensables, risquent de ne pas voir le jour.

Je me pose aussi la question de savoir si aujourd'hui notre édifice juridique n'a pas beaucoup plus besoin de coordination, de simplification, de réorientation, de façon qu'enfin, la culture juridique se simplifie et ne soit pas dans ses notions fondamentales bouleversée tous les cinq ou tous les dix ans. Il serait finalement préférable de retrouver des structures de base, plutôt que de recommencer la mise en chantier de nouvelles réformes et de nouveaux bouleversements.

Prenons, par exemple, la réforme du droit pénal. Je m'aperçois que la commission pour la révision du Code pénal avait, entre autres, remis en cause la division trinaire ou ternaire des infractions: crimes, délits et contraventions, pour d'autres distinctions qui ne sont pas nécessairement plus logiques et qui auraient eu le désavantage de mettre « hors jeu », pour employer un vocabulaire sportif, des générations entières de juristes qui ont été formés dans l'esprit de cette distinction trinaire ou ternaire qui, après tout, en vaut bien une autre. Par conséquent, la rage de la réforme n'apporte pas nécessairement un mieux parce que tous ceux qui sont obligés d'appliquer le droit et qui ont déjà beaucoup de mal à se tenir au courant des modifications législatives ou jurisprudentielles qui ne bouleversent rien, devraient assimiler en même temps toute une série de réformes fondamentales dont la justification ne serait que la réforme pour la réforme ce qui, après tout, n'est pas une justification.

Si je compte faire un certain nombre de réformes particulières, ponctuelles, je n'ai pas de propension à la « réformite »; je ne veux pas modifier l'ensemble des lois.

J'en viens aux problèmes concrets, immédiats, angoissants dont je comprends qu'on ait parlé, à la fois au cours du débat à la Chambre et, aujourd'hui, au Sénat.

Le premier d'entre eux est le problème de l'arriéré judiciaire. Plusieurs membres l'ont abordé, Mme Delruelle, M. Boel, M. Weckx, M. Lallemand, M. le président Cooreman, M. Van In, Mme Herman. Je crois que, pratiquement tous les intervenants en ont parlé. On en a aussi débattu à la Chambre et, au mois de décembre dernier, l'essentiel de votre débat a également été consacré à cette question.

Il est vrai que j'y attache une importance première et M. Cooreman a bien voulu reconnaître, il y a quelques instants, que, pour la première fois, on ne s'était pas contenté de parler du problème, mais qu'on avait essayé de dégager ce qui est la condition première d'une réforme, c'est-à-dire les moyens financiers. Dans ce

domaine plus que dans n'importe quel autre, on ne peut rien faire sans moyens financiers nouveaux.

C'est pourquoi j'ai présenté à mes collègues, en Conseil des ministres, une proposition globale comprenant divers volets et demandant les moyens financiers pour réaliser l'ensemble de la réforme, même si elle doit ensuite s'articuler autour de quatre ou cinq projets de loi particuliers qui, je puis vous l'assurer, seront tous introduits au Conseil des ministres avant les vacances parlementaires, avant les vacances gouvernementales en tout cas.

Le Conseil des ministres a donné le feu vert pour la réalisation de la réforme et donc pour l'inscription de moyens nouveaux au prochain budget.

Le système s'articule — je ne vais pas le rappeler à cette tribune car cela se trouve dans le rapport de M. Bourgeois et plusieurs d'entre vous l'ont évoqué — autour de quatre réformes principales.

On augmenterait les cadres des cours d'appel. Je puis déjà vous indiquer que mon intention est, sur une augmentation de trente personnes des effectifs des cours d'appels, d'en affecter vingt-cinq au siège, vingt-cinq conseillers à la cour d'appel, et cinq aux parquets généraux. Il me semble, en effet, que l'arriéré judiciaire doit être plutôt imputé au manque de conseillers à la cour d'appel qu'au manque de substituts, de procureurs généraux ou d'avocats généraux dans les parquets.

La répartition se fera de telle sorte qu'il soit tenu compte à la fois de la progression du nombre d'affaires dans les différents ressorts, des difficultés objectives dans ces ressorts, mais aussi des équilibres indispensables pour qu'un consensus puisse se réaliser sur la répartition. C'est là le premier volet de la réforme.

Le deuxième est une réforme qui pourrait ne pas être immédiatement liée à la résorption de l'arriéré judiciaire, mais qu'il me paraît opportun de faire en même temps; il s'agit de l'abaissement de l'âge de la retraite des magistrats.

Diverses propositions qui, toutes prennent l'âge de 65 ans comme limite, ont été déposées par pratiquement tous les groupes politiques, tant à la Chambre qu'au Sénat.

Je propose d'abaisser l'âge de la retraite à 67 ans, sauf pour les magistrats de la Cour de cassation qui resteraient jusqu'à 70 ans.

Je voudrais dire un mot de cette proposition car, notamment dans les milieux de la magistrature qui s'expriment assez régulièrement en ces moments-ci, on se demande la raison de cette différence à l'égard de la Cour de cassation.

Je pourrais d'abord invoquer un certain nombre de raisons objectives. On arrive en règle générale beaucoup plus tard à la Cour de cassation que dans d'autres juridictions. Par ailleurs, une certaine stabilité de la jurisprudence est nécessaire et l'abaissement de l'âge de la retraite à 67 ans risquerait de modifier fondamentalement la composition du siège de la Cour de cassation.

A ceux qui disent qu'il est étonnant qu'on établisse une distinction à partir de ce qu'ils appellent une présomption d'incapacité — je conteste cette façon d'analyser l'éméritat ou la mise à la retraite des magistrats —, puis-je rappeler qu'avant la fixation à septante ans de l'âge de la mise à la retraite pour les magistrats, il y avait déjà une distinction entre les magistrats de la Cour de cassation et les autres magistrats?

M. Cooreman. — C'est exact. C'était 70 ans, 72 ans et 75 ans.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Il ne s'agit donc nullement d'une innovation introduite actuellement.

La troisième orientation serait d'offrir aux magistrats arrivés à l'âge de la retraite la possibilité de continuer à siéger comme magistrats suppléants pour aider à la résorption de l'arriéré judiciaire. Contrairement à d'autres, je ne vois là nulle indignité. Les objections fondées sur la dignité de la fonction ne tiennent pas, à mes yeux. Il me paraît heureux que, dans tous les secteurs de la vie publique ou de la vie professionnelle, un certain nombre de personnes arrivées à l'âge de la retraite puissent continuer à exercer leur profession pendant quelque temps de façon à atténuer le choc constitué par la brusque cessation d'activité. Enfin, il est prévu de permettre aux magistrats qui ont entamé l'examen d'une affaire d'en terminer avec celle-ci et de leur permettre également de siéger jusqu'à la nomination de leur successeur.

L'ensemble de cette réforme devrait pouvoir entrer en vigueur pour la rentrée judiciaire de 1984.

Sera-ce suffisant? En tout cas, c'est un premier pas important dans la voie de la réforme. J'ajouterai que je ne suis nullement hostile à

l'idée des conseillers uniques, pour autant qu'elle soit assortie d'un certain nombre de garanties. Ainsi que je l'ai dit à M. Henrion à la Chambre, pour autant que le conseiller unique ne siège pas en matière pénale — où un siège est composé de plusieurs conseillers, ce qui constitue une garantie fondamentale, me semble-t-il — et pour autant qu'il ne siège pas en appel dans des affaires qui ont été jugées en première instance par trois juges — ce qui serait un paradoxe —, en prenant en compte également certaines observations techniques, on pourrait donc admettre, en plus de la réforme qui vient d'être énoncée, l'idée des conseillers uniques.

Je suis à la disposition de la commission de la Justice du Sénat si elle désire, sur ces bases et dans le cadre de la réforme globale, reprendre cette idée.

Enfin, divers autres projets ont des effets bénéfiques, bien que limités, sur la résorption de l'arriéré judiciaire. M. Lallemand a évoqué le projet étendant le système des transactions, projet qui, je le rappelle, a déjà été voté par votre assemblée. Quant au projet sur la simplification des enquêtes en matière civile, qui est à l'ordre du jour de la Chambre, il sera normalement voté demain dans cette assemblée et viendra ensuite au Sénat.

Ces projets ne sont pas spectaculaires, mais tous ceux qui, dans cette assemblée, s'intéressent aux problèmes de la Justice en connaissent l'existence, et je crois donc qu'il serait profondément injuste de dire que rien n'a été fait dans ce secteur. Au contraire, les choses avancent à un rythme normal.

Je ne partage pas du tout le sentiment de M. Lallemand. Il n'est pas exact de dire qu'à l'instar du rameur de Verhaeren, nous ne quittons pas le bord. Au contraire, nous avons déjà atteint le milieu de la rivière et nous irons largement au-delà si tout le monde veut coopérer à la réforme.

Le problème de l'assistance judiciaire a été évoqué par plusieurs membres. Certes, l'effort consenti cette année est insuffisant pour exécuter la loi de 1980. Telle n'était pas l'ambition. Nous avons accompli un premier pas, alors que, en 1981 et 1982, on avait pratiquement renoncé à exécuter la réforme. Nous avons, en quelque sorte, mis le pied dans la porte. La réforme commence à s'exécuter. Pour le budget de 1984, nous irons au-delà des réalisations de cette année.

A peine de porter atteinte à l'indépendance de la profession d'avocat, ce ne peut être le ministre qui fixe les critères de défraiement des jeunes avocats stagiaires. Aussi, en rapport avec le Conseil national de l'Ordre des avocats et les divers barreaux, j'ai envisagé que la répartition de la somme allouée pour intervention dans les frais des avocats stagiaires soit le fait des barreaux eux-mêmes, après accord du ministre de la Justice sur le système global. Ce système devrait tenir compte des problèmes des grands barreaux où une population importante justifie de très nombreuses affaires, mais aussi des petits barreaux, dans certaines régions à très grande superficie, où la population est très dispersée et qui comptent très peu de stagiaires pour traiter d'un grand nombre d'affaires.

Le problème des contrats de louage, des loyers, n'a pas été perdu de vue. Bien au contraire. Je puis annoncer au Sénat que le projet définitif, ou qualifié tel, sur les contrats de louage, projet que j'avais annoncé lors de la discussion de la dernière loi de blocage au mois de décembre dernier, sera présenté ce vendredi au Conseil des ministres; il figure au point 1 de l'ordre du jour. Il avait déjà été annoncé au mois de mars dans la déclaration du Premier ministre, débattue devant la Chambre et le Sénat.

En réponse à M. Boel, je puis indiquer que nous étudions l'opportunité de limiter l'indexation des pensions alimentaires lorsque le salaire du débiteur de la pension n'augmente pas avec l'index. Le montant de la pension peut d'ailleurs être revu par le juge lorsque la situation des parties s'est modifiée. Cette disposition figure dans la version de l'article 301 du Code civil que nous avons adoptée voici quelques années.

Cette modification peut consister en un blocage de l'indexation du salaire. La révision, il est vrai, peut poser problème lorsque la pension est fixée dans des conventions préalables au divorce par consentement mutuel.

Je disposerai sous peu de l'étude réalisée par mes services et j'envisagerai alors l'opportunité d'une réforme législative.

Plusieurs membres m'ont interrogé sur le projet relatif à la protection de la vie privée.

Je répondrai à trois types de considération.

Que signifient les 32 millions inscrits au budget ?

Ils ont été prévus à un moment où l'on pouvait espérer que les choses iraient plus vite qu'elles n'ont été en réalité. J'en porte la responsabilité, sans que celle-ci soit nécessairement fautive.

Ces 32 millions risquent de devoir être utilisés en partie. En effet, le projet relatif au Registre national a institué auprès du ministre de la Justice une commission chargée de veiller au respect de la vie privée.

Une commission semblable a été instituée, toujours auprès du ministre de la Justice, par l'arrêté royal n° 141 du 30 décembre 1982, créant une banque de données relatives aux membres du personnel du secteur public.

Il est clair que le projet de loi sur la protection de la vie privée réunifiera ces commissions en une seule siégeant auprès du ministre de la Justice. L'intention de mon département, et d'ailleurs du ministre de l'Intérieur, est de créer, dès à présent, une commission pour la protection de la vie privée qui aurait immédiatement comme compétence de surveiller le respect de la vie privée dans l'application de la loi relative au Registre national et de l'arrêté royal n° 141 sur la banque de données. Il fallait donc prévoir au budget ce crédit dont une partie pourrait être utilisée en 1983.

Enfin, plusieurs membres ont insisté sur les critiques qui, ici et là, notamment dans des cénacles, savants ou moins savants, se font jour anticipativement à l'égard de l'avant-projet de loi sur la protection de la vie privée.

Ces critiques sont généralement de deux ordres. Certains reprochent au projet d'aller trop loin dans la voie de la protection de la vie privée au détriment de l'efficacité et de la bonne gestion de la vie des affaires, en imposant toute une série de contraintes inévitables lorsqu'on veut s'intéresser à une matière de cette nature. D'autres estiment que le projet ne va pas assez loin dans la protection de la vie privée.

Nous aurons l'occasion d'en discuter lorsque le projet, qui vient de faire l'objet d'un avis du Conseil d'Etat et qui a été remanié par mon cabinet en fonction de cet avis, sera déposé, avant les vacances, sur le bureau de la Chambre.

En une telle matière, la tension sera pratiquement inévitable entre ceux qui demanderont moins de bureaucratie et, en conséquence, moins de protection de la vie privée, et ceux qui réclameront plus de protection de la vie privée et donc plus de réglementation.

Le projet sur la protection de la jeunesse ne vise pas seulement à réformer les lois de 1965 et de 1970 quant au fond. Ce projet, madame Herman, nous aidera à voir clair, enfin, dans la répartition des compétences.

La loi du 8 août 1980, je le répète, dispose que la protection de la jeunesse est une matière personnalisable de la compétence des communautés, à l'exception des matières de droit pénal, de droit civil et de droit judiciaire.

La définition est floue. En effet, on ne trouve nulle part de définition précise du droit pénal, du droit civil et du droit judiciaire, qui sont des notions pédagogiques figurant dans des programmes de cours universitaires mais qui ne sont nullement établies par un critère précis les délimitant nettement; les matières du droit souvent s'interpénètrent. Il convient donc de rechercher un critère objectif de définition.

Ni le gouvernement national, ni les deux communautés ne sont parvenus, par la concertation ou par le dialogue, à trouver un critère commun. Nous nous sommes arrêtés à l'idée de demander un avis du Conseil d'Etat, en ce qui me concerne, sur un projet de loi que j'introduirais, regroupant toutes les matières nationales, et, en ce qui concerne mes collègues ayant ces matières en charge au niveau des communautés, sur des projets de décrets d'ailleurs distincts, ce qui est le résultat normal de l'autonomie et, sur les compétences qu'ils se sont attribuées par ces projets de décret.

Pour ma part — j'ignore si les autres feront de même —, je suis prêt à me rallier à l'avis du Conseil d'Etat, encore que la Cour d'arbitrage pourra toujours demain, si le Conseil d'Etat, à son estime, s'est trompé, accueillir des recours contre la loi ou le décret qui auraient empiété sur des compétences qui ne seraient pas les leurs.

Voilà où nous en sommes. Le projet de loi aura aussi pour but de clarifier la question des compétences.

En attendant, les matières qui sont indiscutablement de la compétence des communautés: la prévention, les comités de protection de la jeunesse notamment, ont été transférées aux communautés. Dans l'opération de transfert des administrations, les fonctionnaires qui gèrent ce type de matière sont transposés et seront transférés; vous connaissez la technique de départ de l'administration centrale et d'arrivée finalement dans une administration régionale ou communautaire autonome.

Il y aura donc une logique en cette matière.

Pour le reste, la gestion continue à être assurée par le ministre et par le ministère de la Justice, c'est-à-dire qu'il y a maintien du statu quo jusqu'à ce que la répartition des compétences soit claire. On n'imagine pas de procéder autrement.

Pour ce qui concerne la reconnaissance de la laïcité, j'ai répondu longuement à l'occasion d'une interpellation de M. Yliefé à la Chambre. J'ai rappelé que, chaque année, j'augmenterai de 10 p.c. le crédit prévu pour la laïcité.

La question est évidemment posée de savoir si l'article 117 de la Constitution doit être modifié et la loi sur le temporel des cultes aménagée, en conséquence. La promesse avait été faite lors d'une déclaration gouvernementale précédente.

Je n'ai pas d'objection à la technique en soi. J'attire néanmoins l'attention, comme vous l'avez fait vous-même avec beaucoup d'honnêteté, sur la nécessité de se satisfaire dans l'immédiat, même si cette technique juridique-là est suivie, de montants, en termes financiers, compatibles avec la situation actuelle des finances publiques. Le problème de la commission pour la révision du droit pénal a été également abordé. On m'a interrogé sur le point de savoir quel sera le sort de la commission après la nomination d'un commissaire royal, M. Legros, premier président de la Cour de cassation, et d'un commissaire royal adjoint, M. Dhaenens, président de la commission pour la révision du Code pénal.

Selon moi, une commission de dix, quinze ou vingt personnes, elle l'a démontré, ne peut rédiger des textes. Elles peuvent délibérer sur des principes et ensuite sur des projets de textes. Il faut que quelqu'un prenne la plume et élabore un projet sur lequel la commission sera appelée à émettre un avis. C'est ce qui se fera. C'est pour maintenir la commission en place et lui faire jouer le rôle de conseil auprès du commissaire royal ainsi que pour permettre l'appréciation du travail du commissaire royal par la commission, que nous avons maintenu à la fois l'un et l'autre et que nous avons nommé comme commissaire royal adjoint le président de la commission pour la révision du Code pénal.

Existe-t-il un délai pour l'accomplissement de la tâche du commissaire royal? L'arrêté le nommant précise expressément que, pour fin 1984, il doit avoir transmis la partie générale de son travail, c'est-à-dire, en fait, les propositions de réforme du livre premier du Code pénal, ainsi que des lois générales du droit pénal — telles que les lois sur le sursis, le multiplicateur des amendes, la suspension du prononcé, les mesures de sûreté etc. — non intégrées jusqu'à présent dans le Code pénal.

Il s'agira ensuite d'adapter la partie dite « du tarif », c'est-à-dire les diverses infractions particulières à ces principes généraux.

Tant que j'en suis au droit pénal et à la procédure pénale, je répondrai à Mme Saive et à M. Weckx qui m'ont interrogé sur le groupe de travail constitué pour l'examen des matières de la détention préventive.

J'ai déjà désigné les deux membres professeurs d'université et j'ai reçu, de la part des autorités judiciaires et de l'Ordre national des avocats, des propositions quant aux membres magistrats et avocats du groupe de travail. J'attends encore les propositions des présidents des commissions parlementaires de la Justice, chargés de faire des suggestions en la matière.

Je puis déjà annoncer mon intention de désigner comme président du groupe de travail M. Declercq, avocat général à la Cour de cassation et professeur à la Kul.

M. Lallemand, comme d'autres intervenants, notamment Mme Saive, a abordé le problème des peines alternatives et de la politique pénitentiaire. Ces membres ont regretté que les peines de prison, surtout celles de courte durée, soient parfois et même souvent plus nocives que bénéfiques à la réinsertion des condamnés. Je partage entièrement ce point de vue. Dès mon arrivée au département de la Justice, j'ai soutenu qu'il fallait encourager les juges à appliquer toutes les modalités existantes en matière de peines qui permettraient d'éviter l'application effective des peines de prison. Je songe au sursis, à la probation, à toutes les autres modalités existantes.

C'est pourquoi j'ai également élaboré un projet sur la motivation des peines qui prévoit d'obliger désormais les magistrats à indiquer la raison pour laquelle ils choisissent tel type de peine plutôt qu'un autre et de les amener à réfléchir à tout l'éventail possible des peines plutôt que d'infliger — parfois par esprit routinier, cela arrive! — des peines de prison dans des cas où l'on pourrait trouver une forme de peine plus adéquate.

L'occasion devrait nous être donnée d'ouvrir un jour un débat sérieux sur le problème des peines alternatives ou de substitution, dans l'esprit de ce qu'on appelle *community service*.

J'attire l'attention de l'assemblée sur le fait que ces systèmes qui ont été mis en œuvre dans un certain nombre de pays, dont l'Angleterre et les pays scandinaves, commencent à poser un certain nombre de problèmes en cette période de crise économique profonde. En effet, nous sommes actuellement à la recherche de toutes les possibilités de mise au travail des personnes qui ne sont pas des délinquants. Songeons à ce que nous avons fait jusqu'ici en matière de cadres spéciaux temporaires, de troisième circuit de travail, de secteur non marchand et à toutes les autres formules tendant à dégager ce qui peut constituer une activité, même non productive, pour des personnes non occupées. La question est maintenant de savoir quel type d'activité nous pourrions donner aux délinquants qui subiraient leur peine par le biais d'un travail au service de la communauté. Dans quelles conditions travailleront-ils? Quel sera leur statut?

C'est là un des problèmes qui méritent d'être abordés et étudiés attentivement. Je suis tout à fait ouvert à une discussion au sein de la commission de la Justice sur cette matière.

De heer Luyten. — Op bedevaart naar Compostella, zoals in de middeleeuwen!

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles. — Par exemple!

M. Weckx m'a interrogé sur la scission du barreau de Bruxelles. Je lui réponds que le projet est adopté par le Conseil des ministres. J'attends l'avis prochain du Conseil d'Etat; selon mes informations, il nous parviendra vraisemblablement dans le courant du mois de juin. Ceci permettrait un dépôt rapide et l'examen du projet immédiatement après les vacances parlementaires.

De nombreux membres de l'assemblée se sont intéressés au problème de l'immigration et m'ont interrogé sur mes intentions en ce qui concerne ce dossier délicat, dont on parle beaucoup actuellement.

Je vous renvoie tout d'abord aux deux déclarations du gouvernement, la première de décembre 1981 et la seconde du 16 mars de cette année, au Sénat, qui explicitaient très clairement ses intentions en la matière.

Le projet de loi que j'ai préparé, porte à la fois sur les problèmes de l'immigration, impliquant notamment certaines modifications de la loi du 15 décembre 1980, mais aussi sur le problème de l'intégration des étrangers et de l'acquisition et de la perte de la nationalité belge, notamment afin de favoriser un certain nombre de modes d'acquisition de nationalité pour faciliter l'intégration des étrangers; le Conseil des ministres en abordera l'examen le 20 mai prochain.

Je crois pouvoir dire qu'il est impossible d'apporter des modifications importantes aux lois sur l'acquisition et la perte de la nationalité belge sans revoir l'ensemble de ces lois. C'est pourquoi le projet prévoit à la fois des dispositions sur le statut des étrangers et un code de la nationalité belge.

L'ensemble des mesures prévues par le projet de loi, quoique fort diverses, tendent toutes au même but, une société belge où la diversité des origines et de certains traits culturels est finalement acceptée. Cette diversité est d'ores et déjà, en Belgique comme dans toute l'Europe occidentale, un fait acquis d'une grande ampleur. Pour notre civilisation, il peut devenir la meilleure ou la pire des choses. Il est capital d'en faire un facteur de richesse et de tolérance, plutôt que de la laisser devenir un facteur irréversible de déséquilibre et d'hostilité.

Cette diversité peut, suivant la manière dont les problèmes qu'elle pose seront traités, soit apprendre aux Belges à mieux comprendre et apprécier la différence, soit les raidir dans le refus de celle-ci.

Aussi, ne trouvera-t-on dans le projet que j'ai l'intention de présenter au gouvernement aucune concession au racisme ou à la xénophobie. Il importe de le souligner en ces temps de crise où sévit de nouveau la dangereuse tentation de chercher des coupables plutôt que des remèdes et, à cette fin, de faire peser sur les minorités des accusations exagérées ou même totalement injustes.

Une telle inspiration peut d'autant moins être supposée au projet que celui-ci contiendra un grand nombre de dispositions tendant, directement ou indirectement, à l'intégration des étrangers et une disposition renforçant la répression des infracteurs à la loi de 1981 sur le racisme et la xénophobie.

De plus, je crois pouvoir affirmer que, même après l'adoption de certaines mesures restrictives proposées dans le projet, la législation belge sera encore, en ce moment, la plus libérale d'Europe. Ces

restrictions sont fondamentalement différentes de celles qu'on entend parfois préconiser dans un esprit raciste ou xénophobe.

Les possibilités d'accueil d'un peuple, d'une nation, d'un pays, quel qu'il soit, sont objectivement plus réduites en période de difficultés économiques. Il ne saurait être question, comme d'aucuns le proposent, de renvoyer les immigrés en masse, alors qu'ils ont contribué à notre développement et que nombre d'entre eux se sont considérablement détachés de leur pays d'origine.

Tout autre chose est la décision, mûrement réfléchie, et d'ailleurs adoptée depuis plusieurs années sur le plan des principes, d'arrêter, par tous les moyens, effectivement, le mouvement d'immigration.

Comme l'écrivait récemment M. François Autain, secrétaire d'Etat auprès du ministre français de la Solidarité nationale chargé des immigrés, « il est grave de parler, à propos du contrôle des flux, de xénophobie, alors que ces mesures de contrôle ont précisément pour but de permettre à la collectivité nationale d'assumer, dans de meilleures conditions, ses responsabilités vis-à-vis des communautés immigrées présentes en France ».

Ce qui sera demandé aux étrangers, ce n'est pas de devenir en tout semblables aux Belges. L'objectif, une fois de plus, est de créer une société où la diversité est acceptée; mais si cet objectif n'exige pas des étrangers une assimilation, il implique de leur part un certain degré d'intégration. Autrement dit, les étrangers désireux de demeurer en Belgique ne doivent pas perdre leur caractère distinctif et imiter en toutes choses les autochtones, mais doivent s'efforcer de s'intégrer progressivement dans la communauté nationale.

De là découlent plusieurs conséquences. Conformément à la déclaration gouvernementale, il faut rendre effectif l'arrêt de l'immigration décidé en 1974. Dans ce sens, différentes mesures ont été prises parmi lesquelles le rétablissement du visa pour les ressortissants de certains pays.

Mais il subsiste quelques canaux, ouverts avec trop peu de prudence par où l'immigration se poursuit, notamment le droit automatique au regroupement familial. Il n'est pas question de le supprimer, mais il convient de le limiter et d'éviter le regroupement familial en cascade.

Il faudrait d'autre part, ne plus reconnaître automatiquement aux étrangers venant étudier en Belgique un droit à l'autorisation de séjour, sauf s'ils fréquentent l'enseignement supérieur. Pour les autres, l'autorisation de séjour ne doit plus être accordée que sur demande et si des circonstances particulières le justifient.

La générosité de nos CPAS, par comparaison avec celle de l'assistance publique des différents pays d'Europe, semble constituer un incitant à l'immigration irrégulière. Il convient donc de réduire l'intervention des CPAS dans certains cas.

Enfin, les obstacles culturels, sociaux et économiques à l'intégration sont nombreux et c'est un devoir pour tous les pouvoirs publics de chercher à les combattre, et particulièrement l'un d'entre eux; l'agglomération d'un nombre particulièrement élevé d'étrangers à intégration plus difficile dans certains endroits où d'autres problèmes se posent déjà, a pour conséquence d'accroître la tendance de certains à ne pas s'intégrer et à décourager leurs voisins belges à les accepter et, même, à provoquer des réactions de rejet. Je suis donc convaincu qu'il convient de limiter la concentration d'étrangers dans certaines communes, dès lors que celles-ci connaissent déjà d'autres difficultés.

Le mécanisme prévu ne doit pas jouer en fonction de ce qu'on a appelé « seuil de tolérance » ou en fonction de ce que d'autres ont appelé « densité d'habitants de nationalité étrangère ». Ce n'est pas la première fois que je rejette ces notions à cette tribune. Il me paraît beaucoup plus important de déterminer qu'il existe un faisceau convergent d'éléments divers aggravant objectivement les conditions de gestion et de vie dans la commune: situation financière difficile cumulée à un habitat vétuste ou détérioré, absence d'infrastructure, importante population étrangère connaissant des difficultés d'intégration... de telle sorte que ce qui ferait jouer la mesure n'est pas tant la situation des étrangers que la situation de la commune elle-même ce qui, me semble-t-il, serait de nature à objectiver le problème et à rendre cette disposition moins chargée de passion.

Enfin, mesdames, messieurs, le gouvernement a promis de favoriser l'intégration des étrangers notamment par la naturalisation et les autres modes d'acquisition de la nationalité.

En application de ces principes, le code de la nationalité belge en projet comportera notamment une simplification et une accélération des procédures d'option de patrie, de naturalisation et de recouvrement de la nationalité belge, des mesures favorisant l'intégration dans la société belge des enfants étrangers de la deuxième génération et des conjoints étrangers de Belges à des

conditions garantissant que cette intégration est réellement souhaitée et ne se heurte pas à des objections tirées du comportement des intéressés.

De plus, il faut qu'à cette occasion, l'on puisse mettre fin à certaines discriminations qui continuaient à entraver la bonne réalisation du principe de l'égalité des sexes dans notre droit.

Des modifications aussi profondes de la législation relatives à l'acquisition et à la perte de la nationalité, ne peuvent se concevoir sans une révision d'ensemble sous peine d'incohérence. Il en est ainsi d'autant plus que les lois coordonnées sur l'acquisition et la perte de la nationalité belge devaient depuis longtemps, de l'avis général, subir d'autres modifications également profondes.

Il a paru opportun de saisir cette occasion de les introduire, d'autant plus qu'une dissociation impliquerait au mieux la succession rapide de deux réformes plutôt que de procéder à une réforme d'ensemble.

Enfin, mesdames, messieurs, je voudrais faire écho à une réflexion de M. Lallemand au sujet de ce problème longtemps tabou de l'étendue du pouvoir d'appréciation des procureurs généraux en matière de poursuites.

Il est évident que le ministre de la Justice a, en vertu même de la loi, le pouvoir d'ordonner des poursuites. Il est évident aussi qu'il n'a pas le pouvoir d'interdire des poursuites dans un cas déterminé, c'est-à-dire concernant une personne déterminée ou une infraction déterminée commise à tel endroit et dans telles conditions, car ce serait introduire en quelque sorte l'arbitraire du ministre et cela est tout à fait contraire à la fois à notre tradition et à l'esprit de nos lois.

La question de savoir si le ministre n'a pas, à certain moment, le pouvoir de demander aux procureurs généraux de ne pas procéder à des poursuites dans des matières déterminées, a été et reste controversée.

Mes prédécesseurs — certains par conviction, d'autres par prudence — et moi, par prudence, nous n'avons pas dérogé à la tradition par laquelle le ministre de la Justice s'est toujours interdit de recommander que certaines poursuites n'aient pas lieu. Mais je vous avoue que lorsque j'examine trois secteurs de la politique criminelle au sens large du terme, je ne peux m'empêcher d'être inquiet, comme M. Lallemand l'a été à cette tribune. Quand on constate qu'en matière de jeux et paris, et plus exactement en ce qui concerne l'installation de casinos, lorsqu'on aperçoit qu'en matière de répression d'émetteurs radio, qui sont presque tous illégaux au stade actuel en dehors de nos instituts nationaux de radio et de télévision, qu'en matière d'interruption volontaire de grossesse, la jurisprudence des procureurs généraux et des parquets varie de province à province, de ressort à ressort, ce qui est la conséquence du système de poursuite par ressort tel qu'il existe dans notre droit, si bien que telle infraction poursuivie dans tel ressort ne l'est pas dans tel autre, en fonction d'une instruction générale de poursuivre ou de ne pas poursuivre; lorsqu'on s'aperçoit qu'à propos de la même infraction, par exemple la question des casinos, tel jeu illicite, par une instruction générale, est toléré alors que tel jeu, tout aussi illicite que le premier, est, par une même instruction générale, poursuivi, on établit en quelque sorte une gradation dans l'illégalité, dont l'échelon inférieur apparaît comme une légalisation prétorienne de l'illégalité.

Dans ces conditions, et sachant quelle est la prudence avec laquelle les hauts magistrats que sont les procureurs généraux examinent ces questions, mais en reconnaissant également qu'on n'est pas loin de voir se créer une forme de législation nouvelle par le biais d'une tolérance organisée dans certains domaines et refusée dans d'autres, on peut très sérieusement s'interroger sur le fait de savoir s'il ne convient pas que le Parlement qui est, après tout et fondamentalement, la base du pouvoir démocratique et celui qui a comme première responsabilité de faire la loi, ou bien n'hésite pas plus longtemps à utiliser son pouvoir de législation dans ces trois secteurs, pour rendre la question claire, ou bien, veuille bien se pencher, à bref délai, sur la question de savoir si, en matière de fixation de tolérance, puisque tolérance il y a, il ne vaudrait pas infiniment mieux que ce soit le ministre responsable devant lui qui ait à fixer ces règles, plutôt que des magistrats qui, finalement, ne sont pas responsables devant le Parlement.

Voilà la considération finale que je voulais en quelque sorte faire en réponse à l'interrogation de M. Lallemand et qui n'implique nullement — vous avez vu avec quelle prudence je me suis exprimé sur le sujet —, une option de la part du gouvernement, mais une interrogation à l'égard des Chambres législatives.

Si à cette interrogation il n'est pas répondu, je crains que le Parlement ne laisse échapper une partie de ses pouvoirs dans une

direction que le constituant n'avait nullement prévu au départ.
(Applaudissement sur les bancs de la majorité.)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles de chacun des projets de loi.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene behandeling gesloten en gaan wij over tot het onderzoek van de artikelen van elk van de ontwerpen van wet.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DE LA JUSTICE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1983

Discussion et vote des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN JUSTITIE VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1983

Beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous passons à l'examen des articles du projet de loi contenant le budget du ministère de la Justice de 1983.

Wij gaan over tot het onderzoek van de artikelen van het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Justitie voor 1983.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel, breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (Voir document n° 5-VI-1, session 1982-1983, du Sénat, et document n° 4-VI-1, session 1982-1983, de la Chambre des représentants.)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (Zie stuk nr. 5-VI-1, zitting 1982-1983, van de Senaat, en stuk nr. 4-VI-1, zitting 1982-1983, van de Kamer van volksvertegenwoordigers.)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés :

Crédits pour les dépenses courantes (titre I) et pour les dépenses de capital (titre II)

Article 1er. Il est ouvert pour les dépenses du ministère de la Justice afférentes à l'année budgétaire 1983 des crédits s'élevant aux montants ci-après (en millions de francs) :

	Crédits non dissociés
TITRE I	
Dépenses courantes	18 856,0
TITRE II	
Dépenses de capital	187,8
Total.	19 043,8

Ces crédits sont énumérés aux titres I et II du tableau annexé à la présente loi.

Kredieten voor de lopende uitgaven (titel I) en de kapitaaluitgaven (titel II)

Artikel 1. Voor de uitgaven van het ministerie van Justitie voor het begrotingsjaar 1983 worden kredieten geopend ten bedrage van (in miljoenen franken) :

Niet-gesplitste
kredieten

TITEL I

Lopende uitgaven 18 856,0

TITEL II

Kapitaaluitgaven 187,8

Totaal **19 043,8**

Die kredieten worden opgesomd onder de titels I en II van de bij deze wet gevoegde tabel.

— Adopté.

Aangenomen.

Dispositions particulières relatives aux dépenses courantes

Art. 2. Par dérogation à l'article 15 de la loi organique de la Cour des comptes du 29 octobre 1846, des avances de fonds d'un montant maximum de 8 000 000 de francs peuvent être consenties aux comptables extraordinaires du département. Au moyen de ces avances, les comptables extraordinaires du département sont autorisés à payer tous les frais de service n'excédant pas 100 000 francs, ainsi que les indemnités de toute nature sur le budget.

Les comptables extraordinaires du département chargés du paiement des avances sur frais de mission à l'étranger sont autorisés à consentir aux fonctionnaires envoyés en mission à l'étranger les avances nécessaires, même si ces avances sont supérieures à 100 000 francs.

Bijzondere bepalingen betreffende de lopende uitgaven

Art. 2. In afwijking van artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof, mogen geldvoorschotten tot een maximumbedrag van 8 000 000 frank verleend worden aan de buitengewone rekenplichtigen van het departement. Door middel van deze voorschotten mogen de buitengewone rekenplichtingen van het departement alle dienstkosten tot 100 000 frank betalen, alsmede de vergoedingen van alle aard welke op de begroting verleend worden.

Aan de buitengewone rekenplichtigen van het departement belast met de betaling van voorschotten op zendingskosten in het buitenland wordt machtiging gegeven om aan de ambtenaren op zending naar het buitenland de nodige voorschotten te verlenen, zelfs indien deze voorschotten 100 000 frank overtreffen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. Il pourra être mis provisoirement, et dès l'ouverture de l'année budgétaire, à la disposition :

a) Des comptables des prisons à Forest, Saint-Gilles, Lantin et Mons, des avances de fonds n'excédant par 10 000 000 de francs;

b) Du comptable de l'administration centrale chargé du paiement des menues dépenses de l'Ordre judiciaire, des avances de fonds n'excédant pas 15 000 000 de francs;

c) Des comptables de l'administration centrale chargés du paiement d'indemnités couvrant des charges réelles aux membres des services extérieurs astreints à pareils débours, des avances de fonds n'excédant pas 4 000 000 de francs;

d) Du comptable de l'Office de la protection de la jeunesse (administration centrale) chargé du paiement des menues dépenses des comités de protection de la jeunesse, ainsi que des frais résultant de transfèrement, d'enquête et de surveillance de mineurs d'âge en application de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, des avances de fonds n'excédant pas 7 500 000 francs.

Art. 3. Er kunnen voorlopig en dadelijk bij de opening van het begrotingsjaar geldvoorschotten ter beschikking worden gesteld :

a) Van de rekenplichtigen van de gevangenen te Vorst, Sint-Gillis, Lantin en Mons, welke geldvoorschotten 10 000 000 frank niet mogen overschrijden;

b) Van de rekenplichtige van het hoofdbestuur belast met de betaling der kleine uitgaven van de Rechterlijke Macht, welke geldvoorschotten 15 000 000 frank niet mogen overschrijden;

c) Van de rekenplichtigen van het hoofdbestuur belast met de betaling van vergoedingen die werkelijke lasten dekken aan de leden van de buitendiensten die tot dergelijke uitschotten genoodzaakt zijn, welke geldvoorschotten 4 000 000 frank niet mogen overschrijden;

d) Van de rekenplichtige van de Dienst voor jeugdbescherming (hoofdbestuur) belast met de betaling van de kleine uitgaven van de jeugdbeschermingscomités en van de kosten voortvloeiend uit overbrenging, onderzoek en toezicht van minderjarigen in toepassing van de wet van 8 april 1865 betreffende de jeugdbescherming, welke geldvoorschotten 7 500 000 frank niet mogen overschrijden.

— Adopté.

Aangenomen

Art. 4. Des crédits pourront être ouverts, dès l'ouverture de l'année budgétaire, au comptable de l'administration des établissements pénitentiaires chargé du paiement des dépenses urgentes relatives à la nourriture et à l'entretien des détenus et internés.

Art. 4. Dadelijk bij de opening van het begrotingsjaar zullen kredieten kunnen geopend worden voor de rekenplichtige van het bestuur der strafinrichtingen, belast met het betalen van de dringende uitgaven betreffende de voeding en het onderhoud van de gedetineerden en geïnterneerden.

— Adopté.

Aangenomen

Art. 5. Vu le caractère urgent des dépenses, et par dérogation à l'article 15 de la loi du 29 octobre 1846, des avances de fonds pourront être consenties, dans les limites fixées par l'article 2 de la présente loi, en vue du paiement des secours et allocations à caractère social, ainsi que des allocations en faveur des cercles culturels et sportifs créés parmi le personnel du ministère de la Justice.

Art. 5. Gezien het spoedeisend karakter van de uitgaven en bij afwijking van artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846, zullen geldvoorschotten kunnen toegestaan worden binnen de bij artikel 2 van deze wet vastgestelde perken, met het oog op de uitbetaling van hulp gelden en toelagen met sociaal karakter, alsmede van toelagen ten gunste van de cultuur- en sportkringen opgericht onder het personeel van het ministerie van Justitie.

— Adopté.

Aangenomen

Art. 6. Vu le caractère fréquent et important des dépenses, et par dérogation à l'article 15 de la loi du 29 octobre 1846, des avances de fonds d'un montant maximum de 8 000 000 de francs pourront être consenties, en vue du paiement d'indemnités couvrant des charges réelles aux membres de la police judiciaire astreints à pareils débours.

Art. 6. Gezien de uitgaven menigvuldig en belangrijk zijn en in afwijking van artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846, zullen geldvoorschotten tot een maximumbedrag van 8 000 000 frank kunnen toegestaan worden, met het oog op de uitbetaling van vergoedingen die werkelijke lasten dekken aan de leden van de gerechtelijke politie die tot dergelijke uitschotten verplicht zijn.

— Adopté.

Aangenomen

Art. 7. Le ministre de la Justice est autorisé à accorder des provisions aux experts et huissiers de justice qui interviennent pour compte de son département.

Art. 7. De minister van Justitie wordt gemachtigd provisies te verlenen aan de deskundigen en gerechtsdeurwaarders die voor rekening van zijn departement optreden.

— Adopté.

Aangenomen

Art. 8. Des avances de fonds d'un montant maximum de 20 000 000, 4 000 000, 4 000 000 et 4 000 000 de francs peuvent

être allouées respectivement aux colonies de bienfaisance de l'Etat à Merksplas, à Wortel, à Saint-Hubert et aux établissements de bienfaisance de l'Etat à Saint-André-lez-Bruges, à valoir sur les sommes dues à ces établissements pour l'entretien des colons et détenus.

Art. 8. Voorschotten tot een maximumbedrag van 20 000 000, 4 000 000, 4 000 000 en 4 000 000 frank kunnen respectievelijk worden toegekend aan de rijksweldadigheidskoloniën te Merksplas, te Wortel, te Saint-Hubert en aan de rijksweldadigheidsgestichten te Sint-Andries-bij-Brugge, in mindering op de aan die inrichtingen voor het onderhoud van de kolonisten en gedetineerden verschuldigde bedragen.

— Adopté.

Aangenomen

Art. 9. Le paiement des allocations de naissance, des indemnités pour frais funéraires et des allocations pour prestations à titre exceptionnel s'effectue conformément aux règles établies par l'article 23 de la loi du 15 mai 1846 sur la comptabilité de l'Etat.

Art. 9. De betaling van de geboortetoelagen, van de vergoedingen wegens begrafeniskosten en van de toelagen wegens buitengewone prestaties geschiedt volgens de regels vastgesteld door artikel 23 van de wet van 15 mei 1846 op de rijkscompabiliteit.

— Adopté.

Aangenomen

Art. 10. Les crédits visés aux articles 33.07 et 33.09 seront alloués par arrêté ministériel. Justification de l'emploi de ces crédits sera fournie au ministre de la Justice.

Art. 10. De bij de artikelen 33.07 en 33.09 bedoelde kredieten zullen bij ministerieel besluit toegekend worden. Verantwoording van het aanwenden van die kredieten moet aan de minister van Justitie gedaan worden.

— Adopté.

Aangenomen

Art. 11. Par dérogation aux dispositions de l'article 5 de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, les crédits non dissociés inscrits aux articles énumérés ci-après peuvent supporter le paiement de dépenses afférentes aux années budgétaires antérieures:

Titre I — Section 31 - article 12.01;

Titre I — Section 31 - article 33.01;

Titre I — Section 32 - article 12.01;

Titre I — Section 32 - article 12.20;

Titre I — Section 32 - article 43.03.

Art. 11. Bij afwijking van de beschikkingen van artikel 5 van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit mogen de niet-gesplitste kredieten die op de hierna opgesomde artikels zijn ingeschreven de betaling dragen met betrekking op de uitgaven van vroegere begrotingsjaren:

Titel I — Sectie 31 - artikel 12.01;

Titel I — Sectie 31 - artikel 33.01;

Titel I — Sectie 32 - artikel 12.01;

Titel I — Sectie 32 - artikel 12.20;

Titel I — Sectie 32 - artikel 43.03.

— Adopté.

Aangenomen

Art. 12. Des transferts de crédit peuvent être effectués entre les literas d'un même article budgétaire moyennant l'accord du ministre qui a le budget dans ses attributions.

Art. 12. Krediettransfers mogen uitgevoerd worden tussen de littera's van een zelfde artikel mits het akkoord van de minister die de begroting in zijn bevoegdheid heeft.

— Adopté.

Aangenomen.

Section particulière (Titre IV)

Art. 13. Les opérations effectuées sur les fonds spéciaux figurant au titre IV du tableau joint à la présente loi, sont évaluées à 453 600 000 francs pour les recettes et à 762 300 000 francs pour les dépenses.

Afzonderlijke sectie (titel IV)

Art. 13. De verrichtingen op de speciale fondsen vermeld op titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet worden geraamd op 453 600 000 frank voor de ontvangsten en op 762 300 000 frank voor de uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen

Art. 14. Le mode de disposition des avoirs mentionnés aux fonds inscrits au titre IV du tableau joint à la présente loi est indiqué en regard du numéro de l'article se rapportant à chacun d'eux.

Les fonds dont les dépenses sont soumises au visa préalable de la Cour des comptes sont désignés par l'indice A.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé à l'intervention du ministère des Finances sont désignés par l'indice B.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé directement par les comptables qui en ont opéré les recettes, sont désignés par l'indice C.

Art. 14. De wijze van beschikking over het tegoed vermeld voor de fondsen ingeschreven op titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet, wordt aangeduid naast het nummer van het artikel dat op elk hunner betrekking heeft.

De fondsen waarvan de uitgaven aan het voorafgaand visum van het Rekenhof worden voorgelegd, worden door het teken A aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop door tussenkomst van de minister van Financiën wordt beschikt, worden door het teken B aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop rechtstreeks wordt beschikt door de rekenplichtigen die de ontvangsten hebben gedaan, worden door het teken C aangeduid.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DE LA JUSTICE DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1982

Discussion et vote des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN JUSTITIE VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1982

Beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous passons à l'examen des articles du projet de loi ajustant le budget du ministère de la Justice de 1982.

Wij gaan over tot het onderzoek van de artikelen van het ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Justitie voor 1982.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (Voir document n° 5-VI-1, session 1982-1983, de la Chambre des représentants.)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (Zie stuk nr. 5-VI-1, zitting 1982-1983, van de Kamer van volksvertegenwoordigers.)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés:

I. — Kredietaanpassingen

Artikel 1. De kredieten, ingeschreven onder de titel I — lopende uitgaven en onder de titel II — kapitaaluitgaven, van de begroting van het ministerie van Justitie voor het begrotingsjaar 1982 worden aangepast volgens de omstandige vermeldingen in de bij deze wet gevoegde tabel en ten belope van (in miljoenen franken):

Aanpassingen	Kredieten
TITEL I	
<i>Lopende uitgaven</i>	
Bijkredieten voor het lopend jaar.	174,1
Verminderings	137,6
Bijkredieten voor vroegere jaren	7,8
TITEL II	
<i>Kapitaaluitgaven</i>	
Bijkredieten voor het lopend jaar.	2,0
Verminderings	23,0
Bijkredieten voor vroegere jaren	0,9
Ajustements	
TITRE I	
<i>Dépenses courantes</i>	
Crédits supplémentaires de l'année courante.	174,1
Réductions	137,6
Crédits supplémentaires pour années antérieures	7,8
TITRE II	
<i>Dépenses de capital</i>	
Crédits supplémentaires de l'année courante.	2,0
Réductions	23,0
Crédits supplémentaires pour années antérieures	0,9
— Aangenomen.	
Adopté.	

II. — Verschillende bepalingen

Art. 2. De in hierna volgende tabel vermelde schuldvorderingen zijn van de vijfjarige verjaring ontheven.

Sectie 31. — Eigenlijk ministerie van Justitie

Artikel 11.04.03. Diverse toelagen.

Schuldeisers:

Danneels Georges: dienstjaar 1975: 2 852; dienstjaar 1976: 92; dienstjaar 1977: 483; bedrag: 3 427.

De Vos Alfons: dienstjaar 1975: 621; dienstjaar 1976: 184; dienstjaar 1977: 622; bedrag: 1 427.

Lambrechts Freddy: dienstjaar 1975: 1 656; dienstjaar 1976: 1 175; dienstjaar 1977: 417; bedrag: 3 248.

Geenen Gustaaf: dienstjaar 1975: —; dienstjaar 1976: 92; dienstjaar 1977: 185; bedrag: 277.

Van Dyck Gaston: dienstjaar 1975: —; dienstjaar 1976: 115; dienstjaar 1977: 208; bedrag: 323.

Bruggeman Lucien: dienstjaar 1975: 184; dienstjaar 1976: —; dienstjaar 1977: —; bedrag: 184.

De Ganck Michel: dienstjaar 1975: —; dienstjaar 1976: —; dienstjaar 1977: 4 784; bedrag: 4 784.

Huys Nestor: dienstjaar 1975: —; dienstjaar 1976: —; dienstjaar 1977: 46; bedrag: 46.

Artikel 12.02.03. Facturen.

Schuldeisers:

RTT: dienstjaar 1975: —; Dienstjaar 1976: —; Dienstjaar 1977: 1 431; bedrag: 1 431.

Dispositions diverses

Art. 2. Sont relevées de la prescription quinquennale les créances mentionnées au tableau ci-après.

Section 31. — Ministère de la Justice proprement dit
Article 11.04.03. Allocations diverses.

Créanciers:

Danneels Georges: exercice 1975: 2 852; exercice 1976: 92; exercice 1977: 483; montant: 3 427.

De Vos Alfons: exercice 1975: 621; exercice 1976: 184; exercice 1977: 622; montant: 1 427.

Lambrechts Freddy: exercice 1975: 1 656; exercice 1976: 1 175; exercice 1977: 417; montant: 3 248.

Geenen Gustaaf: exercice 1975: —; exercice 1976: 92; exercice 1977: 185; montant: 277.

Van Dycke Gaston: exercice 1975: —; exercice 1976: 115; exercice 1977: 208; montant: 323.

Bruggeman Lucien: exercice 1975: 184; exercice 1976: —; exercice 1977: —; montant: 184.

De Ganck Michel: exercice 1975: —; exercice 1976: —; exercice 1977: 4 784; montant: 4 784.

Huys Nestor: exercice 1975: —; exercice 1976: —; exercice 1977: 46; montant: 46.

Article 12.02.03. Factures.

Créanciers:

RTT: exercice 1975: —; exercice 1976: —; exercice 1977: 1 431; montant: 1 431.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. De bij deze wet toegestane kredieten zullen door de algemene middelen der Schatkist gedekt worden.

Art. 3. Les crédits ouverts par la présente loi seront couverts par les ressources générales du Trésor.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 4. Deze wet treedt in werking de dag van haar bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*.

Art. 4. La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

— Aangenomen.

Adopté.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

VOORSTEL VAN WET TOT OPHEFFING VAN ARTIKEL 156 VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK

Beraadslaging en stemming over de artikelen

PROPOSITION DE LOI ABROGEANT L'ARTICLE 156 DU CODE JUDICIAIRE

Discussion et vote des articles

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het voorstel van wet tot opheffing van artikel 156 van het Gerechtelijk Wetboek.

Nous abordons l'examen de la proposition de loi abrogeant l'article 156 du Code judiciaire.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

M. le Président. — Personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles de la proposition de loi.

Vraagt niemand het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de behandeling van de artikelen van het voorstel van wet.

Il conviendra sans doute au Sénat de prendre comme base de la discussion le texte proposé par la commission?

Ik stel de Senaat voor de tekst aangenomen door de commissie als basis te nemen voor de bespreking. (*Instemming*.)

Il en est ainsi décidé.

Aldus is beslist.

L'article premier est ainsi rédigé:

Artikel 1. Artikel 156 van het Gerechtelijk Wetboek wordt opgeheven.

Article 1er. L'article 156 du Code judiciaire est abrogé.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. Deze wet treedt in werking op 1 januari 1984. In afwachting en met het oog hierop is de Koning gemachtigd om de vereiste overgangsmaatregelen te treffen.

Art. 2. La présente loi entre en vigueur le 1er janvier 1984. Dans l'intervalle et à cette fin, le Roi est habilité à prendre les mesures transitoires nécessaires.

— Aangenomen.

Adopté.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble de la proposition de loi.

Wij stemmen morgen over het voorstel van wet in zijn geheel.

ONTWERP VAN WET TOT VASTSTELLING VAN DE NEDERLANDSE TEKST EN TOT AANPASSING VAN DE FRANSE TEKST VAN HET WETBOEK VAN KOOPHANDEL, BOEK 1, TITEL IX

Beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI ÉTABLISSANT LE TEXTE NÉERLANDAIS ET ADAPTANT LE TEXTE FRANÇAIS DU TITRE IX DU LIVRE 1er DU CODE DE COMMERCE

Discussion et vote des articles

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet tot vaststelling van de Nederlandse tekst en tot aanpassing van de Franse tekst van het Wetboek van koophandel, boek 1, titel IX.

Nous abordons l'examen du projet de loi établissant le texte néerlandais et adaptant le texte français du titre IX du livre 1er du Code de commerce.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

M. le Président. — Personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Vraagt niemand het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de behandeling van de artikelen van het ontwerp van wet.

Artikel één luidt:

Article 1er. Les dispositions qui suivent forment le texte néerlandais du titre IX du livre 1er du Code de commerce, tel qu'il a été expressément modifié et complété jusqu'au 31 décembre 1980.

Le texte néerlandais ci-après des dispositions qui ont modifié et complété le titre IX du livre Ier du Code de commerce, postérieurement à la loi du 18 avril 1898, remplace le texte néerlandais antérieur de ces dispositions.

Les contestations basées sur la divergence des textes français et néerlandais sont décidées d'après la volonté du législateur, déterminée suivant les règles ordinaires d'interprétation, sans prééminence de l'un des textes sur l'autre.

Le Roi peut modifier les dispositions législatives existantes afin de mettre leur texte en concordance avec les dispositions de la présente loi.

Artikel 1. De hiernavolgende bepalingen vormen de Nederlandse tekst van titel IX van boek I van het Wetboek van koophandel, zoals die uitdrukkelijk is gewijzigd en aangevuld tot 31 december 1980.

De hiernavolgende Nederlandse tekst van de bepalingen die titel IX van boek I van het Wetboek van koophandel, na de wet van 18 april 1898 hebben gewijzigd en aangevuld, vervangt de vorige Nederlandse tekst van die bepalingen.

Twistvragen gegrond op het verschil tussen de Nederlandse en de Franse tekst worden beslist naar de wil van de wetgever, die bepaald wordt volgens de gewone interpretatieregels, zonder voorrang van de ene tekst op de andere.

De Koning kan de bestaande wetsbepalingen wijzigen ten einde de tekst ervan in overeenstemming te brengen met de bepalingen van deze wet.

WETBOEK VAN KOOPHANDEL

BOEK I

TITEL IX. — Handelsvennootschappen

Deze titel is bij het enige artikel van het koninklijk besluit van 30 november 1935 gecoördineerd als volgt. Alleen de latere wijzigingen worden aangegeven.

Eerste afdeling. — Algemene bepalingen

Artikel 1. Handelsvennootschappen zijn vennootschappen die daden van koophandel tot doel hebben.

Zij worden beheerst door de overeenkomsten van partijen, door de bijzondere wetten op de koophandel en door het burgerlijk recht.

De wet erkent als handelsvennootschap :

- De vennootschap onder firma;
- De gewone commanditaire vennootschap;
- De naamloze vennootschap;
- De commanditaire vennootschap op aandelen;
- De personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid;
- De coöperatieve vennootschap;

[...]

Elk van deze vennootschappen is een rechtspersoon, onderscheiden van de persoon der vennoten.

Aldus gewijzigd bij artikel 2, 1°, van de wet van 14 maart 1962.

Art. 3. Er zijn ook tijdelijke handelsverenigingen en handelsverenigingen bij wijze van deelneming, waaraan de wet geen rechtspersoonlijkheid toekent.

Art. 4. Vennootschappen onder firma, gewone commanditaire vennootschappen en coöperatieve vennootschappen worden, op straffe van nietigheid, opgericht bij een bijzondere akte, hetzij een authentieke hetzij een onderhandse, met inachtneming, in het laatste geval, van artikel 1325 van het Burgerlijk Wetboek. Voor coöperatieve vennootschappen behoeven slechts twee originelen te worden opgemaakt.

Naamloze vennootschappen, personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid en commanditaire vennootschappen op aandelen worden, op straffe van nietigheid, opgericht bij authentieke akte.

[...]

Het derde lid opgeheven bij artikel 1 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 5. Het bestaan van een tijdelijke handelsvereniging of van een handelsvereniging bij wijze van deelneming kan worden bewezen door overlegging van de boeken of van de briefwisseling, dan wel door getuigen indien de rechtbank oordeelt dat dit bewijs mag worden toegelaten.

Art. 6. [De oprichtingsakte van de in artikel 2 genoemde vennootschappen wordt bij uittreksel bekendgemaakt, op kosten van de belanghebbenden.]

Aldus vervangen bij artikel 1 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 7. Het uittreksel bevat :

a) Voor de vennootschappen onder firma en voor de gewone commanditaire vennootschappen :

- De nauwkeurige aanwijzing van de hoofdelijk aansprakelijke vennoten;
- De firma van de vennootschap;
- De aanwijzing van de vennoten die als zaakvoerder optreden en voor de vennootschap tekenen;
- De vermelding van de bij wijze van geldschieting ingebrachte of in te brengen waarden;
- De nauwkeurige aanwijzing van de geldschieters die waarden moeten inbrengen, met opgave van ieders verplichtingen;
- Het tijdstip waarop de vennootschap zal beginnen en zal eindigen.

b) [Voor de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, alsmede voor de coöperatieve vennootschappen:]

- 1° De nauwkeurige aanwijzing van de vennoten;
- 2° De firma of de naam van de vennootschap;
- 3° De zetel van de vennootschap;
- 4° Het doel van de vennootschap;
- 5° Het bedrag van het maatschappelijk kapitaal;

6° [De samenstelling van het maatschappelijk kapitaal alsmede, in voorkomend geval, voor de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, de conclusies van het verslag van de bedrijfsrevisor bedoeld in artikel 30, 2°];

7° Het tijdstip waarop de vennootschap zal beginnen, en haar duur;

8° [De aanwijzing van de personen die gemachtigd zijn de vennootschappen te besturen en te verbinden, de omvang van hun bevoegdheid en de wijze waarop zij deze uitoefenen, wanneer zij alleen, gezamenlijk of als college handelen];

9° Het begin en het einde van het boekjaar;

10° Eventueel de dag en het uur van de jaarvergadering, waarop moet beslist worden over de goedkeuring van de balans.

Aldus gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 8. Het uittreksel uit de oprichtingsakte wordt voor de authentieke akten getekend door de notarissen, voor de onderhandse akten door alle hoofdelijk aansprakelijke vennoten, of door een van hen, die door de andere bijzonder gemachtigd is.

Art. 9. [Het uittreksel uit de oprichtingsakte van de naamloze vennootschappen en van de commanditaire vennootschappen op aandelen vermeldt :

1° De identiteit van de natuurlijke personen of van de rechtspersonen die de oprichtingsakte hebben ondertekend, of uit wier naam zij is ondertekend, of die, in geval van oprichting door middel van inschrijving op aandelen, het ontwerp van de oprichtingsakte hebben ondertekend;

2° De rechtsvorm van de vennootschap en haar naam of firma;

3° Het doel van de vennootschap, nauwkeurig omschreven;

4° De zetel van de vennootschap, nauwkeurig opgegeven;

5° De duur van de vennootschap en het tijdstip waarop zij begint te werken;

6° Het bedrag van het maatschappelijk kapitaal en, indien dat kapitaal niet is volgestort, het gestorte bedrag;

7° De conclusies van het verslag van de bedrijfsrevisor bedoeld in artikel 30, 2°;

8° De bepalingen betreffende het aanleggen van reserves, de verdeling van de winst en de verdeling van het na vereffening overblijvende saldo;

9° Het begin en het einde van het boekjaar;

10° De plaats, de dag en het uur van de jaarvergadering van de aandeelhouders, alsmede de voorwaarden voor toelating en voor de uitoefening van het stemrecht;

11° De aanwijzing van de bestuurders en commissarissen, de omvang van de bevoegdheid van de bestuurders en de wijze waarop zij deze uitoefenen, wanneer zij alleen, gezamenlijk of als college handelen.

Voor de commanditaire vennootschappen op aandelen vermeldt het uittreksel eveneens de ingebrachte of in te brengen waarden, alsmede de nauwkeurige gegevens betreffende de persoon van de commanditaire vennoten die deze waarden moeten inbrengen, met opgave van ieders verplichtingen.]

Aldus vervangen bij artikel 3 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 10. [§ 1. De [...] uittreksels waarvan de voorgaande artikelen de bekendmaking voorschrijven, moeten binnen vijftien dagen na de dagtekening van de definitieve akte neergelegd worden ter griffie van de rechtbank van koophandel van het gebied waarbinnen de vennootschap haar zetel heeft; daarvan wordt een ontvangstbewijs afgegeven.

Voor de buitenlandse vennootschappen geschiedt de neerlegging in België ter griffie van de rechtbank van koophandel van het gebied waarbinnen de vennootschap een bijkantoor of centrum van werkzaamheden heeft, of bij gebreke daarvan, ter griffie van een rechtbank van koophandel naar keuze.

Latere neerleggingen moeten op dezelfde griffie geschieden.

[Een expeditie van de oprichtingsakte van naamloze vennootschappen, van commanditaire vennootschappen op aandelen, van personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, een expeditie of een dubbel van de oprichtingsakte van coöperatieve vennootschappen, wordt tegelijk met het voor bekendmaking bestemde uittreksel neergelegd.]

De authenticiteit of onderhandse volmachten gehecht aan de [...] akten, alsmede de bij de artikelen 29bis, 34, 107, 120bis en 122 voorgeschreven verslagen van de bedrijfsrevisoren, worden tegelijk met de akten waarop zij betrekking hebben, in expeditie of in origineel neergelegd.

§ 2. Indien de met toepassing van § 1 neergelegde stukken betrekking hebben op handelsvennootschappen, worden ze bewaard in het dossier dat ter uitvoering van de op 20 juli 1964 gecoördineerde wetten betreffende het handelsregister voor iedere vennootschap ter griffie wordt bijgehouden; indien die stukken betrekking hebben op burgerlijke vennootschappen die de vorm van een handelsvennootschap hebben aangenomen, of op buitenlandse vennootschappen die niet bedoeld zijn in artikel 198, worden ze bewaard in een voor elk van die vennootschappen ter griffie bijgehouden dossier.

De Koning stelt nadere regels voor het aanleggen van het dossier. [Hij kan bepalen dat de in het dossier bewaarde stukken na verloop van de door Hem gestelde termijn kunnen worden gereproduceerd in de vorm van foto- of microfotokopieën of in enige andere vorm die Hij vaststelt. Die kopieën hebben dezelfde bewijskracht als de neergelegde stukken en kunnen in hun plaats worden gesteld onder voorwaarden die Hij bepaalt.]

Een ieder kan, met betrekking tot een bepaalde vennootschap, kosteloos inzage nemen van de neergelegde stukken en er, ook op schriftelijke aanvraag, een volledig of gedeeltelijk afschrift van verkrijgen, zonder andere kosten dan de griffierechten.

Die afschriften worden voor eensluidend gewaarmerkt, tenzij de aanvrager te kennen geeft hierop geen prijs te stellen.

§ 3. De bekendmaking geschiedt in de *Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad*.

Zij moet worden verricht binnen vijftien dagen na de neerlegging, op straffe van schadevergoeding ten laste van de ambtenaren aan wie het verzuim of de vertraging te wijten is.

De Koning wijst de ambtenaren aan die de akten of de uittreksels zullen ontvangen en stelt de vorm en de vereisten voor de neerlegging en de bekendmaking vast.

§ 4. [De akten kunnen aan derden niet worden tegengeworpen dan vanaf de dag dat zij bij uittreksel of in de vorm van een mededeling in de *Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad* zijn bekendgemaakt, tenzij de vennootschap aantoonst dat die derden er tevoren kennis van droegen.

Derden kunnen zich niettemin beroepen op akten die nog niet bekendgemaakt zijn.

Ten aanzien van handelingen verricht vóór de zestiende dag na die van de bekendmaking, kunnen die akten niet worden tegengeworpen aan derden die aantonen dat zij er onmogelijk kennis van hebben kunnen dragen.]

In geval van tegenstrijdigheid tussen de neergelegde tekst en die welke in de *Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt is, kan deze laatste niet worden tegengeworpen aan derden. Die derden kunnen er zich echter wel op beroepen, tenzij de vennootschap aantoonst dat zij kennis droegen van de neergelegde tekst.]

Aldus vervangen bij artikel 2 van de wet van 6 maart 1973; § 1, eerste lid, daarna aldus gewijzigd, het vierde lid vervangen, het vijfde lid gewijzigd, § 2, tweede lid gewijzigd, § 4, eerste, tweede en derde lid, vervangen bij artikel 4 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 11. [Een rechtsvordering ingesteld door een vennootschap waarvan de oprichtingsakte niet overeenkomstig artikel 10, § 1, is neergelegd, is niet ontvankelijk.]

Aldus vervangen bij artikel 1 van de wet van 3 januari 1980.

Art. 11bis. [Iedere overeengekomen wijziging van de oprichtingsakte moet, op straffe van nietigheid, geschieden in de vorm die voor die akte is vereist.]

Ingevoegd bij artikel 4 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 12. [§ 1. Overeenkomstig de vorige artikelen worden neergelegd en bekendgemaakt:

1° De akten die volgens de wet in de *Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad* moeten worden bekendgemaakt;

2° De akten die verandering brengen in bepalingen waarvoor de wet neerlegging en bekendmaking voorschrijft;

3° Het uittreksel uit de akten betreffende de benoeming en de ambtsbeëindiging van:

a) De bestuurders, zaakvoerders en commissarissen van naamloze vennootschappen, van commanditaire vennootschappen op aandelen en van personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid;

b) De personen aan wie in de naamloze vennootschappen en in de commanditaire vennootschappen op aandelen het dagelijks bestuur is opgedragen;

c) De vereffenaars in vennootschappen met rechtspersoonlijkheid;

d) De voorlopige bewindvoerders;

[In het uittreksel uit de akten betreffende de benoeming van de personen belast met de hiervoren genoemde opdrachten, wordt in ieder geval nader opgegeven of die personen de vennootschap kunnen verbinden door alleen te handelen, dan wel of zij dat slechts gezamenlijk of als college kunnen doen.]

4° Het uittreksel uit de akten die de wijze van vereffening en de bevoegdheden van de vereffenaars bepalen, als die bevoegdheden niet uitdrukkelijk en uitsluitend in de wet of de statuten omschreven zijn;

5° Het uittreksel uit de in kracht van gewijsde gegane of bij voorraad uitvoerbare rechterlijke beslissing waarbij de ontbinding of de nietigheid van de vennootschap of de nietigheid van een statutenwijziging wordt uitgesproken, alsook het uittreksel uit de rechterlijke beslissing waarbij het voorgenoemde bij voorraad uitvoerbare vonnis wordt teniet gedaan.

Dat uittreksel vermeldt:

a) De firma of de naam en de zetel van de vennootschap;

b) De datum van de beslissing en de rechter die ze heeft gewezen;

c) In voorkomend geval, de naam, de voornamen en het adres van de vereffenaars.

§ 2. In een door de bevoegde organen van de vennootschap ondertekende verklaring worden vermeld:

1° De ontbinding van de vennootschap wegens het verstrijken van haar duur of om een andere reden;

2° Het overlijden van een van de personen bedoeld in § 1, 3°, van dit artikel.

Die verklaringen worden neergelegd en bekendgemaakt overeenkomstig de vorige artikelen.

§ 3. Overeenkomstig de vorige artikelen worden neergelegd:

1° [De akten tot wijziging van de oprichtingsakte van een naamloze vennootschap, een commanditaire vennootschap op aandelen, een coöperatieve vennootschap of een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid die niet bij uittreksel in

de *Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad* behoeven te worden bekendgemaakt;

2° Na iedere wijziging van de statuten van een naamloze vennootschap, een commanditaire vennootschap op aandelen, een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid of een coöperatieve vennootschap, de bijgewerkte volledige tekst van de statuten;]

3° De akten die volgens deze wet ter griffie van de rechtbank van koophandel moeten worden neergelegd.

Het onderwerp van de akten die naar het voorschrift van deze paragraaf moeten worden neergelegd, wordt in de vorm van een mededeling in de *Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad* overeenkomstig de vorige artikelen bekendgemaakt.

§ 4. [De akten en gegevens waarvan de openbaarmaking bij de vorige paragrafen is voorgeschreven, kunnen aan derden worden tegengeworpen volgens de bepalingen van artikel 10, § 4].

Aldus vervangen bij artikel 5 van de wet van 6 maart 1973; §§ 1 en 3 daarna aldus gewijzigd bij artikel 5 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 13. De vennootschappen handelen door hun zaakvoerders of bestuurders, wier bevoegdheden worden vastgesteld bij de akte van oprichting of bij latere akten, opgemaakt ter uitvoering van de akte van oprichting.

[Na de vervulling van de formaliteiten van de openbaarmaking betreffende personen die als orgaan van de vennootschap bevoegd zijn om deze te verbinden, kan een onregelmatigheid in hun benoeming niet meer aan derden worden tegengeworpen, tenzij de vennootschap aantoonde dat die derden daarvan kennis droegen.]

Het tweede lid toegevoegd bij artikel 6 van de wet van 6 maart 1973.

[Art. 13bis. Zij die in naam van een vennootschap in oprichting en vooraleer deze rechtspersoonlijkheid heeft verkregen, in enigerlei hoedanigheid een verbintenis hebben aangegaan, zijn, tenzij anders is overeengekomen, persoonlijk en hoofdelijk aansprakelijk, indien de vennootschap die verbintenis niet heeft overgenomen binnen twee maanden na haar oprichting of indien de vennootschap niet tot stand is gekomen binnen twee jaar na het ontstaan van de verbintenis.

Wanneer de vennootschap die verbintenis heeft overgenomen, wordt deze geacht van het begin af door haar te zijn aangegaan.]

Ingevoegd bij artikel 7 van de wet van 6 maart 1973.

[Art. 13ter. De nietigheid van een naamloze vennootschap, van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid en van een commanditaire vennootschap op aandelen kan alleen in de hiernavolgende gevallen uitgesproken worden:

1° Wanneer de oprichting niet bij authentieke akte heeft plaatsgehad;

2° Wanneer in de oprichtingsakte geen gegevens voorkomen omtrent de naam of firma, het doel van de vennootschap, het bedrag van het geplaatste kapitaal of de inbreng;

3° Wanneer het werkelijk doel van de vennootschap ongeoorloofd is of strijdig met de openbare orde;

4° Wanneer het aantal op geldige wijze verbonden oprichters van de vennootschap minder dan twee bedraagt.

Bepalingen van de oprichtingsakte betreffende de verdeling van de winst of het verlies die strijdig zijn met artikel 1855 van het Burgerlijk Wetboek worden voor niet geschreven gehouden.]

Ingevoegd bij artikel 8 van de wet van 6 maart 1973.

[Art. 13quater. § 1. De nietigheid van een vennootschap met rechtspersoonlijkheid moet bij rechterlijke beslissing worden uitgesproken.

Die nietigheid heeft gevolg te rekenen van de dag waarop ze is uitgesproken.

Aan derden kan zij echter eerst worden tegengeworpen vanaf de bij artikel 12, § 1, 5°, voorgeschreven bekendmaking van de beslissing en volgens de bepalingen van artikel 10.

§ 2. De nietigheid wegens vormgebrek, op grond van artikel 4 of van artikel 13ter, eerste lid, 1° of 2°, van een vennootschap met rechtspersoonlijkheid, kan door de vennootschap of door een vennoet aan derden niet worden tegengeworpen, ook niet bij wege van exceptie, tenzij ze is vastgesteld in een overeenkomstig § 1 bekendgemaakte rechterlijke beslissing.

§ 3. De §§ 1 en 2 zijn van overeenkomstige toepassing op de nietigheid van de overeengekomen wijzigingen in de vennootschapsakten aangebracht met toepassing van artikel 11bis.]

Ingevoegd bij artikel 9 van de wet van 6 maart 1973.

[Art. 13quinquies. De overeenkomstig artikel 13quater door de rechter uitgesproken nietigheid van een vennootschap brengt de vereffening van de vennootschap mede, zoals bij de ontbinding het geval is.

De nietigheid doet op zichzelf geen afbreuk aan de rechtsgeldigheid van de verbintenissen van de vennootschap of van die welke jegens haar zijn aangegaan, onverminderd de gevolgen van het feit dat de vennootschap zich in vereffening bevindt.

De rechtbanken kunnen vereffenaars aanwijzen. Zij kunnen vaststellen op welke wijze de nietigverklarde vennootschap zal worden vereffend onder de vennoten, tenzij de nietigheid is uitgesproken op grond van de artikelen 4 of 13ter, eerste lid, 1° of 2°.]

Ingevoegd bij artikel 10 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 14. De tijdelijke handelsverenigingen en de handelsverenigingen bij wijze van deelneming zijn niet onderworpen aan de formaliteiten die voor de vennootschappen zijn voorgeschreven.

Afdeling II. — Vennootschappen onder firma

Art. 15. De vennootschap onder firma is een vennootschap die twee of meer personen aangaan tot uitoefening van een koopmansbedrijf onder een gemeenschappelijke naam.

Art. 16. In de firma mogen alleen namen van vennoten voorkomen.

Art. 17. De vennoten onder firma zijn hoofdelijk aansprakelijk voor alle verbintenissen van de vennootschap, ook al heeft een enkele vennoet getekend, mits dit met de firma geschied is.

Afdeling III. — Gewone commanditaire vennootschappen

Art. 18. De gewone commanditaire vennootschap is een vennootschap die wordt aangegaan tussen een of meer hoofdelijk aansprakelijke vennoten, behorende vennoten genoemd, en een of meer geldschietters, stille vennoten genoemd.

Art. 19. In de firma moet de naam van een of meer behorende vennoten voorkomen.

De naam van een stille vennoet mag niet voorkomen in de firma.

Art. 20. Wanneer er twee of meer onbeperkt aansprakelijke vennoten zijn, is de vennootschap een vennootschap onder firma ten aanzien van deze vennoten en een gewone commanditaire vennootschap ten aanzien van de geldschietters.

Art. 21. De stille vennoet staat voor de schulden en verliezen van de vennootschap slechts in tot het bedrag dat hij beloofd heeft te zullen inbrengen.

Hij kan door derden worden verplicht de hem uitgekeerde rente en dividenden terug te betalen, indien ze niet genomen zijn uit de werkelijke winst van de vennootschap, en is er in dat geval bedrog, kwade trouw of grove nalatigheid van de zaakvoerder, dan kan de stille vennoet hem vervolgen tot betaling van wat hij heeft moeten teruggeven.

Art. 22. Een stille vennoet mag geen enkele daad van bestuur verrichten, zelfs niet krachtens een volmacht.

Adviezen en raadgevingen, daden van controle en toezicht, alsmede machtigingen aan zaakvoerders gegeven voor handelingen die buiten hun bevoegdheid liggen, verbinden de stille vennoet niet.

Art. 23. Een stille vennoet is ten aanzien van derden hoofdelijk aansprakelijk voor alle verbintenissen van de vennootschap, waaraan hij heeft meegewerkt met overtreding van de verbodsbepaling van het vorige artikel.

Hij is ook voor verbintenissen waaraan hij niet heeft meegewerkt, hoofdelijk aansprakelijk jegens derden, indien hij er een gewoonte

van gemaakt heeft de zaken van de vennootschap waar te nemen of indien zijn naam in de firma voorkomt.

Art. 24. Wanneer de overdracht van aandelen door het vennootschapscontract is toegelaten, kan zij alleen geschieden met inachtneming van de vormen van het burgerlijk recht; zij kan geen gevolg hebben ten aanzien van de verbintenissen die vóór haar openbaarmaking zijn aangegaan.

Art. 25. Indien bedongen is dat de vennootschap bij overlijden, wettelijke onbekwaamheid of verhindering van de zaakvoerder, zal voortgaan, kan de voorzitter van de rechtbank van koophandel, in elk van die gevallen, voor zover de statuten niet anders bepalen, op verzoek van een belanghebbende, een stille vennoot of enig ander persoon als bewindvoerder aanstellen om de dringende daden van louter beheer te verrichten gedurende de bij de beschikking vast te stellen tijd, zonder dat deze een maand te boven mag gaan.

De voorlopige bewindvoerder is niet verder aansprakelijk dan voor de uitvoering van zijn opdracht.

Iedere belanghebbende kan in verzet komen tegen de beschikking; het verzet wordt betekend zowel aan de aangestelde persoon als aan hem die de aanstelling heeft gevorderd. Op het verzet wordt beslist in kortgeding.

Afdeling IV. — Naamloze vennootschappen

§ 1. Aard en benaming

Art. 26. De naamloze vennootschap is een vennootschap waarin de vennoten slechts een bepaalde inbreng verbinden.

Art. 27. Zij heeft geen firma; zij mag niet met de naam van enige vennoot worden aangeduid.

Art. 28. De naamloze vennootschap wordt aangeduid met een bijzondere naam of door de vermelding van het doel van de onderneming.

Deze aanduiding moet verschillen van die van elke andere vennootschap.

Indien zij volkomen gelijk is aan een andere of er zozeer op gelijkijkt dat er verwarring kan ontstaan, kan elke belanghebbende ze doen wijzigen en schadevergoeding eisen, indien daartoe grond bestaat.

§ 2. Oprichting

Art. 29. Voor de oprichting van een naamloze vennootschap is vereist:

1° Dat er ten minste zeven vennoten zijn;

2° [Dat het gehele kapitaal is geplaatst en ten minste een miljoen tweehonderdvijftigduizend frank bedraagt;]

3° Dat op ieder aandeel ten minste een vijfde is gestort in geld of door werkelijke inbreng.

Bij authentieke akte moet vastgesteld worden dat aan deze vereisten is voldaan.

Het 2° aldus vervangen bij artikel 1 van de wet van 1 februari 1977.

Art. 29bis. [Indien een inbreng niet in geld bestaat, wijst de voorzitter van de rechtbank van koophandel binnen wiens rechtsgebied de akte moet worden verleden, vóór de oprichting van de vennootschap, op verzoek van een of meer oprichters, een bedrijfsrevisor aan om verslag uit te brengen, inzonderheid over de beschrijving van elke inbreng in natura, de toegepaste methoden van waardering en de als tegenprestatie verstrekte vergoeding.]

[In geval van inbreng in geld, te storten bij het verlijden van de akte, wordt dat geld vóór de oprichting van de vennootschap bij storting of overschrijving gedeponeerd op een bijzondere rekening, ten name van de vennootschap in oprichting geopend bij een van de instellingen bedoeld in artikel 1 van het koninklijk besluit nr. 56 van 10 november 1967 tot bevordering van het gebruik van giraal geld. Een bewijs van die deponering wordt aan de akte gehecht.

De bijzondere rekening wordt uitsluitend ter beschikking gehouden van de op te richten vennootschap. Over die rekening kan alleen worden beschikt door personen die bevoegd zijn om de vennootschap te verbinden, en eerst nadat de optredende notaris aan de instelling

die het geld in depositio heeft genomen, bericht heeft gegeven van het verlijden van de akte.

Indien de vennootschap niet binnen drie maanden na de opening van de bijzondere rekening is opgericht, wordt het geld teruggegeven aan de depositanten die erom verzoeken.]

Het eerste lid ingevoegd bij artikel 1 van de wet van 30 juni 1961, het tweede, het derde en het vierde lid toegevoegd bij artikel 11 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 29ter. [Vóór de oprichting van de vennootschap overhandigen de oprichters aan de optredende notaris een financieel plan waarin zij het bedrag van het maatschappelijk kapitaal van de op te richten vennootschap verantwoorden. Dit stuk wordt niet openbaar gemaakt met de akte, maar door de notaris bewaard.

In de gevallen bedoeld in artikel 35, 6°, wordt het door de notaris op verzoek van de rechter-commissaris of van de procureur des Konings aan de rechtbank overgelegd.]

Ingevoegd bij artikel 89 van de wet van 4 augustus 1978.

Art. 30. De akte van vennootschap vermeldt:

1° [Het nauwkeurig omschreven doel van de onderneming;]

2° [De specificatie van elke niet-geldelijke inbreng, de voorwaarden waaronder die gedaan wordt, de naam van de inbrenger en de conclusies van het verslag van de bedrijfsrevisor bedoeld in artikel 29bis;]

[2°bis. De instelling waarbij de in geld te storten inbreng naar het voorschrift van artikel 29bis is gedeponeerd;]

3° [De overdrachten onder bezwarende titel gedurende de vijf voorgaande jaren van de onroerende goederen die bij de vennootschap worden ingebracht, alsmede de bedingen waaronder die overdrachten hebben plaatsgehad;]

4° [De hypothecaire lasten of de pandrechten waarmee de ingebrachte goederen zijn bezwaard;]

5° [De voorwaarden waaronder de ingebrachte optierechten kunnen worden uitgeoefend;]

6° [De oorzaak en de omvang van de bijzondere voordelen die aan elke oprichter worden toegekend;]

7° [Het bedrag, althans bij benadering, van de kosten, uitgaven, vergoedingen of lasten, in welke vorm ook, die voor rekening van de vennootschap komen of worden gebracht wegens haar oprichting.]

In de volmachten moeten al deze vermeldingen worden opgenomen.

Het 1° toegevoegd en de vroegere nummers 1 tot 6 veranderd in 2° tot 7° bij artikel 1 van de wet van 6 januari 1958, het 2° en het 4° aldus vervangen bij artikel 3 van de wet van 30 juni 1961, het 2°bis ingevoegd bij artikel 12 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 31. De vennootschap kan worden opgericht bij een of meer authentieke akten, bij het verlijden waarvan alle vennoten verschijnen, hetzij in persoon; hetzij door een houder van een authentieke of een onderhandse volmacht.

Zij die bij deze akten verschijnen, worden als oprichters van de vennootschap beschouwd. Indien evenwel de akten een of meer aandeelhouders die te zamen ten minste een derde van het maatschappelijk kapitaal bezitten, als oprichters aanwijzen, worden de overige verschijnenden, die zich bepalen tot het inschrijven op aandelen tegen geld, zonder rechtstreeks of zijdelings enig bijzonder voordeel te genieten, als gewone inschrijvers beschouwd.

Art. 32. De vennootschap kan ook worden opgericht door middel van inschrijvingen.

In dat geval wordt de vennootschapsakte vooraf opgemaakt in authentieke vorm en als ontwerp bekendgemaakt. Zij die bij deze akte verschijnen, worden als oprichters van de vennootschap beschouwd.

Het inschrijvingsbiljet wordt opgemaakt in tweevoud en vermeldt:

1° De datum van de als ontwerp bekendgemaakte akte van vennootschap en die van haar bekendmaking;

2° De naam, de voornaam, het beroep en de woonplaats van de oprichters;

3° [...], het maatschappelijk kapitaal en het aantal aandelen;

4° De bij artikel 30 vereiste opgaven;

5° De storting, op elk aandeel, van ten minste een vijfde van het bedrag waarvoor is ingeschreven of de verbintenis deze storting te doen uiterlijk bij de definitieve oprichting van de vennootschap.

In het inschrijvingsbiljet worden de inschrijvers opgeroepen tot een vergadering, die binnen drie maanden zal worden gehouden voor de definitieve oprichting van de vennootschap.

In de prospectussen en omzendbrieven moeten dezelfde vermeldingen voorkomen als in de inschrijvingsbiljetten. Hetzelfde geldt voor de aanplakbiljetten en de mededelingen in de bladen, behalve wanneer zij niets anders vermelden dan de dag waarop het ontwerp van de vennootschapsakte is bekendgemaakt.

Het 3° aldus gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 6 januari 1958.

Art. 33. Op de bepaalde dag moeten de oprichters in de vergadering, die ten overstaan van een notaris zal worden gehouden, aan de hand van de stukken aantonen dat aan de vereisten van artikel 29 voldaan is.

Indien de meerderheid van de aanwezige inschrijvers, de oprichters niet meegerekend, zich niet tegen de oprichting van de vennootschap verzet, verklaren de oprichters dat deze definitief is opgericht.

Het authentiek proces-verbaal van deze vergadering, waarin de lijst der inschrijvers en de staat van de gedane stortingen moeten worden opgenomen, brengt de vennootschap definitief tot stand.

Art. 34. De formaliteiten en voorwaarden, voorgeschreven voor de oprichting van de vennootschap, moeten eveneens vervuld worden voor elke verhoging van het maatschappelijk kapitaal.

[In geval een kapitaalsverhoging enige niet-geldelijke inbreng omvat, maakt de commissaris-revisor of, voor vennootschappen waar die er niet is, een door de raad van bestuur aan te wijzen bedrijfsrevisor, vooraf een verslag op, inzonderheid over de beschrijving van elke inbreng in natura, de toegepaste methoden van waardering en de als tegenprestatie verstrekte vergoeding. In een bijzonder verslag, waarbij het verslag van de revisor wordt gevoegd, zet de raad van bestuur uiteen waarom zowel de inbreng als de voorgestelde kapitaalsverhoging van belang zijn voor de vennootschap en eventueel ook waarom afgeweken wordt van de conclusies van het bijgevoegde verslag.

Het bijzondere verslag van de raad van bestuur en het verslag van de revisor worden in agenda vermeld; een afschrift ervan wordt toegezonden aan de houders van aandelen op naam; er wordt ook onverwijld een afschrift gezonden aan degenen die de formaliteiten hebben vervuld, door de statuten voorgeschreven om tot de vergadering te worden toegelaten. Aan iedere aandeelhouder wordt, tegen overlegging van zijn effect, vijftien dagen voor de vergadering kosteloos een exemplaar van de verslagen verstrekt.]

Geschiedt de verhoging door middel van inschrijvingen, dan moeten deze vermeldingen bevatten, vereist bij artikel 32, 3°, 4° en 5°, en bij artikel 36, 1°, 3°, 4° en 6°.

Het tweede en het derde lid ingevoegd bij artikel 4 van de wet van 30 juni 1961.

Art. 35. De oprichters én, in geval van verhoging van het maatschappelijk kapitaal, de bestuurders zijn jegens de belanghebbenden, niettegenstaande elk daarmee strijdig beding, hoofdelijk gehouden:

1° Tot nakoming van alle maatschappelijke verbintenissen, aangegaan vooraleer de vennootschap ten minste zeven leden telde;

2° [Voor het volle gedeelte van het maatschappelijk kapitaal waarvoor niet op geldige wijze is ingeschreven, alsmede voor het eventuele verschil tussen het minimumkapitaal vereist bij artikel 29 en het geplaatste bedrag; zij worden van rechtswege als inschrijvers ervan beschouwd;]

3° Tot werkelijke storting van een vijfde op de aandelen;

4° [Tot vergoeding van de schade die het onmiddellijk en rechtstreeks gevolg is, hetzij van de nietigheid van de vennootschap uitgesproken op grond van artikel 13ter, hetzij van het ontbreken of de onjuistheid van de bij de artikelen 30, 32 en 34 voorgeschreven vermeldingen in de akte of in het ontwerp van akte van vennootschap en in de inschrijvingsbiljetten, hetzij van de kennelijke overwaardering van niet-geldelijke inbrengen.]

[Zij die een verbintenis voor derden hebben aangegaan, hetzij als lasthebber, hetzij door zich voor hen sterk te maken, worden geacht persoonlijk verbonden te zijn, indien er geen geldige lastgeving bestaat of indien de verbintenis niet is bekrachtigd binnen twee maanden nadat ze is aangegaan; deze termijn wordt verminderd tot vijftien dagen, indien de namen van de personen voor wie de verbintenis is aangegaan niet zijn aangegeven. De oprichters zijn hoofdelijk gehouden tot nakoming van die verbintenissen;]

5° Tot nakoming van de verbintenissen aangegaan door onbekwamen;

6° [Voor de verbintenissen van de vennootschap, naar een verhouding die de rechter vaststelt, in geval van faillissement, uitgesproken binnen drie jaar na de oprichting, indien het maatschappelijk kapitaal bij de oprichting kennelijk ontoereikend was voor de normale uitoefening van de voorgenomen bedrijvigheid over ten minste twee jaar.]

Het 2° aldus vervangen bij artikel 2 van de wet van 1 februari 1977, het 4° vervangen bij artikel 5 van de wet van 30 juni 1961, het eerste lid daarvan daarna aldus gewijzigd bij artikel 13 van de wet van 6 maart 1973, het 6° toegevoegd bij artikel 90 van de wet van 4 augustus 1978.

Art. 36. Vóór de openbare tekoopstelling, aanbidding en verkoop van aandelen, winstbewijzen of soortgelijke effecten, welke hun benaming ook zij, wordt [in ten minste twee dagbladen waarvan één van de streek van de belangrijkste bedrijfszetel der vennootschap, een bericht geplaatst dat de voornaamste kenmerken van de verrichting vermeldt, evenals de plaats of plaatsen waar nadere inlichtingen verkrijgbaar zijn, en wordt ter griffie van de rechtbank van koophandel een bericht neergelegd,] dat gedagtekend en ondertekend moet zijn door de verkopers, en, behalve de naam, de voornamen, het beroep en de woonplaats der ondertekenaars, melding maakt van:

1° De datum van de akte van vennootschap, de datum van alle akten waarbij wijzigingen in de statuten zijn aangebracht en de datum van hun bekendmaking;

2° Het doel van vennootschap, het maatschappelijk kapitaal en in voorkomend geval het getal van de aandelen of effecten die het in de statuten vastgestelde kapitaal niet vertegenwoordigen en de eraan verbonden rechten, inzonderheid het stemrecht op de algemene vergadering;

3° Het niet-volgestorte deel van het kapitaal en het op elk aandeel nog te storten bedrag;

4° De samenstelling van de raad van bestuur en de raad van toezicht;

5° De bij artikel 30 voorgeschreven vermeldingen;

6° [De laatste jaarrekening of de vermelding dat er nog geen is neergelegd.]

Indien evenwel de openbare tekoopstelling, aanbidding of verkoop betrekking heeft op aandelen, winstbewijzen of soortgelijke effecten van een vennootschap die sedert ten minste vijf jaar bestaat, behoeft het bericht alleen de gegevens bedoeld onder 1°, 2°, 3°, 4° en 6° te bevatten.

[...]Het eerste lid aldus gewijzigd bij artikel 1, 1°, van de wet van 30 juni 1975 en bij artikel 6 van de wet van 24 maart 1978, het laatste lid opgeheven bij artikel 1, 2°, van de wet van 30 juni 1975.

Art. 37. In prospectussen en omzendbrieven moet de tekst van het bericht voorkomen.

Hetzelfde geldt voor de inschrijvingsbiljetten, indien de verkoop bij openbare inschrijving plaatsheeft. Die inschrijvingsbiljetten worden opgemaakt in tweevoud.

De aanplakbiljetten en de mededelingen in de bladen moeten de tekst van het bericht overnemen, behalve wanneer zij niets anders vermelden dan de datum [en de plaats van neerlegging] van het bericht, het getal van de te koop aangeboden effecten en de prijs.

Het derde lid aldus gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 30 juni 1975.

Art. 38. Zij die de bepalingen van de artikelen 36 en 37 hebben overtreden zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de door hun schuld veroorzaakte schade.

Art. 39. Het voorschrift van de voorgaande bepalingen betreffende de openbaarmaking is niet van toepassing op de openbare verkopen van aandelen, winstbewijzen of soortgelijke effecten, door de rechter bevolen of op gezette tijden door de beurscommissies gehouden.

Art. 40. Elke opneming van aandelen, winstbewijzen of soortgelijke effecten in de officiële beursnotering moet worden voorafgegaan door [de neerlegging] voorgeschreven bij artikel 36. [De neerlegging moet worden gedaan] door degene die de opneming aanvraagt.

Wanneer deze formaliteit is vervuld in de loop van de drie maanden die aan de aanvraag tot opnemning van de aandelen in de officiële notering voorafgaan, behoeft ze niet te worden herhaald.

Het eerste lid aldus gewijzigd bij artikel 3 van de wet van 30 juni 1975.

§ 3. Aandelen en overdracht van aandelen

Art. 41. Het kapitaal van de naamloze vennootschappen is verdeeld in aandelen, met of zonder vermelding van waarde. Naast de aandelen die het maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigen, kunnen er winstbewijzen of soortgelijke effecten worden uitgegeven. De statuten bepalen de eraan verbonden rechten.

[De aandelen kunnen worden gesplitst in onderaandelen die, in voldoende aantal verenigd, dezelfde rechten geven als het aandeel, behoudens het bepaalde in de artikelen 71 en 219.]

De aandelen en de onderaandelen zijn van een volgnummer voorzien.

[Elke houder van enkelvoudige aandelen kan deze bij de vennootschap inruilen tegen een of meer verzameleffecten aan toonder die, naar zijn keuze, tien, honderd, vijfhonderd of duizend enkelvoudige aandelen met achtereenvolgende nummers vertegenwoordigen.]

Elke houder van een verzameleffect kan dit bij de vennootschap inruilen tegen zoveel enkelvoudige aandelen als het vertegenwoordigt.

De ruiling geschiedt op kosten van de houder.]

Het tweede lid aldus vervangen bij artikel 1, § 3, van de wet van 10 november 1953, het vierde, het vijfde en het zesde lid toegevoegd aan artikel 5 van de wet van 7 juni 1949.

Art. 42. In de zetel van de vennootschap wordt een register gehouden van de aandelen op naam; elke aandeelhouder kan er inzage van nemen; in dat register worden aangetekend:

— Nauwkeurige gegevens betreffende de persoon van elke aandeelhouder, alsmede het getal van zijn aandelen;

— De gedane stortingen;

— De overgangen met hun datum en de omzetting van aandelen op naam in effecten aan toonder, voor zover de statuten omzetting toelaten.

Art. 43. De eigendom van het aandeel op naam wordt bewezen door de inschrijving in het register dat volgens het vorige artikel moet worden gehouden.

Van die inschrijving worden certificaten afgegeven aan de aandeelhouders.

De overdracht geschiedt door een verklaring van overdracht, ingeschreven in hetzelfde register en gedagtekend en ondertekend door de overdrager en de overnemer of door hun gevolmachtigden; zij kan ook geschieden volgens de bepalingen van artikel 1690 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de overdracht van schuldvorderingen. Het staat de vennootschap vrij een overdracht te erkennen en in het register in te schrijven, waarvan zij het bewijs vindt in de brieven of andere bescheiden waaruit de toestemming van de overdrager en van de overnemer blijkt.

Indien een aandeel aan verscheidene eigenaars toebehoort, kan de vennootschap de uitoefening van de eraan verbonden rechten schorsen totdat een enkele persoon is aangewezen als eigenaar van het aandeel ten aanzien van de vennootschap.

Art. 43bis. [De raad van bestuur kan besluiten tot splitsing van het register van de aandelen op naam in twee delen, waarvan het ene zal berusten in de zetel van de vennootschap en het andere buiten die zetel, in België [, ...] of in het buitenland.]

De houders van aandelen of effecten op naam zijn gerechtigd die naar keuze in een van de twee delen van het register te laten inschrijven.

Van elk deel wordt een kopie bewaard ter plaatse waar het andere deel berust; daartoe wordt gebruik gemaakt van fotokopieën.

Deze kopie wordt regelmatig bijgehouden en, indien zulks onmogelijk blijkt, bijgewerkt zodra de omstandigheden het toelaten.

Ieder aandeelhouder kan kennis nemen van de twee delen van het register van de aandelen op naam, alsmede van hun kopie.

De plaats waar het tweede deel van het register berust, wordt door de raad van bestuur bekendgemaakt in de *Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad*. Zij kan gewijzigd worden bij een gewoon besluit van de raad van bestuur.

Het besluit van de raad van bestuur om het register van de aandelen op naam in twee delen te splitsen, kan slechts gewijzigd worden bij een besluit van de algemene vergadering, in de vorm voorgeschreven voor de wijziging van de statuten.

De Koning bepaalt op welke wijze de inschrijving in de twee delen geschiedt.]

Ingevoegd bij artikel 1 van de wet van 9 februari 1953; het eerste lid nadien aldus gewijzigd ingevolge artikel 259 van de wet van 19 mei 1960.

Art. 44. [Het bewijs van aandeel aan toonder wordt door ten minste twee bestuurders ondertekend; de handtekeningen mogen vervangen worden door naamstempels.]

Het aandeelbewijs moet inhouden:

— De datum van de akte van oprichting der vennootschap en die van haar bekendmaking;

— Het getal en de aard van elke soort van aandelen, alsmede de nominale waarde van de effecten of het gedeelte van het maatschappelijk kapitaal dat zij vertegenwoordigen, en het getal van de stemmen dat verbonden is aan elke soort van effecten;

— De beknopte beschrijving van de inbrengen, alsmede de voorwaarden waaronder zij gedaan zijn;

— De bijzondere voordelen aan de oprichters toegekend;

— De duur van de vennootschap;

— De opgave van dag en uur van de jaarvergadering.

[De vennootschappen zijn gehouden te handelen naar de regels door de Koning gesteld met betrekking tot de vorm van de aandeelbewijzen.]

Het eerste lid aldus vervangen bij artikel 1 van de wet van 7 juni 1949, het negende lid toegevoegd bij artikel 1, § 6, van de wet van 10 november 1953.

Art. 45. De overdracht van het aandeel aan toonder geschiedt door de enkele overgave van het effect.

Art. 46. Overdracht van aandelen is eerst geldig na de definitieve oprichting van de vennootschap en de storting van een vijfde van het bedrag der aandelen.

De aandelen zijn op naam totdat zij zijn volgestort.

De eigenaars van aandelen of andere effecten aan toonder kunnen te allen tijde vragen dat deze op hun kosten worden omgezet in effecten op naam.

Art. 47. [De winstbewijzen of soortgelijke effecten, evenals alle effecten die daarop rechtstreeks of onrechtstreeks recht verlenen, kunnen niet eerder verhandeld worden dan tien dagen na de [neerlegging van de tweede jaarrekening] na hun uitgifte.]

Totdat die termijn verstreken is, kunnen zij alleen worden overgedragen bij authentieke akte of bij onderhands geschrift, betekend aan de vennootschap binnen één maand na de overdracht, een en ander op straffe van nietigheid.

Alleen de koper kan de nietigverklaring vorderen.

In de akten betreffende de overdracht van die effecten wordt vermeld van welke aard zij zijn, op welke datum zij uitgegeven zijn en welke voorwaarden voor hun overdracht gesteld zijn.]

Aldus vervangen bij artikel 6 van de wet van 30 juni 1961; het eerste lid daarna aldus gewijzigd bij artikel 7 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 48. [...] *Opgeheven bij artikel 10 van de wet van 30 juni 1961.*

Art. 49. [...] *Opgeheven bij artikel 10 van de wet van 30 juni 1961.*

Art. 50. [Wanneer de in artikel 47 bedoelde effecten op naam zijn, wordt in het register en in de certificaten van inschrijving vermeld van welke aard zij zijn, op welke datum zij uitgegeven zijn en welke voorwaarden voor hun overdracht gesteld zijn.]

Wanneer zij aan toonder zijn, moeten zij in de kas van de vennootschap gedeponereerd blijven totdat de termijn, bepaald in artikel 47, eerste lid, verstreken is en moet erin vermeld worden van welke aard zij zijn, op welke datum zij uitgegeven zijn en welke voorwaarden voor hun overdracht gesteld zijn.

Die vermeldingen moeten ook worden overgeschreven op de depositobewijzen die daarvan worden afgegeven.]

Aldus vervangen bij artikel 7 van de wet van 30 juni 1961.

Art. 51. [De staat van het maatschappelijk kapitaal wordt ten minste eens in het jaar tegelijk met de jaarrekening neergelegd.]

Daarin moeten worden opgegeven:

— De gedane stortingen;

— De lijst van de aandeelhouders die hun aandelen niet volgestort hebben, met vermelding van het bedrag dat zij nog verschuldigd zijn.

De bekendmaking in de vorm van een mededeling van de neerlegging van die lijst heeft voor de daaruit blijken veranderingen van aandeelhouders dezelfde waarde als een bekendmaking overeenkomstig artikel 12.]

Aldus vervangen bij artikel 8 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 52. De inschrijvers op aandelen zijn verbonden voor het totale bedrag van hun aandelen, niettegenstaande elke hiermee strijdige bepaling; de overdracht van die aandelen kan hen niet ontslaan van de verplichting om bij te dragen in de schulden van vóór de openbaarmaking van de overdracht.

De overdrager heeft hoofdelijk verhaal op hem op wie hij zijn aandelen heeft overgedragen en op de latere overnemers.

§ 4. Bestuur en toezicht

Art. 53. De naamloze vennootschap wordt bestuurd door lasthebbers, al dan niet bezoldigd; zij worden voor een bepaalde tijd benoemd en kunnen worden ontslagen.

Art. 54. [De Raad van bestuur is bevoegd om alle handelingen te verrichten die nodig of dienstig zijn tot verwezenlijking van het doel van de vennootschap, behoudens die waarvoor volgens de wet alleen de algemene vergadering bevoegd is.]

Hij vertegenwoordigt de vennootschap jegens derden en in rechte als eiser of als verweerder.

De bevoegdheden, ingevolge de vorige leden aan de raad van bestuur toegekend, kunnen door de statuten worden beperkt. Zodanige beperking kan, evenmin als de eventuele verdeling van de taken door de bestuurders overeengekomen, aan derden worden tegengeworpen, ool al is die beperking of verdeling openbaar gemaakt.

De statuten kunnen echter aan een of meer bestuurders bevoegdheid verlenen om alleen of gezamenlijk de vennootschap in en buiten rechte te vertegenwoordigen.

Zodanige bepaling kan aan derden worden tegengeworpen overeenkomstig de regels gesteld in artikel 10.]

Aldus vervangen bij artikel 14 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 55. Er moeten ten minste drie bestuurders zijn.

Zij worden door de algemene vergadering van aandeelhouders benoemd; zij kunnen echter voor de eerste maal benoemd worden bij de akte van oprichting van de vennootschap.

De duur van hun opdracht mag zes jaren niet te boven gaan; zij kunnen te allen tijde door de algemene vergadering worden ontslagen.

Wanneer een plaats van bestuurder openvalt, hebben de overblijvende bestuurders en de commissarissen samen het recht om voorlopig in de vacature te voorzien, indien de statuten niet anders bepalen. In dat geval zal de algemene vergadering in haar eerstvolgende bijeenkomst de definitieve benoeming doen.

Art. 56. Indien de oprichtingsakte niet anders bepaalt, zijn de bestuurders herbenoembaar; in geval van voortijdige vacature doet

de nieuw benoemde bestuurder de tijd uit van degene die hij vervangt.

Art. 57. Ieder bestuurder moet een bepaald aantal aandelen bij voorrecht verbinden tot waarborg van zijn bestuur.

Deze aandelen moeten op naam zijn. Van de verbinding van de aandelen wordt door de eigenaar melding gemaakt in het register der aandeelhouders.

Art. 58. De statuten bepalen het aantal dat elke bestuurder moet deponeren.

Indien die aandelen niet toebehoren aan de bestuurder wiens bestuur zij waarborgen, moet de naam van de eigenaar bij de deponering opgegeven worden; op de eerstvolgende algemene vergadering wordt daarvan kennis gegeven.

De algemene vergadering kan, niettegenstaande elke hiermee strijdige bepaling, te allen tijde en bij gewone meerderheid van stemmen, van de bestuurders een aanvullende zekerheid vorderen, waarvan zij de aard en het bedrag bepaalt.

Art. 59. Bij de statuten benoemde bestuurders die aan de voorwaarden van de twee voorgaande artikelen niet hebben voldaan binnen een maand na de definitieve oprichting van de vennootschap, alsmede door de algemene vergadering benoemde bestuurders die aan die voorwaarden niet hebben voldaan binnen een maand na hun aanstelling of na gedane betekening indien zij daarbij niet aanwezig waren, worden geacht ontslag te hebben genomen en worden door de algemene vergadering vervangen.

Art. 60. Wanneer een bestuurder bij een verrichting die de goedkeuring van de raad van bestuur behoeft, een tegenstrijdig belang heeft met de vennootschap, is hij verplicht de raad daarvan op de hoogte te brengen en zijn verklaring te doen opnemen in de notulen van de vergadering. Hij mag aan de behandeling van dat punt niet deelnemen.

In de eerstvolgende algemene vergadering wordt van de verrichting waarbij een bestuurder een tegenstrijdig belang had met de vennootschap, verslag gedaan voordat over enig ander punt gestemd wordt.

Art. 61. De bestuurders zijn niet persoonlijk verbonden door de verbintenissen van de vennootschap.

Art. 62. De bestuurders zijn overeenkomstig het gemeene recht verantwoordelijk voor de vervulling van de hun opgedragen taak, en aansprakelijk voor de tekortkomingen die zij in hun bestuur begaan hebben.

Zij zijn, hetzij jegens de vennootschap, hetzij jegens derden, hoofdelijk aansprakelijk voor alle schade die het gevolg is van overtreding van de bepalingen van deze titel of van de statuten van de vennootschap. Ten aanzien van de overtredingen waaraan zij geen deel hebben gehad, worden zij van die aansprakelijkheid ontheven wanneer hun geen schuld te wijten is en zij die overtredingen hebben aangeklaagd op de eerste algemene vergadering nadat zij er kennis van hebben gekregen.

Art. 63. [Het dagelijks bestuur van de vennootschap, alsook de vertegenwoordiging van de vennootschap wat dat bestuur aangaat, mogen worden opgedragen aan een of meer directeurs, zaakvoerders of andere personen, al dan niet vennoten, die alleen of gezamenlijk optreden.]

Hun benoeming, ontslag en bevoegdheid worden geregeld bij de statuten, echter zonder dat beperkingen van hun vertegenwoordigingsbevoegdheid ten aanzien van het dagelijks bestuur aan derden kunnen worden tegengeworpen, zelfs indien ze openbaar zijn gemaakt. De bepaling dat het dagelijks bestuur wordt opgedragen aan een of meer personen die alleen of gezamenlijk optreden, kan aan derden worden tegengeworpen onder de voorwaarden bepaald in artikel 10.

De aansprakelijkheid uit hoofde van het dagelijks bestuur wordt, ten aanzien van hen aan wie het is opgedragen, bepaald overeenkomstig de algemene regels van de lastgeving.]

Aldus vervangen bij artikel 15 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 63bis. [De vennootschap is verbonden door de handelingen van de raad van bestuur, van de bestuurders die overeenkomstig artikel 54, vierde lid, de bevoegdheid hebben om haar te vertegenwoordigen of van de personen aan wie het dagelijks bestuur

is opgedragen, zelfs indien die handelingen buiten haar doel liggen, tenzij zij bewijst dat de derde daarvan op de hoogte was of er, gezien de omstandigheden, niet onkundig van kon zijn; bekendmaking van de statuten alleen is echter geen voldoende bewijs.]

Ingevoegd bij artikel 16 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 63ter. [Indien bij faillissement van de vennootschap de schulden de baten overtreffen, kunnen bestuurders of gewezen bestuurders, alsmede alle andere personen die ten aanzien van de zaken van de vennootschap werkelijke bestuursbevoegdheid hebben gehad, persoonlijk en al dan niet hoofdelijk aansprakelijk worden verklaard voor het geheel of een deel van de schulden van de vennootschap tot het beloop van het tekort, indien komt vast te staan dat een door hen begane, kennelijk grove, fout heeft bijgedragen tot het faillissement.]

Ingevoegd bij artikel 91 van de wet van 4 augustus 1978.

Art. 64. Het toezicht op de vennootschap moet worden opgedragen aan een of meer commissarissen, al dan niet vennoten.

De commissarissen worden benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders.

De duur van hun opdracht mag zes jaar niet te boven gaan; zij kunnen te allen tijde door de algemene vergadering worden ontslagen.

De algemene vergadering bepaalt het aantal commissarissen en stelt hun bezoldiging vast.

Indien het getal van de commissarissen door overlijden of anderszins met meer dan de helft verminderd is, moet de raad van bestuur onmiddellijk de algemene vergadering bijeenroepen om in de vacatures te voorzien.

Art. 64bis. [§ 1. De commissarissen gekozen uit de leden van het Instituut voor Bedrijfsrevisoren, voeren de titel van commissaris-revisor.

De opdracht van de commissarissen-revisoren duurt ten minste drie jaar en ten hoogste zes jaar. Zij kunnen te allen tijde door de algemene vergadering van aandeelhouders worden ontslagen.

In geval van ontslag van een commissaris-revisor wordt op de agenda van de algemene vergadering duidelijk vermeld dat het een commissaris-revisor betreft.

§ 2. In de vennootschappen die een publiek beroep gedaan hebben of doen op de beleggers, moet de commissaris of, indien er verscheidene zijn, ten minste een van hen, commissaris-revisor zijn.

[Deze bepaling is niet toepasselijk op de Nationale Bank van België, de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid en het Gemeentekrediet van België.]

De volgende vennootschappen worden geacht een publiek beroep op de beleggers te hebben gedaan of te doen:

1° De vennootschappen waarvan de aandelen, obligaties, winstbewijzen of soortgelijke effecten, welke hun benaming ook zijn, geheel of ten dele opgenomen zijn of geweest zijn in de officiële notering van een Belgische effectenbeurs;

2° De vennootschappen waarvan de aandelen, obligaties, winstbewijzen of soortgelijke effecten, welke hun benaming ook zijn, bij de oprichting of later, door de vennootschap of met haar instemming openbaar te koop gesteld, te koop aangeboden of verkocht zijn na de [neerlegging] van het bericht voorgeschreven bij artikel 36 of 84;

3° De vennootschappen die zijn opgericht of waarvan het kapitaal is verhoogd op de wijze bepaald bij de artikelen 32, 33 en 34, tweede lid.

Indien er door overlijden of anderszins geen commissaris-revisor meer is, moet de raad van bestuur onmiddellijk de algemene vergadering bijeenroepen om in de vacature te voorzien.];

Ingevoegd bij artikel 1 van de wet van 1 december 1953; § 2, tweede lid, daarna aldus gewijzigd bij artikel 112 van de wet van 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980; § 2, derde lid, 2°, gewijzigd bij artikel 4 van de wet van 30 juni 1975 tot wijziging van de wetgeving op de handelsvennootschappen.

Art. 64ter. [De bezoldiging van de commissarissen bestaat in een vast bedrag, dat bij de aanvang en voor de duur van de opdracht wordt vastgesteld door de algemene vergadering.

Zij kan worden gewijzigd met instemming van partijen.

Buiten die bezoldiging mogen de commissarissen geen enkel voordeel, in welke vorm ook, van de vennootschap ontvangen.

De vennootschap mag hun geen leningen of voorschotten toestaan, noch te hunnen behoeve waarborgen geven of stellen.]

Ingevoegd bij artikel 2 van de wet van 1 december 1953.

Art. 64quater. [De commissarissen mogen in de vennootschap die aan hun toezicht onderworpen is, geen andere taak vervullen.

De taak van commissaris-revisor mag niet worden vervuld door de echtgenoot of door een bloed- of aanverwant in de rechte lijn of in de zijlijn, tot en met de vierde graad, van een der bestuurders of directeurs.]

Ingevoegd bij artikel 2 van de wet van 1 december 1953.

Art. 64quinquies. [Hij die commissaris-revisor geweest is, mag gedurende drie jaar na zijn ontslag of na het verstrijken van zijn opdracht, in dezelfde vennootschap niet tot bestuurder of directeur benoemd worden.

Hij die bediende bij een vennootschap geweest is, mag door deze niet eerder dan drie jaar nadat hij uit haar dienst is getreden, tot revisor worden aangesteld.]

Ingevoegd bij artikel 2 van de wet van 1 december 1953.

Art. 65. De commissarissen hebben het recht onbeperkt toezicht en controle uit te oefenen op alle verrichtingen van de vennootschap. Zij kunnen ter plaatse inzage nemen van de boeken, de brieven, de notulen en in het algemeen van alle geschriften van de vennootschap.

[Ten minste ieder semester wordt hun door het bestuur een staat van activa en passiva bezorgd.

De commissarissen moeten het resultaat van hun opdracht, met de voorstellen die zij passend achten, aan de algemene vergadering voorleggen, onder mededeling van de wijze waarop zij de inventarissen gecontroleerd hebben.

Indien een of meer commissarissen van de vennootschap bedrijfsrevisor zijn, wordt door de commissaris-revisor of de commissarissen-revisoren een afzonderlijk verslag opgesteld.]

Hun aansprakelijkheid wordt bepaald naar de regels die gelden voor de aansprakelijkheid van de bestuurders, voor zover zij voortvloeit uit hun taak van toezicht en controle.

De commissarissen mogen zich bij het nazien van de boeken en de rekeningen van de vennootschap doen bijstaan door een deskundige.

De deskundige kan niet optreden zonder de instemming van de vennootschap. Wordt die instemming niet verkregen, dan benoemt de voorzitter van de rechtbank van koophandel de deskundige op een verzoekschrift van de commissarissen, dat aan de vennootschap betekend wordt met dagvaarding. De voorzitter hoort de partijen in zijn kabinet en doet in openbare terechtzitting uitspraak over de aanwijzing van de deskundige. Zijn beslissing behoeft niet te worden betekend aan de vennootschap en is niet vatbaar voor enig rechtsmiddel.

Het tweede lid vervangen, het derde en vierde lid ingevoegd bij artikel 3 van de wet van 1 december 1953.

Art. 66. Wanneer de algemene vergadering besluit de vennootschapsvordering uit de artikelen 62 en 65, vijfde lid, in te stellen tegen de bestuurders of de commissarissen in functie, kan zij een of meer lasthebbers aanstellen voor de uitvoering van dat besluit.

Art. 67. De bestuurders en de commissarissen vormen colleges die beraadslagen en besluiten volgens de bepalingen van de statuten en, bij gebreke van zodanige bepalingen, volgens de gewone regels van de vertegenwoordigende lichamen.

Art. 68. De statuten kunnen bepalen dat de bestuurders en commissarissen samen de algemene raad zullen vormen; zij stellen zijn bevoegdheid vast.

De commissarissen verstrekken de bij de statuten bepaalde zekerheid in aandelen van de vennootschap.

Het laatste lid van artikel 57, de laatste twee leden van artikel 58 en artikel 59 zijn mede van toepassing op de commissarissen.

[De commissarissen-revisoren zijn van het verstrekken van die zekerheid vrijgesteld.]

Het derde lid toegevoegd aan artikel 4 van de wet van 1 december 1953.

§ 5. Algemene vergaderingen

Art. 70. De algemene vergadering van aandeelhouders heeft de meest uitgebreide bevoegdheid om de handelingen die de vennootschap aangaan, te verrichten of te bekrachtigen.

[Tenzij anders is bepaald, heeft zij het recht om wijzigingen aan te brengen in de statuten, zonder evenwel een van de essentiële elementen van de vennootschap te mogen veranderen, behoudens hetgeen artikel 70bis bepaalt omtrent het doel van de vennootschap] [en afdeling VIII omtrent de omzetting van vennootschappen.]

De algemene vergadering kan over wijzigingen in de statuten alleen dan op geldige wijze beraadslagen en besluiten, wanneer de voorgestelde wijzigingen bepaaldelijk zijn aangegeven in de oproeping en wanneer de aanwezigen ten minste de helft van het maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigen.

Is de laatste voorwaarde niet vervuld, dan is een nieuwe bijeenroeping nodig en de nieuwe vergadering beraadslaat en besluit op geldige wijze, ongeacht het door de aanwezige aandeelhouders vertegenwoordigde deel van het kapitaal.

Een wijziging is alleen dan aangenomen, wanneer zij drie vierde van de stemmen heeft verkregen.

Het tweede lid vervangen bij artikel 3 van de wet van 6 januari 1958 en daarna aldus gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 23 februari 1967.

Art. 70bis. [Indien de statutenwijziging betrekking heeft op het doel van de vennootschap, moet de raad van bestuur de voorgestelde wijziging omstandig verantwoorden in een verslag dat in de agenda vermeld wordt. Bij dat verslag wordt een staat van activa en passiva gevoegd die niet meer dan drie maanden voordien is vastgesteld. De commissarissen, en de commissarissen-revisoren zo die er zijn, brengen afzonderlijk verslag uit over die staat. Een afschrift van de verslagen wordt gevoegd bij de oproepingsbrief aan de houders van aandelen op naam; er wordt ook onverwijld een afschrift gezonden aan degenen die de formaliteiten hebben vervuld, door de statuten voorgeschreven om tot de vergadering te worden toegelaten.]

Aan iedere aandeelhouder wordt, tegen overlegging van zijn aandeel, vijftien dagen voor de vergadering kosteloos een exemplaar van de verslagen verstrekt.

De algemene vergadering kan alleen dan op geldige wijze over een wijziging van het doel van de vennootschap beraadslagen en besluiten, wanneer de aanwezigen niet alleen de helft van het maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigen, maar ook de helft van het totale aantal effecten die het kapitaal niet vertegenwoordigen, indien er zulke effecten zijn.

Is deze voorwaarde niet vervuld, dan is een nieuwe bijeenroeping nodig; de nieuwe vergadering beraadslaat en besluit op geldige wijze indien ten minste een vierde van het maatschappelijk kapitaal en ten minste een vierde van het totale aantal effecten die het kapitaal niet vertegenwoordigen, door de aanwezige aandeelhouders vertegenwoordigd zijn.

Een wijziging is alleen dan aangenomen, wanneer zij ten minste vier vijfde van de stemmen heeft verkregen.

De effecten die het in de statuten vastgestelde kapitaal niet vertegenwoordigen, geven recht op één stem per effect, niettegenstaande elke hiermee strijdige bepaling in de statuten. In het geheel kunnen aan die effecten niet meer stemmen worden toegekend dan de helft van het aantal dat toegekend is aan de gezamenlijke aandelen die het in de statuten vastgestelde kapitaal vertegenwoordigen; bij de stemming kunnen zij niet worden aangerekend voor meer dan twee derde van het aantal stemmen uitgebracht door de aandelen die het in de statuten vastgestelde kapitaal vertegenwoordigen. Worden de aan de beperking onderworpen stemmen in verschillende zin uitgebracht, dan wordt de vermindering evenredig toegepast; gedeelten van stemmen worden verwaarloosd.]

Ingevoegd bij artikel 4 van de wet van 6 januari 1958.

Art. 71. [A. — Indien er verschillende soorten van aandelen of effecten bestaan, die het in de statuten vastgestelde kapitaal al of niet vertegenwoordigen, kan de algemene vergadering, niettegenstaande elke hiermee strijdige bepaling in de statuten, hun respectieve rechten wijzigen of besluiten dat de aandelen of effecten van een bepaalde soort worden vervangen door die van een andere soort.]

De voorgestelde wijzigingen worden, met een omstandige verantwoording, door de raad van bestuur medegedeeld in een verslag dat in de agenda wordt vermeld. Een afschrift van dit verslag wordt gevoegd bij de oproepingsbrief aan de houders van aandelen

op naam; er wordt ook onverwijld een afschrift gezonden aan degenen die de formaliteiten hebben vervuld, door de statuten voorgeschreven om tot de vergadering te worden toegelaten. Aan iedere aandeelhouder wordt, tegen overlegging van zijn effect, vijftien dagen voor de vergadering kosteloos een exemplaar van het verslag verstrekt.

In het bij dit artikel bedoelde geval geeft elk van de aandelen die het in de statuten vastgestelde kapitaal niet vertegenwoordigen, stemrecht in zijn soort, niettegenstaande elke hiermee strijdige bepaling in de statuten. De bij artikel 76 voorgeschreven beperkingen zijn hierbij niet van toepassing en de algemene vergadering moet:

1° Voor elke soort voldoen aan de vereisten van aanwezigheid en van meerderheid, bepaald in artikel 70, derde, vierde en vijfde lid;

2° Iedere houder van onderaandelen toelaten tot de besluitvorming in de betrokken soort, waarbij de stemmen geteld worden op basis van één stem voor het kleinste onderaandeel.

B. — Indien het besluit van een algemene vergadering over de voorgestelde wijzigingen bedoeld onder A, niet voor elke soort een meerderheid heeft verkregen die ten minste gelijk is aan een derde van het aantal bestaande effecten, kan het niet uitgevoerd worden dan na homologatie door het hof van beroep binnen wiens rechtsgebied de vennootschap haar zetel heeft.

De homologatie wordt bij verzoekschrift aangevraagd door hen die het recht hebben de algemene vergadering van aandeelhouders bijeen te roepen of door een eigenaar van aandelen of van onderaandelen.

Hij die tegen de genomen besluiten heeft gestemd of die de vergadering niet heeft bijgewoond, kan tussenkomen in het geding.

Het hof doet uitspraak met voorrang boven alle andere zaken, het openbaar ministerie gehoord.

Indien het verzoekschrift tot homologatie niet wordt ingediend binnen dertig dagen na het nemen van het besluit, wordt dit als niet bestaande beschouwd.]

Aldus vervangen bij artikel 1, § 1, van de wet van 10 november 1953.

Art. 72. Tot verhoging of tot vermindering van het maatschappelijk kapitaal kan slechts worden besloten op de wijze vereist voor de wijziging van de statuten.

Moet de algemene vergadering uitspraak doen over een vermindering van het maatschappelijk kapitaal, dan vermelden de oproepingen op welke wijze de voorgestelde vermindering zal geschieden.

Moet de vermindering geschieden door een terugbetaling aan de aandeelhouders, dan mag deze terugbetaling eerst plaatshebben zes maanden nadat het besluit openbaar is gemaakt overeenkomstig de regels van artikel 10.

In geen geval mag de vermindering van het kapitaal nadeel toebrengen aan de rechten van derden [noch tot gevolg hebben dat het kapitaal wordt teruggebracht tot beneden het minimumbedrag gesteld in artikel 29.]

Aldus gewijzigd bij artikel 3 van de wet van 1 februari 1977.

Art. 73. Ieder jaar moet ten minste één algemene vergadering gehouden worden in de gemeente, op de dag en het uur bij de statuten bepaald.

[De raad van bestuur, de commissarissen-revisoren, zo die er zijn, en de andere commissarissen] kunnen de algemene vergadering bijeenroepen. Zij moeten die bijeenroepen wanneer aandeelhouders die een vijfde van het maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigen, het vragen.

[De oproepingen tot een algemene vergadering vermelden de agenda en zij worden door middel van een aankondiging die wordt geplaatst:

a) Ten minste acht dagen voor de vergadering, in het *Belgisch Staatsblad*;

b) Tweemaal, met een tussentijd van ten minste acht dagen en de tweede maal ten minste acht dagen voor de vergadering, in een landelijk verspreid blad en in een blad uit de streek waar de vennootschap haar zetel heeft.]

Aan de houders van aandelen op naam wordt acht dagen voor de vergadering een brief gezonden; van de vervulling van deze formaliteit behoeft evenwel geen bewijs te worden overgelegd.

Wanneer alle aandelen op naam zijn, kan met oproeping bij aangetekende brief worden volstaan.

Het tweede lid aldus gewijzigd bij artikel 5 van de wet van 1 december 1953, het derde lid aldus vervangen bij artikel 9 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 74. De statuten bepalen de wijze waarop de algemene vergadering beraadslaagt en de formaliteiten die moeten worden vervuld om er toegelaten te worden. Bij gebreke van bepalingen worden de benoemingen gedaan en de besluiten genomen volgens de gewone regels van vertegenwoordigende lichamen; de notulen worden ondertekend door de leden van het bureau en door de aandeelhouders die het vragen; afschriften voor derden worden ondertekend door de meerderheid van de bestuurders en van de commissarissen.

De aandeelhouders die eigenaar zijn van aandelen welke het in de statuten vastgestelde kapitaal vertegenwoordigen, hebben het recht om in persoon of bij gemachtigde te stemmen, niettegenstaande enige hiermee strijdige bepaling, mits zij zich naar de voorschriften van de statuten gedragen.

Wanneer die aandelen gelijke waarde hebben, geven zij elk recht op één stem.

[Zijn zij niet van gelijke waarde of is hun waarde niet uitgedrukt, dan geven zij elk van rechtswege recht op een aantal stemmen in evenredigheid met het gedeelte van het kapitaal dat zij vertegenwoordigen, met dien verstande dat het aandeel dat het laagste bedrag vertegenwoordigt, voor één stem wordt aangerekend; gedeelten van stemmen worden verwaarloosd, behoudens in de gevallen van de artikelen 71 en 219.]

Zolang de behoorlijk opgevraagde en opeisbare stortingen niet gedaan zijn, is de uitoefening van het stemrecht dat aan de betrokken aandelen toekomt, geschorst.

Het vierde lid aldus vervangen bij artikel 1, § 4, van de wet van 10 november 1953.

Art. 75. [Onder voorbehoud van de voorschriften van de artikelen 71 en 219 bepalen de statuten of en in hoever stemrecht wordt toegekend aan de houders van effecten die het in de statuten vastgestelde kapitaal niet vertegenwoordigen.]

Deze effecten kunnen in geen geval recht geven op meer dan één stem per effect; in het geheel kunnen er niet meer stemmen aan worden toegekend dan de helft van het aantal dat toegekend is aan de gezamenlijke aandelen die het in de statuten vastgestelde kapitaal vertegenwoordigen, en bij de stemming kunnen zij niet worden aangerekend voor meer dan twee derde van het aantal stemmen uitgebracht door de aandelen die het in statuten vastgestelde kapitaal vertegenwoordigen.

Worden de aan de beperking onderworpen stemmen in verschillen- de zin uitgebracht, dan wordt de vermindering evenredig toegepast; gedeelten van stemmen worden verwaarloosd.

[...]

Het eerste lid aldus vervangen en het vierde lid opgeheven bij artikel 1, § 5, van de wet van 10 november 1953.

Art. 76. Niemand kan aan de stemming deelnemen voor meer dan een vijfde van het aantal stemmen verbonden aan de effecten in hun geheel of voor meer dan twee vijfde van het aantal stemmen verbonden aan de effecten die op de vergadering vertegenwoordigd zijn.

§ 6. [Inventaris en jaarrekening]

Het opschrift aldus vervangen bij artikel 10 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 77. [Elk jaar maken de bestuurders een inventaris op, alsmede de jaarrekening. Die jaarrekening bestaat uit de balans, de resultatenrekening en de toelichting, en vormt een geheel.

Deze stukken worden opgemaakt overeenkomstig de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen en de besluiten ter uitvoering ervan, voor zover de vennootschap daaraan is onderworpen en overeenkomstig de bijzondere wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen die op haar toepasselijk zijn.

Wat de vennootschappen betreft die niet aan het voorgaande lid onderworpen zijn, moeten de afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en verplichtingen, worden vastgesteld volgens de door de bestuurders bepaalde waarderingsregels.]

Jaarlijks wordt van de nettowinst een bedrag van ten minste een twintigste afgenomen voor de vorming van een reservefonds; de verplichting tot deze afneming houdt op wanneer het reservefonds een tiende van het maatschappelijk kapitaal heeft bereikt.

Ten minste een maand voor de jaarvergadering overhandigt het bestuur de stukken met een verslag over de verrichtingen van de vennootschap, aan de commissarissen die een verslag moeten opmaken met hun voorstellen.

Het eerste, tweede en derde lid aldus vervangen bij artikel 11 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 78. Vijftien dagen voor de algemene vergadering mogen de aandeelhouders in de zetel van de vennootschap kennis nemen:

1° [Van de jaarrekening];

2° Van de lijst der openbare fondsen, aandelen, obligaties en andere effecten van vennootschappen die de portefeuille uitmaken;

3° Van de lijst der aandeelhouders die hun aandelen niet hebben volgestort, met vermelding van het getal van hun aandelen en van hun woonplaats;

4° [Van het verslag van de bestuurders, van het verslag van de commissarissen en, in voorkomend geval, van het verslag van de commissaris-revisor of commissarissen-revisoren].

[De jaarrekening en de verslagen vermeld in het eerste lid, 4°, worden gezonden aan de houders van aandelen op naam, terzelfder tijd als de oproeping.]

Aan iedere aandeelhouder wordt, tegen overlegging van zijn effect, vijftien dagen voor de vergadering kosteloos een exemplaar van de in het vorige lid vermelde stukken verstrekt.

Het 1° en het 4° van het eerste lid aldus vervangen bij artikel 12, A en B, het tweede lid bij artikel 12, C, van de wet van 24 maart 1978.

Art. 79. De algemene vergadering hoort de verslagen van de bestuurders en van de commissarissen en behandelt de balans.

De raad van bestuur heeft het recht, tijdens de zitting, de vergadering drie weken uit te stellen. Deze verdaging doet alle genomen besluiten vervallen. De volgende vergadering heeft het recht de balans definitief vast te stellen.

Na goedkeuring van de balans beslist de algemene vergadering bij afzonderlijke stemming over de aan de bestuurders en commissarissen te verlenen kwijting. Deze kwijting is alleen dan rechtsgeldig, wanneer de ware toestand van de vennootschap niet wordt verborgen door enige weglating of onjuiste opgave in de balans, en, wat de extrastataire verrichtingen betreft, wanneer deze bepaaldelijk zijn aangegeven in de oproeping.

Art. 80. [De jaarrekening moet binnen dertig dagen nadat zij door de algemene vergadering is goedgekeurd, door toedoen van de bestuurders op de griffie van de rechtbank van koophandel worden neergelegd, zoals bepaald is in artikel 10.

Tegelijk daarmee worden, overeenkomstig het bepaalde in het vorige lid, neergelegd:

1° Een stuk met de volgende gegevens: de naam, de voornamen, het beroep en de woonplaats van de bestuurders en commissarissen in functie, met afzonderlijke vermelding van de commissaris-revisor of de commissarissen-revisoren;

2° Een overzicht van de bestemming van het resultaat, die door de algemene vergadering is vastgesteld, indien deze bestemming niet blijkt uit de jaarrekening;

3° De lijst bedoeld in artikel 51;

4° Een stuk met vermelding van de datum van bekendmaking van de uittreksels uit de oprichtingsakte en uit de akten houdende wijziging van de statuten;

5° De conclusie van het verlag van de commissarissen en, in voorkomend geval, die van het verslag van de commissaris-revisor of commissarissen-revisoren bedoeld in artikel 78, 4°;

6° Een stuk met de volgende gegevens, tenzij die reeds afzonderlijk in de jaarrekening worden vermeld:

a) Het bedrag, bij de jaarsluiting, van de schulden of van de gedeelten van schulden, gewaarborgd door de Belgische overheid;

b) het bedrag, op dezelfde datum, van de opeisbare schulden bij de beslastingsbesturen en bij de Rijksdienst voor sociale zekerheid, ongeacht of uitstel van betaling is verkregen;

c) Het bedrag over het afgesloten boekjaar van de kapitaal- of rentesubsidies uitbetaald of toegekend door openbare besturen of instellingen.

De griffier van de rechtbank van koophandel zendt aan de Nationale Bank van België een afschrift van de stukken waarvan sprake is in het eerste en tweede lid. De Koning stelt nadere regels betreffende die toezending.]

Aldus vervangen bij artikel 13 van de wet van 24 maart 1978.

§ 7. Enige in de akten op te nemen vermeldingen

Art. 81. [Alle akten, facturen, aankondigingen, bekendmakingen, brieven, orders en andere stukken uitgaande van een naamloze vennootschap moeten vermelden:

1° De naam van de vennootschap;

2° [De woorden « naamloze vennootschap » of de afkorting « N.V. » of, naar het geval, de woorden « burgerlijke vennootschap die de rechtsvorm van een naamloze vennootschap heeft aangenomen », leesbaar geschreven onmiddellijk voor of na de naam van de vennootschap;]

3° De nauwkeurige aanwijzing van de zetel van de vennootschap;

4° Het woord « handelsregister » of de afkorting « H.R. » of, naar het geval, de voluit geschreven woorden « register van de burgerlijke vennootschappen die de rechtsvorm van een handelsvennootschap hebben aangenomen », gevolgd door de vermelding van de zetel van de rechtbank van koophandel in welker rechtsgebied de vennootschap haar zetel heeft, en het inschrijvingsnummer.

Indien de in het eerste lid genoemde stukken het kapitaal van de vennootschap vermelden, moet dit overeenstemmen met het volgens de laatste balans gestorte kapitaal. Blijkt daaruit dat het gestorte kapitaal niet meer gaaf is, dan moet melding worden gemaakt van het eigen vermogen zoals dit uit de laatste balans blijkt.

Iedere verandering van de zetel van de vennootschap wordt in de *Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt door toedoen van de bestuurders.]

Aldus vervangen bij artikel 17 van de wet van 6 maart 1973; het 2° van het eerste lid daarna aldus vervangen bij artikel 14 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 82. [Hij die namens een naamloze vennootschap meewerkt aan een akte die niet voldoet aan de voorschriften van het eerste en het derde lid van artikel 81, kan, naar omstandigheden, persoonlijk aansprakelijk worden gesteld voor de daarin door de vennootschap aangegane verbintenissen. Ingeval een hoger kapitaal is opgegeven dan volgens het tweede lid van hetzelfde artikel is toegelaten, heeft de betrokken derde het recht om van hem, indien de vennootschap in gebreke blijft, een voldoende bedrag te vorderen om in de toestand te worden gesteld waarin hij zich zou hebben bevonden, indien het gestorte kapitaal opgegeven was geweest.]

Aldus vervangen bij artikel 18 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 83. In alle akten die de vennootschap verbinden, moet onmiddellijk voor of na de handtekening van de bestuurders, directeurs-zaakvoerders en andere gemachtigden vermeld worden in welke hoedanigheid zij optreden.

§ 8. Uitgifte van obligaties

Art. 84. Vóór de openbare uitgifte, tekoopstelling, aanbidding en verkoop van obligaties, moet [ter griffie van de rechtbank van koophandel] een bericht worden [neergelegd] dat gedagtekend en ondertekend is door de bestuurders van de vennootschap of door de verkopers en waarin, behalve de naam en de voornamen, het beroep en de woonplaats van de ondertekenaars, opgenomen zijn:

1° Het doel van de vennootschap;

2° Haar duur;

3° De datum van de akte van oprichting, van alle akten tot wijziging van de statuten en van hun openbaarmaking;

4° Het maatschappelijk kapitaal en het niet-volgestorte deel van het kapitaal;

5° De samenstelling van de raad van bestuur en van de raad van toezicht;

6° De hypothecaire lasten op de onroerende goederen of rechten die aan de vennootschap toebehoren, alsmede het bedrag van de voordien uitgegeven obligaties met opgave van de waarborgen aan deze obligaties verbonden;

7° Het getal en de nominale waarde van de uit te geven of te verkopen obligaties, de rente die voor elk ervan moet worden betaald, het tijdstip en de voorwaarden van aflossing;

8° [De laatste jaarrekening of de vermelding dat er nog geen is neergelegd.]

[Vooraf moet ook in ten minste twee dagbladen, waarvan een uit de streek waar de vennootschap haar belangrijkste bedrijfszetel heeft, een bericht verschijnen dat de voornaamste kenmerken van de verrichting vermeldt, evenals de plaats of plaatsen waar nadere inlichtingen verkrijgbaar zijn.

Het vorige lid is niet van toepassing op doorlopende openbare uitgaven van obligaties.]

Het eerste lid aldus gewijzigd bij artikel 5, 1°, van de wet van 30 juni 1975, het 8° daarna aldus vervangen bij artikel 15 van de wet van 24 maart 1978, het tweede lid aldus vervangen en het derde lid toegevoegd bij artikel 5, 2°, van de wet van 30 juni 1975.

Art. 85. In prospectussen en omzendbrieven moet de tekst van het bericht voorkomen.

Hetzelfde geldt voor de inschrijvingsbiljetten, indien de uitgifte of de verkoop bij openbare inschrijving plaatsheeft. Die inschrijvingsbiljetten worden opgemaakt in tweevoud.

Op aanpakbiljetten en in advertenties in de bladen moet de tekst van het bericht voorkomen, behalve wanneer er niets anders in vermeld wordt dan [de dag waarop en de plaats waar het bericht is neergelegd,] het getal, de prijs en de voorwaarden betreffende de rente en aflossing van de uitgegeven of te koop aangeboden effecten.

Het derde lid aldus gewijzigd bij artikel 6 van de wet van 30 juni 1975.

Art. 86. Zij die de bepalingen van de artikelen 84 en 85 hebben overtreden, zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de door hun schuld veroorzaakte schade.

Art. 87. Elke opneming van obligaties in de officiële notering van een handelsbeurs moet worden voorafgegaan door [de neerlegging] voorgeschreven bij artikel 84.

[De neerlegging] moet worden gedaan door degene die de opneming aanvraagt.

Wanneer deze formaliteit is vervuld binnen drie maanden voor de aanvraag tot opneming van de obligaties in de officiële notering, behoeft ze niet te worden herhaald.

Het eerste lid aldus gewijzigd bij artikel 7, 1°, van de wet van 30 juni 1975, het tweede lid bij artikel 7, 2° van dezelfde wet.

Art. 88. Het voorschrift van de voorgaande artikelen betreffende de openbaarmaking is niet van toepassing op de openbare verkopen van obligaties, door de rechter bevolen, of op gezette tijden door de beurscommissies gehouden.

Art. 89. In de zetel van de vennootschap wordt een register gehouden van de obligaties op naam.

[De obligaties aan toonder worden door ten minste twee bestuurders ondertekend; de handtekeningen mogen vervangen worden door naamstempels.]

Zij moeten inhouden:

— De datum van de akte van oprichting der vennootschap en die van haar bekendmaking;

— Het getal en de aard van elke soort van aandelen, alsmede de nominale waarde van de effecten of het gedeelte van het maatschappelijk kapitaal dat zij vertegenwoordigen;

— De duur van de vennootschap;

— Het volgnummer, de nominale waarde, de rentevoet, het tijdstip en de plaats van betaling van de rente, en de voorwaarden van aflossing;

— Het bedrag van de uitgifte waarvan zij deel uitmaken, en de bijzondere waarborgen daarvoor gesteld;

— Het bedrag nog verschuldigd op iedere vroegere uitgifte van obligaties met opgave van de gestelde waarborgen.

In de hypotheaire obligaties wordt de akte van hypotheekvestiging aangeduid met vermelding van de datum van de inschrijving, van de rang van de hypotheek en van de bepaling van het laatste lid van artikel 97.

De bepalingen van de artikelen 43 en 45 betreffende de eigendom en de overdracht van de aandelen op naam en aan toonder zijn van overeenkomstige toepassing.

Het tweede lid aldus vervangen bij artikel 2, § 1, van de wet van 10 november 1953.

Art. 89bis. [De raad van bestuur kan besluiten tot splitsing van het register van de obligaties op naam in twee delen, waarvan het ene zal berusten in de zetel van de vennootschap en het andere buiten die zetel, in België [...], of in het buitenland.]

De houders van obligaties op naam zijn gerechtigd die naar keuze in een van de twee delen van het register te laten inschrijven.

Van elk deel wordt een kopie bewaard ter plaatse waar het andere deel berust; daartoe wordt gebruik gemaakt van fotokopieën.

Deze kopie wordt regelmatig bijgehouden en, indien zulks onmogelijk blijkt, bijgewerkt zodra de omstandigheden het toelaten.

Ieder obligatiehouder kan kennis nemen van de twee delen van het register van de obligaties op naam, alsmede van hun kopie.

De plaats waar het tweede deel van het register berust, wordt door de raad van bestuur bekendgemaakt in de *Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad*. Zij kan gewijzigd worden bij een gewoon besluit van de raad van bestuur.

Het besluit van de raad van bestuur om het register van de obligaties op naam in twee delen te splitsen, kan slechts gewijzigd worden bij een besluit van de algemene vergadering, in de vorm voorgeschreven voor de wijziging van de statuten.

De Koning bepaalt op welke wijze de inschrijving in de twee delen geschiedt.]

Ingevoegd bij artikel 2 van de wet van 9 februari 1953; het eerste lid daarna aldus gewijzigd ingevolge artikel 259 van de wet van 19 mei 1960.

Art. 89ter. [De nominale waarde van de obligaties mag niet lager zijn dan duizend frank, behalve wanneer zij in een vreemde munt is uitgedrukt.]

De vennootschappen zijn gehouden zich te gedragen naar de regels door de Koning gesteld met betrekking tot de vorm van de effecten.]

Ingevoegd bij artikel 1, § 7, van de wet van 10 november 1953.

Art. 90. [De houders van obligaties of van een inschrijvingsrecht zijn bevoegd om kennis te nemen van de overeenkomstig artikel 78 neergelegde stukken. Zij mogen de algemene vergadering bijwonen, doch slechts met raadgevende stem.]

Aldus vervangen bij artikel 2 van de wet van 23 juli 1962.

Art. 91. [De raad van bestuur, de commissarissen-revisoren, zo die er zijn, en de andere commissarissen] kunnen een algemene vergadering van de houders van obligaties bijeenroepen.

Zij moeten die algemene vergadering bijeenroepen wanneer obligatiehouders die een vijfde van het bedrag der in omloop zijnde effecten vertegenwoordigen, het vragen.

Het eerste lid aldus gewijzigd bij artikel 8 van de wet van 1 december 1953.

Art. 92. De oproeping voor de algemene vergadering wordt gedaan door middel van een aankondiging die tweemaal, met een tussentijd van ten minste acht dagen en de tweede maal ten minste acht dagen voor de vergadering, geplaatst wordt in het *Belgisch Staatsblad* en in een blad uitgegeven in het arrondissement waar de vennootschap haar zetel heeft, en in een blad uitgegeven in de hoofdplaats van elke provincie.

Aan de houders van obligaties op naam wordt acht dagen voor de vergadering een ter post aangetekende brief gezonden.

Wanneer alle obligaties op naam zijn, kan met oproeping bij aangetekende brief worden volstaan.

De voorstellen die aan de vergadering zullen worden voorgelegd, worden in de oproeping nader omschreven.

Art. 93. De algemene vergadering van obligatiehouders is bevoegd:

1° Regelingen te aanvaarden om bijzondere zekerheden te stellen ten gunste van de obligatiehouders of de reeds gestelde zekerheden te wijzigen of op te heffen;

2° Eén of meer rentetermijnen te verlengen, in de verlaging van de rentevoet toe te stemmen of de voorwaarden van betaling van de rente te wijzigen;

3° De aflossingstermijn te verlengen, de aflossing te schorsen en toe te stemmen in een wijziging van de voorwaarden waaronder zij moet geschieden;

4° Te aanvaarden dat de schuldvorderingen van de obligatiehouders vervangen worden door aandelen;

5° Te beslissen over de bewarende maatregelen die in het gemeenschappelijk belang moeten worden genomen;

6° Eén of meer gemachtigden aan te stellen voor de uitvoering van de besluiten, genomen krachtens het 1° tot en met het 5° van dit artikel, en voor de vertegenwoordiging van de gezamenlijke obligatiehouders bij de procedures tot vermindering of doorhaling van hypotheaire inschrijvingen.

Art. 94. De vennootschap moet bij de aanvang van de vergadering een staat van de in omloop zijnde obligaties ter beschikking stellen van de obligatiehouders.

De vergadering kan alleen dan op geldige wijze beraadslagen en besluiten wanneer de aanwezige leden ten minste de helft van het bedrag der in omloop zijnde effecten vertegenwoordigen.

Is deze voorwaarde niet vervuld, dan is een nieuwe bijeenroeping nodig en de nieuwe vergadering beraadslaagt en besluit op geldige wijze, ongeacht het vertegenwoordigde bedrag van de effecten in omloop.

Een voorstel is alleen dan aangenomen, wanneer het is goedgekeurd door leden die, uit eigen naam of als gemachtigde, gezamenlijk stemmen uitbrengen die ten minste drie vierde van het bedrag van de obligaties waarvoor aan de stemming is deelgenomen, vertegenwoordigen.

Een besluit genomen met een meerderheid van minder dan een derde van het bedrag der in omloop zijnde obligaties kan niet uitgevoerd worden, dan na homologatie door het hof van beroep binnen wiens rechtsgebied de vennootschap haar zetel heeft.

De homologatie wordt bij verzoekschrift aangevraagd door de bestuurders of door een belanghebbende obligatiehouder.

De obligatiehouders die tegen de genomen besluiten hebben gestemd of die de vergadering niet hebben bijgewoond, kunnen tussenkomen in het geding.

Het hof doet uitspraak met voorrang boven alle andere zaken, het openbaar ministerie gehoord.

Indien het verzoekschrift tot homologatie niet wordt ingediend binnen acht dagen na het nemen van het besluit, wordt dit als niet bestaande beschouwd.

Aan de hierboven bepaalde voorwaarden van aanwezigheid en van meerderheid hoeft niet te worden voldaan in de gevallen bedoeld in het 5° en 6° van het vorige artikel.

In die gevallen mogen de besluiten genomen worden bij gewone meerderheid van de vertegenwoordigde obligaties.

De besluiten, genomen krachtens het 2°, 3° en 4° van het vorige artikel, zijn alleen dan rechtsgeldig wanneer het maatschappelijk kapitaal volledig is opgevraagd.

Een besluit van de vergadering van obligatiehouders tot vervanging van de obligaties door aandelen blijft zonder gevolg, wanneer het niet binnen drie maanden door de aandeelhouders wordt aangenomen op de wijze bepaald voor de aanwijzing van de statuten, tenzij de aandeelhouders tevoren reeds hun toestemming hebben gegeven.

De genomen besluiten worden door de zorg van de bestuurders binnen vijftien dagen bekendgemaakt in de *Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad*.

Art. 95. Indien er verschillende soorten obligaties zijn en het besluit van de algemene vergadering een wijziging van de eraan verbonden rechten ten gevolge kan hebben, moet het besluit, om geldig te zijn, voor elke soort voldoen aan de voorwaarden van aanwezigheid en van meerderheid bepaald in het vorige artikel.

De houders van elke soort van obligaties kunnen afzonderlijk worden bijeengeroepen.

Art. 96. De bepalingen van artikel 74, eerste lid, betreffende de beraadslagingen, de stemmingen en de notulen van de algemene

vergadering van aandeelhouders, alsmede de bepalingen van de statuten betreffende de formaliteiten die moeten worden vervuld om er te worden toegelaten, zijn mede van toepassing op de algemene vergadering van obligatiehouders.

Art. 97. De vennootschap kan een hypotheek verlenen tot zekerheid van een lening die is aangegaan of zal worden aangegaan in de vorm van obligaties.

De inschrijving wordt ten behoeve van de gezamenlijke obligatiehouders of van de toekomstige obligatiehouders gedaan in de gewone vorm, met de twee volgende beperkingen:

1° De aanwijzing van de schuldeiser wordt vervangen door die van de effecten welke de gewaarborgde schuldvordering vertegenwoordigen;

2° Het voorschrift betreffende de keuze van woonplaats is niet van toepassing.

De inschrijving wordt in de *Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt.

De rang van de hypotheek wordt bepaald door de dagtekening van de inschrijving, ongeacht het tijdstip van uitgifte der obligaties.

De inschrijving moet door de zorg en onder de verantwoordelijkheid van de bestuurders vernieuwd worden vóór het einde van het veertiende jaar. Doet de vennootschap de vernieuwing niet, dan heeft elke obligatiehouder het recht de inschrijving te vernieuwen.

Art. 98. De inschrijving wordt doorgehaald of verminderd met toestemming van de algemene vergadering van obligatiehouders, overeenkomstig artikel 93.

De eis tot doorhaling of vermindering, als hoofdvordering, wordt ingesteld tegen de gezamenlijke obligatiehouders, vertegenwoordigd door een gemachtigde, aangewezen overeenkomstig artikel 93, 6°. Heeft de behoorlijk bijeengeroepen algemene vergadering van obligatiehouders zulk een gemachtigde niet aangewezen, dan wordt op verzoek van de vennootschap een vertegenwoordiger der obligatiehouders aangewezen door de voorzitter van de burgerlijke rechtbank van het arrondissement waar de vennootschap haar zetel heeft.

Wanneer obligaties ter gehele of gedeeltelijke terugbetaling zijn aangewezen en de houder zich niet heeft aangemeld binnen een jaar na de dag gesteld voor de uitbetaling, is de vennootschap bevoegd, de verschuldigde bedragen in consignatie te geven. De consignatie geschiedt in het agentschap der Deposito- en Consignatiekas van het arrondissement waar de vennootschap haar zetel heeft.

Art. 99. Op verzoek van de meest gerede belanghebbende wordt een curator benoemd voor de vertegenwoordiging van de gezamenlijke obligatiehouders in de procedures tot zuivering of tot uitwinning van de bezwaarde goederen. De benoeming wordt gedaan door de voorzitter van de burgerlijke rechtbank van het arrondissement waar de vennootschap haar zetel heeft, de vennootschap gehoord.

De curator is verplicht de bedragen die hij ontvangt ter zake van een procedure als omschreven in het vorige lid, binnen acht dagen in consignatie te geven in het vorenbedoelde agentschap.

De gelden, in de Consignatiekas gestort voor rekening van de obligatiehouders, kunnen opgevraagd worden op voorlegging van een opdracht tot betaling op naam of aan toonder, uitgegeven door de curator en voor gezien getekend door de voorzitter van de rechtbank. De vereffening van de opdrachten tot betaling op naam geschiedt tegen kwijting van de rechthebbende; de opdrachten tot betaling aan toonder worden vereffend na door de curator voor voldaan te zijn getekend.

De curator kan geen opdracht tot betaling uitgeven dan op vertoon van de obligatie. Hij vermeldt op de obligatie voor welk bedrag hij opdracht tot betaling heeft gegeven.

Art. 100. Obligaties die bij uitloting terugbetaalbaar zijn met een hoger bedrag dan de prijs van uitgifte, mogen door een naamloze vennootschap alleen worden uitgegeven indien de obligaties ten minste 3 pct. rente opbrengen, alle met een zelfde bedrag terugbetaalbaar zijn en het bedrag der annuïteit, bevattende aflossing en rente, tijdens de gehele duur van de lening hetzelfde is.

Het totale bedrag van die obligaties mag in geen geval het gestorte maatschappelijk kapitaal te boven gaan.

Art. 101. In het contract van lening, aangegaan in de vorm van uitgifte van obligaties, is de ontbindende voorwaarde altijd

stilzwijgend begrepen, voor het geval dat een van beide partijen haar verbintenis niet nakomt.

In dat geval is het contract niet van rechtswege ontbonden. De partij jegens wie de verbintenis niet is uitgevoerd, heeft de keus om ofwel de andere partij te noodzaken de overeenkomst uit te voeren, wanneer de uitvoering mogelijk is, ofwel de ontbinding van de overeenkomst te vorderen, met schadevergoeding.

De ontbinding moet in rechte gevorderd worden, en aan de verweerder kan, naargelang van de omstandigheden, uitstel worden verleend.

Art. 101bis. [Alleen vennootschappen waarvan het maatschappelijk kapitaal is volgestort, mogen converteerbare obligaties of obligaties met voorkeurrecht uitgeven.

Het voorkeurrecht mag alleen betrekking hebben op in geld vol te storten aandelen.

De mogelijkheid om obligaties te converteren of op aandelen in te schrijven, kan worden opengesteld gedurende ten hoogste tien jaar, te rekenen van het besluit van de algemene vergadering tot uitgifte van de obligaties.

In de voorwaarden van uitgifte wordt bepaald op welke data de conversie van obligaties of de inschrijving op aandelen, in geval van uitoefening van de optie, zal plaatshebben en binnen welke termijnen de obligatiehouders of de houders van een voorkeurrecht hun besluit moeten doen kennen.]

Ingevoegd bij artikel 1 van de wet van 23 juli 1962.

Art. 101ter. [Tot uitgifte van converteerbare obligaties of van obligaties met voorkeurrecht wordt besloten door de algemene vergadering; deze wordt bijeengeroepen en beraadslaagt en besluit zoals inzake wijziging van de statuten.

De voorgestelde uitgifte wordt, met een omstandige verantwoording, door de raad van bestuur megedeeld in een verslag, dat in de agenda wordt vermeld. Een afschrift van dit verslag wordt gevoegd bij de oproepingsbrief aan de houders van aandelen op naam; er wordt ook onverwijld een afschrift gezonden aan degenen die de formaliteiten hebben vervuld, door de statuten voorgeschreven om tot de vergadering te worden toegelaten. Aan iedere aandeelhouder wordt, tegen overlegging van zijn effect, vijftien dagen voor de vergadering, kosteloos een exemplaar van het verslag verstrekt.

Een afschrift van dit verslag wordt aan de Bankcommissie gezonden, vijftien dagen voor de bijeenroeping van de algemene vergadering die moet beraadslagen over de uitgifte van converteerbare obligaties of van obligaties met voorkeurrecht. Bij het verslag wordt een overeenkomstig de voorschriften van de Bankcommissie samengesteld dossier gevoegd.

Oordeelt de Bankcommissie dat dit verslag de aandeelhouders onvoldoende voorlicht of dat het hen in dwaling kan brengen, dan waarschuwt zij onmiddellijk de vennootschap en elk van de bestuurders. Wordt met de gemaakte opmerkingen geen rekening gehouden, dan kan de Bankcommissie de voorgenomen bijeenroeping, beraadslaging of uitgifte gedurende ten hoogste drie maanden opschorten bij een met redenen omklede beslissing, die bij aangetekende brief ter kennis van de vennootschap wordt gebracht. Die termijn gaat in op de dag waarop bij aangetekende brief kennis is gegeven van de beslissing van de Bankcommissie. De Commissie mag haar beslissing openbaar maken.

In de publiciteit of de stukken betreffende de vorenbedoelde uitgifte mag van het optreden van de Bankcommissie in geen enkele vorm melding worden gemaakt.]

Ingevoegd bij artikel 1 van de wet van 23 juli 1962.

Art. 101quater. [De aandeelhouders hebben recht van voorrang bij de inschrijving op converteerbare obligaties of op obligaties met voorkeurrecht, niettegenstaande enige hiermee strijdige bepaling in de statuten, doch onder voorbehoud van de bepalingen van de hierna volgende leden; dat recht van voorrang is verhandelbaar tijdens de gehele duur van de inschrijving, zonder dat voor deze verhandelbaarheid andere beperkingen kunnen worden gesteld dan die welke van toepassing zijn op het effect waaraan het recht verbonden is; die inschrijving moet worden opengesteld voor een termijn van ten minste een maand.

Aan effecten die het kapitaal niet vertegenwoordigen, komt dat recht alleen toe, indien de statuten hun zodanig recht verlenen voor de inschrijving op nieuwe aandelen, en onder de voorwaarden die zij daaraan verbinden.

De algemene vergadering die over de uitgifte moet beslissen, kan in het belang van de vennootschap het in dit artikel omschreven recht van voorrang beperken of opheffen.]

Ingevoegd bij artikel 1 van de wet van 23 juli 1962.

Art. 101^{quinquies}. Te rekenen van de uitgifte van de converteerbare obligaties of van obligaties met voorkeurrecht, tot het einde van de termijn van conversie of uitoefening van het voorkeurrecht, mag de vennootschap door geen enkele verrichting de voordelen verminderen die de voorwaarden van uitgifte of de wet toekennen aan de obligatiehouders of aan de houders van een voorkeurrecht, behoudens in het geval van artikel 101^{sexies} en in de gevallen waarin de voorwaarden van uitgifte speciaal voorzien.]

Ingevoegd bij artikel 1 van de wet van 23 juli 1962.

Art. 101^{sexies}. [De algemene vergadering kan op voorstel van de raad van bestuur besluiten tot een kapitaalsverhoging door inbreng in natura of in geld; zij wordt bijeengeroepen, beraadslaagt en besluit op de wijze in artikel 101ter, eerste en tweede lid, bepaald.

In dat geval kunnen de houders van converteerbare obligaties of van obligaties met voorkeurrecht de conversie van hun effecten verkrijgen of hun voorkeurrecht uitoefenen niettegenstaande enige hiermee strijdige bepaling in de statuten of in de voorwaarden van uitgifte en eventueel als aandeelhouders deelnemen aan de nieuwe uitgifte, voor zover de oude aandeelhouders dit recht bezitten.]

Ingevoegd bij artikel 1 van de wet van 23 juli 1962.

Art. 101^{septies}. Indien de vennootschap besluit de lening, zelfs gedeeltelijk, vervroegd terug te betalen, kunnen de houders van converteerbare obligaties of van obligaties met een onafscheidelijk eraan verbonden voorkeurrecht, hun conversie- of voorkeurrecht uitoefenen gedurende ten minste een maand vóór de datum van de terugbetaling.]

Ingevoegd bij artikel 1 van de wet van 23 juli 1962.

Art. 101^{octies}. [De conversie van obligaties of de inschrijving op aandelen, in geval van uitoefening van de optie, de daaruit voortvloeiende verhoging van het maatschappelijk kapitaal en het aantal ter vertegenwoordiging van die verhoging uitgegeven nieuwe aandelen worden vastgesteld bij een authentieke akte, op verzoek van de raad van bestuur opgemaakt onder overlegging van een lijst van de gevraagde conversies of van de uitgeoefende voorkeurrechten, voor echt verklaard door de commissaris-revisor of de commissarissen-revisoren, of bij ontstentenis van deze, door een bedrijfsrevisor. Deze vaststelling heeft wijziging tot gevolg van de statutaire bepalingen betreffende het bedrag van het maatschappelijk kapitaal en het aantal aandelen die het vertegenwoordigen; zij verleent de hoedanigheid van aandeelhouder aan de obligatiehouder die de conversie van zijn effect heeft gevraagd, en aan de houder van het voorkeurrecht die zijn recht heeft uitgeoefend.]

Ingevoegd bij artikel 1 van de wet van 23 juli 1962.

§ 9. Duur en ontbinding van naamloze vennootschappen

Art. 102. De duur van een naamloze vennootschap die wordt opgericht voor de exploitatie van een door de regering verleende concessie, mag gelijk zijn aan de duur van die concessie.

De duur van de andere vennootschappen mag dertig jaar niet te boven gaan. Indien een langere duur bepaald is, wordt hij tot deze termijn verminderd.

De vennootschap kan, met inachtneming van de vormen bepaald voor de wijziging van de statuten, telkens worden verlengd met een termijn van ten hoogste dertig jaar.

Art. 103. Ingeval de helft van het maatschappelijk kapitaal verloren is gegaan, moeten de bestuurders de vraag of de vennootschap zal worden ontbonden, voorleggen aan de algemene vergadering; deze beraadslaagt en besluit overeenkomstig de regels gesteld voor de wijziging van de statuten. Bereikt het verlies drie vierde van het kapitaal, dan kan de ontbinding worden uitgesproken door de aandeelhouders die een vierde van de op de vergadering vertegenwoordigde aandelen bezitten.

Art. 104. [De ontbinding moet uitgesproken worden op verzoek van enige belanghebbende:

1° Wanneer er zes maanden verlopen zijn sinds het tijdstip waarop het aantal vennoten tot minder dan zeven is gedaald;

2° Wanneer het kapitaal gedaald is tot beneden het minimumbedrag gesteld in artikel 29.]

Aldus vervangen bij artikel 4 van de wet van 1 februari 1977.

Afdeling V. — Commanditaire vennootschappen op aandelen

Art. 105. De commanditaire vennootschap op aandelen is een vennootschap die door een of meer aansprakelijke en hoofdelijk verbonden vennoten wordt aangegaan met aandeelhouders die slechts een bepaalde inbreng verbinden.

Art. 106. Die vennootschap heeft een firma waarin alleen de naam van één of meer aansprakelijke vennoten mag voorkomen. Een bijzondere naam of de vermelding van het doel van de onderneming mag eraan worden toegevoegd.

Art. 107. De bepalingen betreffende de naamloze vennootschappen zijn mede van toepassing op de commanditaire vennootschappen op aandelen, behoudens de in deze afdeling voorkomende beperkingen [of die welke volgen uit afdeling VIII].

Aldus gewijzigd bij artikel 3 van de wet van 23 februari 1967.

Art. 108. De vennoten-zaakvoerders moeten in de akte van oprichting worden aangewezen en zijn aansprakelijk als oprichters van de vennootschap.

Art. 109. [De aandeelbewijzen worden ondertekend door de zaakvoerders en door twee commissarissen; de handtekeningen mogen vervangen worden door naamstempels.]

Aldus vervangen bij artikel 1, § 8, van de wet van 10 november 1953.

Art. 110. [De zaakvoerders van de vennootschap moeten vennoten zijn en door de statuten worden aangewezen.]

Aldus vervangen bij artikel 19 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 111. Het toezicht op de vennootschap moet worden opgedragen aan ten minste drie commissarissen.

[In vennootschappen die een publiek beroep doen of gedaan hebben op de beleggers, moet ten minste één van de commissarissen gekozen worden uit de leden van het Instituut der Bedrijfsrevisoren; hij voert de titel van commissaris-revisor.]

Het tweede lid toegevoegd bij artikel 9 van de wet van 1 december 1953.

Art. 112. De raad van toezicht mag advies geven over handelingen die de zaakvoerders hem voorleggen en machtiging verlenen voor daden die volgens de statuten aan de raad voorbehouden zijn.

De aandeelhouder die voor de vennootschap tekent anders dan bij volmacht of wiens naam in de firma voorkomt, wordt ten aanzien van derden hoofdelijk aansprakelijk voor de verbintenissen van de vennootschap.

Art. 113. Tenzij de statuten anders bepalen, worden handelingen die de belangen van de vennootschap ten opzichte van derden betreffen of die de statuten wijzigen, door de algemene vergadering niet verricht noch bekrachtigd dan met instemming van de zaakvoerders.

De algemene vergadering vertegenwoordigt de aandeelhouders tegenover de zaakvoerders.

Art. 114. [Alle akten, facturen, aankondigingen, bekendmakingen, brieven, orders en andere stukken uitgaande van een commanditaire vennootschap op aandelen moeten vermelden:

1° De firma, samen met de bijzondere naam van de vennootschap indien zij er een heeft;

2° De woorden «commanditaire vennootschap op aandelen» of, naar het geval, de woorden «burgerlijke vennootschap die de

rechtsvorm van een commanditaire vennootschap op aandelen heeft aangenomen», voluit en leesbaar geschreven;

3° De nauwkeurige aanwijzing van de zetel van de vennootschap;

4° Het woord « handelsregister » of de afkorting « HR » of, naar het geval, de voluit geschreven woorden « register van de burgerlijke vennootschappen die de vorm van een handelsvennootschap hebben aangenomen », gevolgd door de vermelding van de rechtbank van koophandel in welker rechtsgebied de vennootschap haar zetel heeft, en het inschrijvingsnummer.

Indien de in het eerste lid genoemde stukken het kapitaal van de vennootschap vermelden, moet het overeenstemmen met het volgens de laatste balans gestorte kapitaal. Blijkt daaruit dat het gestorte kapitaal niet meer gaaf is, dan moet melding worden gemaakt van het eigen vermogen zoals dit uit de laatste balans blijkt.

Iedere verandering van zetel van de vennootschap wordt in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt door toedoen van de zaakvoerders.

De sancties bepaald in artikel 82 zijn mede van toepassing op ieder die voor de vennootschap meewerkt aan een akte waarin aan die voorschriften niet is voldaan.]

Aldus vervangen bij artikel 20 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 115. Voor zover niet anders is bepaald, eindigt de vennootschap door de dood van de zaakvoerder.

Wanneer de statuten daarin niet anders hebben voorzien, kunnen de commissarissen, in geval van overlijden, wettelijke onbekwaamheid of verhindering van de zaakvoerder, een aandeelhouder of enig ander persoon als bewindvoerder aanstellen, om de dringende zaken van louter beheer te verrichten totdat de algemene vergadering bijeenkomt.

Binnen vijftien dagen na zijn aanstelling roept de bewindvoerder de algemene vergadering bijeen op de wijze door de statuten bepaald.

Hij is dan niet verder aansprakelijk dan voor de uitvoering van zijn opdracht.

Afdeling VI. — Personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid van de vennoten

§ 1. Aard en oprichting van de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid

Art. 116. De personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid is een vennootschap waarin de vennoten, wier aantal door de wet beperkt is, slechts hun inbreng verbinden, waarin de rechten van de vennoten alleen kunnen worden overgedragen onder bepaalde voorwaarden en die voor het overige onderworpen is aan de regels in deze afdeling vastgesteld.

Art. 117. De personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid wordt aangeduid met een bijzondere naam of door vermelding van het doel van de onderneming; zij kan ook een firma hebben die de naam van één of meer vennoten bevat.

Deze aanduiding moet in ieder geval verschillen van die van elke andere vennootschap.

Indien zij volkomen gelijk is aan een andere of er zozeer op lijkt dat er verwarring kan ontstaan, kan elke belanghebbende ze doen wijzigen en schadevergoeding eisen, indien daartoe grond bestaat.

Art. 118. De personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid mag geen verzekerings-, kapitalisatie- of spaarverrichtingen tot doel hebben.

Art. 119. Alleen natuurlijke personen kunnen vennoot zijn in een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid.

Man en vrouw kunnen vennoot zijn in een zelfde personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, mits zij niet handelen in strijd met enige bepaling van het Wetboek betreffende overeenkomsten tussen echtgenoten [...].

[Er moeten ten minste twee vennoten zijn.

Het aantal vennoten mag vijftig niet te boven gaan, zonder dat deze beperking evenwel een beletsel mag zijn voor de overgang van de hoedanigheid van vennoot op de bloedverwanten in de rechte lijn of op de echtgenoot van een vennoot, wegens overlijden of wegens vereffening van de huwelijksgemeenschap.

Het tweede lid aldus gewijzigd bij artikel 7, § 11, van de wet van 30 april 1958; het derde lid aldus vervangen bij artikel 1 van de wet van 29 november 1979.

Art. 120. Voor de oprichting van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid is vereist:

1° Dat het aantal vennoten en het doel van de vennootschap aan de voorschriften van de wet beantwoorden;

2° Dat het gehele kapitaal is geplaatst;

3° Dat het kapitaal ten minste 250 000 frank bedraagt;

4° Dat ten minste 250 000 frank van het kapitaal gestort is;

5° Dat, indien het kapitaal meer dan 250 000 frank bedraagt, op ieder aandeel waarop in geld is ingeschreven, ten minste een vijfde gestort is;

6° Dat de aandelen of gedeelten van aandelen die inbreng in natura vertegenwoordigen, in elk geval zijn volgestort.

In de akte van oprichting moet worden vastgesteld dat aan deze vereisten is voldaan.

Het 3°, het 4° en het 5° aldus vervangen bij artikel 1 van de wet van 26 juni 1967.

Art. 120bis. [De bepalingen van artikel 29bis betreffende de inbreng in naamloze vennootschappen zijn van overeenkomstige toepassing.]

Ingevoegd bij artikel 2 van de wet van 26 juni 1967 en daarna aldus vervangen bij artikel 21 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 120ter. [De bepalingen van artikel 29ter betreffende de verantwoording van het maatschappelijk kapitaal in de naamloze vennootschappen zijn van overeenkomstige toepassing.]

Ingevoegd bij artikel 92 van de wet van 4 augustus 1978.

Art. 121. [De oprichtingsakte bevat bovendien de verschillende vermeldingen voorgeschreven bij artikel 30; zulks geldt ook voor de desbetreffende volmachten.]

Aldus vervangen bij artikel 3 van de wet van 26 juni 1967.

Art. 122. De formaliteiten en voorwaarden voorgeschreven voor de oprichting van de vennootschap moeten eveneens vervuld worden voor elke verhoging van het maatschappelijk kapitaal.

Ingeval een kapitaalsverhoging enige niet-geldelijke inbreng omvat, wordt vooraf door een bedrijfsrevisor, aangewezen door de zaakvoerder of het college van zaakvoerders, een verslag opgemaakt, met name over de beschrijving van elke inbreng in natura, de toegepaste methode van waardering en de als tegenprestatie verstrekte vergoeding. In een verslag, waarbij het verslag van de revisor wordt gevoegd, zet de zaakvoerder of het college van zaakvoerders uiteen waarom zowel de inbreng als de voorgestelde kapitaalsverhoging van belang zijn voor de vennootschap en eventueel ook waarom afgeweken wordt van de conclusies van het bijgevoegde verslag.

Het bijzondere verslag van de zaakvoerder of het college van zaakvoerders en het verslag van de bedrijfsrevisor worden in de agenda vermeld; afschrift wordt gezonden aan de vennoten.]

Aldus vervangen bij artikel 4 van de wet van 26 juni 1967.

Art. 123. [Zij die bij de oprichtingsakte verschijnen, worden als oprichters beschouwd, niettegenstaande enig hiermee strijdig beding.

De oprichters en, in geval van verhoging van het kapitaal van de vennootschap, de zaakvoerders, zijn jegens de belanghebbenden, niettegenstaande enig hiermee strijdig beding, hoofdelijk gehouden:

1° [...]

2° Tot nakoming van alle verbintenissen van de vennootschap zolang deze onder haar vennoten-oprichters één of meer rechtspersonen telt;

3° [...]

4° Voor het volle gedeelte van het kapitaal waarvoor niet op geldige wijze zou zijn ingeschreven; alsmede voor het eventuele verschil tussen het minimumkapitaal vereist bij artikel 120 en het geplaatste bedrag; zij worden van rechtswege als inschrijvers ervan beschouwd;

5° Tot werkelijke storting van de aandelen in de vennootschap en van het kapitaal voor het bedrag bepaald bij artikel 120, alsmede

voor het gedeelte van het kapitaal waarvoor zij overeenkomstig het 4° als inschrijvers worden beschouwd;

6° Tot vergoeding van de schade die het onmiddellijk gevolg is, hetzij van de nietigheid van de vennootschap uitgesproken op grond van artikel 13ter, hetzij van het ontbreken of de onjuistheid van de vermeldingen voorgeschreven bij de artikelen 121 en 122, hetzij van de kennelijke overwaardering van de niet-geldelijke inbrengen, alsmede tot betaling van de schadevergoeding bedoeld in artikel 117;

7° [Voor de verbintenissen van de vennootschap, naar een verhouding die de rechter vaststelt, in geval van faillissement uitgesproken binnen drie jaar na de oprichting, indien het maatschappelijk kapitaal bij de oprichting kennelijk ontoereikend was voor de normale uitoefening van de voorgenomen bedrijvigheid over ten minste twee jaar.]

Zij die een verbintenis voor derden hebben aangegaan, worden geacht persoonlijk verbonden te zijn indien de naam van de lastgevers niet is aangegeven in de akte, of indien de overgelegde lastgeving niet als geldig wordt erkend. De oprichters, en, in geval van kapitaalsverhoging, de zaakvoerders, zijn hoofdelijk gehouden tot nakoming van die verbintenissen.]

Aldus vervangen bij artikel 22 van de wet van 6 maart 1973, het 1° en het 3° daarna opgeheven bij artikel 2 van de wet van 29 november 1979; het 7° ingevoegd bij artikel 93 van de wet van 4 augustus 1978.

§ 2. Aandelen en overgang van aandelen

Art. 124. Het kapitaal wordt verdeeld in gelijke aandelen met een nominale waarde van ten minste 1 000 frank.

Elk aandeel geeft een gelijk recht bij de verdeling van de winst en van het overschot na vereffening; winstbewijzen die het kapitaal niet vertegenwoordigen, mogen niet worden uitgegeven.

De aandelen zijn ondeelbaar; indien een aandeel aan verscheidene eigenaars toebehoort, kan de vennootschap de uitoefening van de eraan verbonden rechten schorsen totdat een enkele persoon ten aanzien van de vennootschap als eigenaar van het aandeel is aangewezen.

Art. 125. In de zetel van de vennootschap wordt een register van de vennoten gehouden, waarin worden aangetekend:

1° Nauwkeurige gegevens betreffende de persoon van elke vennoot, alsmede het getal van de hem toebehorende aandelen;

2° De gedane stortingen;

3° De overdrachten en de overgangen van aandelen met hun datum, gedagtekend, en ondertekend door de overdrager en de overnemer in geval van overdracht onder de levenden, door de zaakvoerder en de rechtverkrijgende in geval van overgang wegens overlijden.

De overdrachten en de overgangen gelden ten aanzien van de vennootschap en van derden eerst vanaf de datum van inschrijving in het register van vennoten.

Elke vennoot of belanghebbende derde kan van dat register inzage nemen.

Art. 126. Onverminderd strengere bepalingen in de statuten mogen de aandelen van een vennoot, op straffe van nietigheid, niet worden overgedragen onder de levenden en ook niet overgaan wegens overlijden dan met instemming van ten minste de helft van de vennoten die ten minste drie vierde van het kapitaal bezitten, na aftrek van de rechten waarvan de overdracht is voorgesteld, en alleen voor zover daardoor het getal der vennoten de hierboven gestelde grens niet overschrijdt.

Tenzij de statuten anders bepalen, is die instemming evenwel niet vereist wanneer de aandelen overgedragen worden of overgaan:

1° Aan een vennoot;

2° Aan de echtgenoot van de overdrager of van de erflater;

3° Aan bloedverwanten in de rechte opgaande of in de rechte nederdalende lijn;

4° Aan andere door de statuten toegelaten personen.

Art. 127. Behoudens bijzondere bepalingen in de statuten kunnen de belanghebbenden tegen de weigering van de toelating van een overdracht onder de levenden opkomen voor de bevoegde rechtbank,

in kortgeding, na behoorlijke dagvaarding van degenen die zich tegen de overdracht verzetten.

De bevoegde rechtbank is die van de zetel van de vennootschap.

Wordt de weigering willekeurig geoordeeld, dan hebben de vennoten die zich verzet hebben, drie maanden te rekenen van de beschikking, om kopers te vinden voor de prijs en op de voorwaarden bepaald in de statuten. Bij gebreke van statutaire bepalingen en van overeenstemming tussen belanghebbenden worden prijs en voorwaarden vastgesteld door de bevoegde rechtbank, op verzoek van de meest gerede partij en na behoorlijke dagvaarding van de tegenpartij; indien afbetaling wordt toegestaan, mogen de termijnen niet gespreid worden over meer dan vijf jaar te rekenen van de uitoefening van het optierecht; de gekochte aandelen zijn niet vatbaar voor overdracht zolang de prijs niet volledig betaald is.

Indien de koop niet binnen de termijn van drie maanden tot stand is gekomen, kan de overdrager de ontbinding van de vennootschap vorderen, doch hij moet dit recht uitoefenen binnen veertig dagen na het verstrijken van die termijn.

Art. 128. De erfgenamen en legatarissen van aandelen, die geen vennoot kunnen worden, omdat zij niet als vennoot zijn toegelaten of omdat het maximumaantal vennoten bereikt is, hebben recht op de waarde van de overgegangene aandelen.

Zij mogen de afkoop daarvan vragen bij een per post aangetekende brief, die gericht wordt aan de zaakvoerder van de vennootschap en waarvan deze onmiddellijk een afschrift aangetekend toezendt aan de onderscheiden vennoten.

Bij gebreke van overeenstemming tussen partijen of van statutaire bepalingen worden prijs en voorwaarden van afkoop vastgesteld zoals hierboven bepaald is, zonder dat rekening mag worden gehouden met de schattingen van het testament; de gekochte aandelen zijn niet vatbaar voor overdracht zolang de prijs niet volledig betaald is.

Indien de afkoop niet binnen drie maanden is geschied, hebben de erfgenamen of legatarissen het recht de vervroegde ontbinding van de vennootschap te vorderen.

§ 3. Bestuur van de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid

Art. 129. De personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid wordt bestuurd door een of meer bezoldigde of onbezoldigde lasthebbers, al dan niet vennoten.

Zij worden door de vennoten benoemd voor een bepaalde tijd of zonder beperking van duur.

Behoudens een hiermee strijdige bepaling in de statuten, of eenparig goedvinden van de vennoten, worden de zaakvoerders, al dan niet vennoten, die door de vennoten zonder beperking van duur benoemd zijn in de akte van oprichting, geacht benoemd te zijn voor de duur van de vennootschap; hun opdracht kan slechts om gewichtige redenen geheel of gedeeltelijk worden herroepen.

Art. 130. Iedere zaakvoerder kan alle handelingen verrichten die nodig of dienstig zijn tot verwezenlijking van het doel van de vennootschap, behoudens die waarvoor volgens de wet alleen de algemene vergadering bevoegd is.

Iedere zaakvoerder vertegenwoordigt de vennootschap jegens derden en in rechte als eiser of als verweerder.

De statuten kunnen de bevoegdheid van de zaakvoerders beperken. Zodanige beperking kan aan derden niet worden tegengeworpen, ook niet al is ze openbaar gemaakt.

De statuten kunnen echter aan een of meer zaakvoerders de bevoegdheid verlenen om alleen of gezamenlijk de vennootschap te vertegenwoordigen en zodanige bepaling kan aan derden worden tegengeworpen overeenkomstig de regels gesteld in artikel 10.

De vennootschap is verbonden door de handelingen van de zaakvoerders, zelfs indien die handelingen buiten haar doel vallen, tenzij zij bewijst dat de derde daarvan op de hoogte was of er, gezien de omstandigheden, niet onkundig van kon zijn; bekendmaking van de statuten alleen is echter geen voldoende bewijs.]

Aldus vervangen bij artikel 23 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 131. De personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid kan geen lening aangaan door uitgifte van obligaties.

Art. 132. De aansprakelijkheid van de zaakvoerders moet worden beoordeeld naar wat in artikel 62 bepaald is omtrent de aansprakelijkheid van de bestuurders van de naamloze vennootschap.

Art. 133. Het lid van een college van zaakvoerders, dat bij een verrichting een tegenstrijdig belang heeft met de vennootschap, is gehouden artikel 60 na te komen.

Is er slechts één zaakvoerder en is hij voor die tegenstrijdigheid van belangen geplaatst, dan stelt hij de vennoten daarvan in kennis en de verrichting mag slechts door een lasthebber ad hoc voor rekening van de vennootschap worden gedaan.

Art. 133bis. Artikel 63ter is van overeenkomstige toepassing op de zaakvoerders en gewezen zaakvoerders van personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, alsmede op de personen die ten aanzien van de vennootschap werkelijke bestuursbevoegdheid hebben gehad.

Het is evenwel niet van toepassing op de personen bedoeld in het vorige lid, wanneer de gefailleerde vennootschap over de drie boekjaren voor het faillissement een gemiddelde omzet van minder dan 25 miljoen frank, buiten de belasting over de toegevoegde waarde, heeft verwezenlijkt, en wanneer het totaal van de balans bij het einde van het laatste boekjaar niet hoger was dan 15 miljoen frank.]

Ingevoegd bij artikel 94 van de wet van 4 augustus 1978.

Art. 134. Het toezicht moet opgedragen worden aan een of meer commissarissen, al dan niet vennoten, die in de akte van vennootschap worden benoemd en die bij verkiezing herbenoembaar zijn op de tijdstippen bij de statuten bepaald.

De bevoegdheid en de aansprakelijkheid van de commissarissen worden geregeld overeenkomstig artikel 65.

Er moeten evenwel geen commissarissen worden benoemd indien er niet meer dan vijf vennoten zijn en in dat geval heeft ieder vennoot de rechten van onderzoek en controle van de commissarissen.

Art. 135. De besluiten van de vennoten worden bij meerderheid van stemmen genomen in een algemene vergadering.

Elk aandeel geeft recht op een stem, niettegenstaande enige hiermee strijdige bepaling.

Voor zover de statuten niet anders bepalen, mogen de vennoten hun stem schriftelijk uitbrengen of zich door een lasthebber laten vertegenwoordigen.

Art. 136. De algemene vergadering van vennoten beraadslaagt en besluit volgens de regels bepaald in de artikelen 70, [70bis], 72, 73 en 74, eerste, tweede, derde en vijfde lid, en 76, betreffende de naamloze vennootschappen.

Aldus gewijzigd bij artikel 6 van de wet van 6 januari 1958.

Art. 137. [De artikelen 77 tot 80 zijn van overeenkomstige toepassing.]

Aldus vervangen bij artikel 16 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 138. [Alle akten, facturen, aankondigingen, bekendmakingen, brieven, orders en andere stukken uitgaande van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid moeten vermelden:

1° De naam of de firma van de vennootschap;

[2° De woorden «personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid» of de afkorting «PVBA» of, naar het geval, de woorden «burgerlijke vennootschap die de rechtsvorm van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid heeft aangenomen», leesbaar geschreven onmiddellijk voor of na de naam of de firma van de vennootschap;]

3° De nauwkeurige aanwijzing van de zetel van de vennootschap;

4° Het woord «handelsregister» of de afkorting «HR» of, naar het geval, de voluit geschreven woorden «register van de burgerlijke vennootschappen die de rechtsvorm van een handelsvennootschap hebben aangenomen», gevolgd door de vermelding van de zetel van de rechtbank van koophandel in welker rechtsgebied de vennootschap haar zetel heeft, en het inschrijvingsnummer.

Indien de in het eerste lid genoemde stukken het kapitaal van de vennootschap vermelden, moet het overeenstemmen met het volgens de laatste balans gestorte kapitaal. Blijkt daaruit dat het gestorte kapitaal niet meer gaaf is, dan moet melding worden gemaakt van het eigen vermogen zoals dit uit de laatste balans blijkt.

Iedere verandering van de zetel van de vennootschap wordt in de *Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt door toedoen van de zaakvoerders.]

Aldus vervangen bij artikel 24 van de wet van 6 maart 1973; het 2° van het eerste lid daarna aldus vervangen bij artikel 17 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 138bis. [Hij die namens een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid meewerkt aan een akte die niet voldoet aan de voorschriften van het eerste en het derde lid van het vorige artikel, kan, naar omstandigheden, persoonlijk aansprakelijk worden gesteld voor de daarin door de vennootschap aangegeven verbintenissen.

Ingeval een hoger kapitaal is opgegeven dan volgens het tweede lid van hetzelfde artikel is toegelaten, heeft de betrokken derde het recht om van hem, indien de vennootschap in gebreke blijft, een voldoende bedrag te vorderen om in de toestand te worden gesteld waarin hij zich zou hebben bevonden, indien het gestorte kapitaal opgegeven was geweest.

In alle akten die de vennootschap verbinden, moet onmiddellijk voor of na de handtekening van de zaakvoerders en van de andere gemachtigden vermeld worden in welke hoedanigheid zij optreden.

Ingevoegd bij artikel 25 van de wet van 6 maart 1973.

§ 4. Duur en ontbinding

Art. 139. De duur van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid mag dertig jaar niet te boven gaan. Indien een langere duur bepaald is, wordt hij tot deze termijn verminderd.

De vennootschap kan met inachtneming van de vormen bepaald voor de wijziging van de statuten, telkens worden verlengd met een termijn van ten hoogste dertig jaar.

Art. 140. Ingeval de helft van het maatschappelijk kapitaal verloren is gegaan, moeten de zaakvoerders de vraag of de vennootschap zal worden ontbonden, voorleggen aan de vergadering; deze beraadslaagt en besluit overeenkomstig de regels gesteld voor de wijziging van de statuten.

Bereikt het verlies drie vierde van het kapitaal, dan kan de ontbinding gevorderd worden door de vennoten die een vierde van de aandelen bezitten.

[Wanneer het maatschappelijk kapitaal, tengevolge van verlies, nog slechts een waarde van minder dan 200 000 frank heeft, wordt de vennootschap ontbonden, zodra een belanghebbende het verzoekt.]

Het derde lid aldus vervangen bij artikel 5 van de wet van 26 juni 1967.

Afdeling VII. — Coöperatieve vennootschappen

§ 1. Aard en oprichting van de coöperatieve vennootschap

Art. 141. De coöperatieve vennootschap is een vennootschap die is samengesteld uit een veranderlijk aantal vennoten met veranderlijke inbrengen. Deze zijn inbrengen in geld of andere werkelijke inbrengen.

De aandelen die de inbrengen vertegenwoordigen, kunnen niet aan derden worden overgedragen.

Buiten deze aandelen mag geen enkele andere soort effecten worden uitgegeven, onder welke benaming ook.

Art. 142. De aandelen kunnen aan vennoten overgedragen worden onder de voorwaarden door de statuten bepaald. Evenwel kunnen de aandelen die werkelijke, niet-geldelijke inbrengen vertegenwoordigen, niet eerder overgedragen worden dan tien dagen na de neerlegging van de tweede jaarbalans na hun uitgifte. Hun aard, de datum van hun uitgifte en hun tijdelijke onoverdraagbaarheid worden vermeld op de certificaten en in het bij artikel 147 voorgeschreven register.

Art. 143. De coöperatieve vennootschap heeft geen firma; zij heeft een bijzondere naam.

De vennootschap moet uit ten minste zeven personen bestaan.

Zij wordt bestuurd door een of meer lasthebbers, al dan niet vennoten, die slechts aansprakelijk zijn ter zake van de taak die hun is opgedragen.

De vennoten kunnen zich al dan niet hoofdelijk verbinden, onbeperkt of tot een bepaald bedrag.

Art. 144. De akte van oprichting vermeldt, op straffe van nietigheid:

1° De naam en de zetel van de vennootschap;

2° Het doel van de vennootschap;

3° Nauwkeurige gegevens betreffende de persoon van de vennoten;

4° De wijze waarop het maatschappelijk kapitaal gevormd wordt of later gevormd zal worden, en het minimumbedrag van dit kapitaal.

Art. 145. De akte vermeldt bovendien:

1° De duur van de vennootschap, die dertig jaar niet mag te boven gaan;

2° De voorwaarden van toetreding, uittreding en uitsluiting van de vennoten en de voorwaarden van terugneming van gestorte gelden;

3° Hoe en door wie het bestuur en het toezicht over de zaken van de vennootschap worden uitgeoefend en, indien daartoe aanleiding bestaat, de wijze waarop de zaakvoerder, de bestuurders en de commissarissen worden benoemd en ontslagen, de omvang van hun bevoegdheid en de duur van hun opdracht;

4° De rechten van de vennoten, de wijze waarop zij worden bijeengeroepen, de meerderheid vereist om geldige besluiten te nemen, de wijze waarop wordt gestemd;

5° Hoe de winst wordt verdeeld en het verlies omgeslagen;

6° In hoeverre de vennoten voor de verbintenissen van de vennootschap instaan: al dan niet hoofdelijk, met hun gehele bezit of slechts tot een bepaald bedrag.

Art. 146. Wanneer in de akte niets bepaald is omtrent de in het vorige artikel vermelde punten, gelden de volgende regels:

1° De vennootschap duurt tien jaar;

2° De vennoten kunnen uittreden; zij mogen niet uitgesloten worden dan wegens niet-nakoming van de overeenkomst; de algemene vergadering beslist over de uitsluiting en de toelating van vennoten en geeft toestemming tot het terugnemen van gestorte gelden;

3° De vennootschap wordt bestuurd door een bestuurder en staat onder het toezicht van drie commissarissen, benoemd op dezelfde wijze als in de naamloze vennootschappen;

4° Alle vennoten zijn stemgerechtigd in de algemene vergadering; zij hebben gelijk stemrecht; de oproeping geschiedt bij aangetekende brief, ondertekend door het bestuur; de besluiten worden genomen overeenkomstig de regels bepaald voor de naamloze vennootschappen;

5° Jaarlijks wordt de winst onder de vennoten verdeeld of het verlies over hen omgeslagen, de ene helft in gelijke delen en de andere helft naar evenredigheid van hun inbreng;

6° Alle vennoten zijn hoofdelijk aansprakelijk.

[In de vennootschappen die een publiek beroep doen of gedaan hebben op de beleggers, moet ten minste een van de commissarissen gekozen worden uit de leden van het Instituut der Bedrijfsrevisoren; hij voert de titel van commissaris-revisor.]

Alle bepalingen van de gecoördineerde wetten die gelden voor de commissarissen-revisoren bij de naamloze vennootschappen zijn van overeenkomstige toepassing op de commissarissen-revisoren bij de coöperatieve vennootschappen.]

Het tweede en het derde lid toegevoegd aan artikel 10 van de wet van 1 december 1953.

Art. 147. Elke coöperatieve vennootschap moet een register bijhouden, dat op de eerste bladzijde de akte van oprichting van de vennootschap bevat en vervolgens de vermelding van: 1° de naam, het beroep en de woonplaats van de vennoten; 2° de datum van hun toetreding, uittreding of uitsluiting; 3° de bedragen door ieder van hen gestort of teruggenomen.

Das register wordt kosteloos genummerd, geparafeerd en gevisieerd door een rechter van de rechtbank van koophandel of door de burgemeester van de gemeente.

De paraaf mag vervangen worden door het zegel van de rechtbank of van het gemeentebestuur.

De vermelding van de terugneming van de inbreng wordt ondertekend door de vennoot die de terugneming gedaan heeft.

§ 2. Veranderingen in de samenstelling van de vennootschap en in het maatschappelijk kapitaal

Art. 148. De toetreding van vennoten blijkt uit het plaatsen van hun handtekening, voorafgegaan door de dagtekening, tegenover hun naam, in het register van de vennootschap.

Art. 149. Wanneer de vennoten volgens de statuten het recht hebben uit te treden, mogen zij dit slechts doen in de eerste zes maanden van het boekjaar.

Art. 150. De uittreding blijkt uit de vermelding daarvan op het effect van de vennoot en in het register van de vennootschap, naast zijn naam.

Die vermeldingen worden gedagtekend en ondertekend door de vennoot en door degene die als zaakvoerder optreedt en voor de vennootschap tekent.

Art. 151. Weigert de zaakvoerder de uittreding vast te stellen, dan wordt de opzegging ontvangen door de griffier van het vrederecht van de zetel der vennootschap.

De griffier maakt daarvan een proces-verbaal op en geeft er aan de vennootschap kennis van bij aangetekende brief, te verzenden binnen vierentwintig uur.

[...]

Het derde lid opgeheven bij artikel 290 van het Wetboek der registratierechten en artikel 81 van het Wetboek der zegelrechten.

Art. 152. De uitsluiting moet blijken uit een proces-verbaal door de zaakvoerder opgemaakt en ondertekend. Dit proces-verbaal vermeldt de gegevens waaruit volgt dat de uitsluiting is uitgesproken overeenkomstig de statuten. Het wordt ingeschreven in het register van de leden der vennootschap en binnen twee dagen wordt een eensluidend afschrift ervan aangetekend toegezonden aan de uitgesloten vennoot.

Art. 153. De uitgetreden of uitgesloten vennoot kan de vereffening van de vennootschap niet vorderen; hij heeft recht op uitkering van de waarde van zijn aandeel, zoals die zal blijken uit de balans van het boekjaar waarin hij is uitgetreden of uitgesloten.

Art. 154. In geval van overlijden, faillissement, kennelijk onvermogen of onbekwaamverklaring van een vennoot, hebben zijn erfgenamen, schuldeisers of vertegenwoordigers recht op uitkering van de waarde van zijn aandeel overeenkomstig artikel 153.

Zij kunnen de vereffening van de vennootschap niet vorderen.

Art. 155. De uitgetreden of uitgestoten vennoot blijft gedurende vijf jaar te rekenen van zijn uittreding of zijn uitsluiting, behalve wanneer de wet een kortere verjaringstermijn bepaalt, binnen de grenzen van zijn verbintenis als vennoot, persoonlijk instaan voor alle verbintenissen door de vennootschap aangegaan vóór het einde van het jaar waarin zijn uittreding of uitsluiting openbaar is gemaakt.

Art. 156. De rechten van elke vennoot worden vertegenwoordigd door een aandeelbewijs op naam, waarin worden aangegeven de naam van de vennootschap, de naam, de voornamen, de hoedanigheid en de woonplaats van de houder, de datum van zijn toetreding, alles ondertekend door de houder en door degene die als zaakvoerder optreedt en voor de vennootschap tekent.

Het aandeelbewijs vermeldt naar tijdsorde de bedragen die de houder heeft gestort of teruggenomen. Die aantekeningen worden, al naar het geval, door de vertegenwoordiger van de vennootschap of door de houder ondertekend en gelden als kwijting.

Het aandeelbewijs bevat de statuten van de vennootschap.

[...]

Het vierde lid opgeheven bij artikel 290 van het Wetboek der registratierechten en artikel 81 van het Wetboek der zegelrechten.

Art. 157. De persoonlijke schuldeisers van de vennoot kunnen slechts beslag leggen op de rente en dividenden die hem toekomen en op het aandeel dat hem bij de ontbinding van de vennootschap wordt toegekend.

§ 3. Maatregelen in het belang van derden

Art. 158. [De artikelen 77 tot 80 zijn van overeenkomstige toepassing, met uitzondering van het 3° van artikel 78 en het 3° van artikel 80.]

Aldus vervangen bij artikel 18 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 159. [In alle akten, facturen, aankondigingen, bekendmakingen en andere stukken uitgaande van een coöperatieve vennootschap, moet de naam van de vennootschap voorkomen, onmiddellijk voorafgegaan of gevolgd door de leesbaar geschreven woorden «coöperatieve vennootschap» of de afkorting «CV» of, naar het geval, de woorden «burgerlijke vennootschap die de rechtsvorm van een coöperatieve vennootschap heeft aangenomen».]

Aldus vervangen bij artikel 19 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 160. Hij die namens een coöperatieve vennootschap meewerkt aan een akte die niet voldoet aan de voorschriften van het vorige artikel, kan, naar omstandigheden, persoonlijk aansprakelijk worden gesteld voor de daarin door de vennootschap aangegane verbintenissen.

Art. 161. [...] *Opgeheven bij artikel 20 van de wet van 24 maart 1978.*

Art. 162. De zaakvoerders van de vennootschap moeten om de zes maanden [op de griffie van de rechtbank van koophandel] een alfabetische naamlijst van de vennoten neerleggen met opgave van beroep en woonplaats, welke lijst door hen wordt gedateerd, voor echt verklaard en ondertekend.

Zij zijn aansprakelijk voor elke onjuiste opgave in die lijst.

Het eerste lid aldus gewijzigd bij artikel 21 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 163. [Binnen acht dagen na hun benoeming moeten de zaakvoerders een door hen ondertekend uittreksel uit de akte die hun bevoegdheid vaststelt, neerleggen op de griffie van de rechtbank van koophandel.]

Aldus vervangen bij artikel 22 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 164. Een ieder kan kosteloos inzage nemen van de lijsten der vennoten [en van de akten van benoeming der zaakvoerders]. Een ieder kan er een afschrift [...] van vragen, tegen betaling van de griffiekosten.

Aldus gewijzigd bij artikel 81 van het Wetboek der zegelrechten en bij artikel 23 van de wet van 24 maart 1978.

Afdeling VIII. — [Omzetting van vennootschappen]

Het opschrift opgeheven bij artikel 1 van de wet van 14 maart 1962 en daarna aldus gesteld bij artikel 1 van de wet van 23 februari 1967.

Art. 165. [Wanneer een vennootschap, opgericht in een van de rechtsvormen genoemd in artikel 2, een andere van die rechtsvormen aanneemt, blijft haar rechtspersoonlijkheid onveranderd voortbestaan in de nieuwe vorm.]

Opgeheven bij artikel 1 van de wet van 14 maart 1962 en daarna aldus gesteld bij artikel 1 van de wet van 23 februari 1967.

Art. 166. [Voor de omzetting van een vennootschap onder firma in een vennootschap met een andere rechtsvorm is de eenparige instemming van de vennoten vereist.

Alvorens tot de omzetting wordt besloten, wordt een staat van activa en passiva opgemaakt, die niet meer dan drie maanden voordien is vastgesteld en waarin wordt opgegeven hoeveel het maatschappelijk kapitaal na de omzetting zal bedragen. Dat bedrag mag niet hoger zijn dan het uit de voornoemde staat blijkend eigen vermogen.

Een door de vennoten aangewezen bedrijfsrevisor brengt verslag uit over die staat en vermeldt inzonderheid of daarin de toestand van de vennootschap op volledige, getrouwe en juiste wijze is weergegeven.]

Opgeheven bij artikel 1 van de wet van 14 maart 1962 en daarna aldus gesteld bij artikel 1 van de wet van 23 februari 1967.

Art. 167. [Het voorstel tot omzetting van een gewone commanditaire vennootschap, een naamloze vennootschap, een commanditaire vennootschap op aandelen, een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid of een coöperatieve vennootschap in een vennootschap met een andere rechtsvorm wordt toegelicht in een verslag dat door de zaakvoerders of de raad van bestuur wordt opgemaakt en vermeld in de agenda van de algemene vergadering, die een besluit moet nemen. Bij dat verslag wordt een staat van activa en passiva gevoegd, die niet meer dan drie maanden voordien is vastgesteld. De commissaris-revisor of, bij zijn ontstentenis, een bedrijfsrevisor die, naar het geval, door de zaakvoerders of de raad van bestuur wordt aangewezen, brengt over deze staat verslag uit en vermeldt inzonderheid of daarin de toestand van de vennootschap op volledige, getrouwe en juiste wijze is weergegeven. Is het eigen vermogen van de vennootschap kleiner dan het in de voornoemde staat opgenomen maatschappelijk kapitaal, dan besluit het verslag met de vermelding van het verschil.

Een afschrift van die verslagen, alsook het ontwerp van statutenwijziging worden gevoegd bij de oproepingsbrief aan de ingeschreven vennoten. Zij worden ook onverwijld gezonden aan degenen die de formaliteiten hebben vervuld, door de statuten voorgeschreven om tot de vergadering te worden toegelaten. Aan iedere aandeelhouder wordt, tegen overlegging van zijn aandeelbewijs, vijftien dagen voor de vergadering kosteloos een exemplaar van die stukken verstrekt.]

Opgeheven bij artikel 1 van de wet van 14 maart 1962 en daarna aldus gesteld bij artikel 1 van de wet van 23 februari 1967.

Art. 168. [§ 1. Tot omzetting van een vennootschap, opgericht in een van de vormen bedoeld in artikel 167, in een vennootschap met een andere rechtsvorm wordt door de algemene vergadering besloten overeenkomstig de regels van aanwezigheid en meerderheid gesteld in artikel 70bis, derde, vijfde en zesde lid, onverminderd de hierna volgende bijzondere bepalingen.

In de gewone commanditaire en in de coöperatieve vennootschappen is het stemrecht van de vennoten evenredig aan hun aandeel in het vennootschapsvermogen en wordt het aanwezigheidsquorum berekend naar verhouding van dat vermogen.

§ 2. Voor de omzetting van een gewone commanditaire vennootschap of van een commanditaire vennootschap op aandelen is bovendien de eenparige instemming van de beherende vennoten vereist.

§ 3. Indien er verschillende soorten van aandelen bestaan en de omzetting aanleiding geeft tot wijziging van hun respectieve rechten, is artikel 71, A, met uitzondering van het tweede lid en van het 1° van het derde lid, van overeenkomstige toepassing. De algemene vergadering kan echter alleen op geldige wijze besluiten indien voor iedere soort is voldaan aan de voorwaarden van aanwezigheid en meerderheid bepaald in artikel 70bis, derde, vijfde en zesde lid.

§ 4. Het besluit tot omzetting in een vennootschap onder firma of in een gewone commanditaire vennootschap behoeft de instemming van alle vennoten.

Bij omzetting in een commanditaire vennootschap op aandelen is de instemming vereist van de vennoten die als beherende vennoten worden aangewezen.

Bij omzetting van een commanditaire vennootschap op aandelen of een coöperatieve vennootschap in een naamloze vennootschap is artikel 70bis, vierdelid, van overeenkomstige toepassing.

Bij omzetting van een gewone commanditaire vennootschap, een commanditaire vennootschap op aandelen, een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid of een naamloze vennootschap in een coöperatieve vennootschap, is de eenparige instemming van de vennoten vereist, wanneer de aansprakelijkheid van de leden van de coöperatieve vennootschap niet beperkt wordt tot het bedrag van hun inbreng.

§ 5. Voor de omzetting is in ieder geval de eenparige instemming van de vennoten vereist, indien de vennootschap niet ten minste twee jaar bestaat of indien in de statuten is bepaald dat zij geen andere rechtsvorm mag aannemen. Zodanige bepaling van de statuten kan enkel onder dezelfde voorwaarden worden gewijzigd.

Wanneer in de statuten is bepaald dat de overdracht van de aandelen door de algemene vergadering moet worden goedgekeurd met inachtneming van strengere regels van aanwezigheid en meerderheid dan gesteld zijn in § 1, kan alleen volgens die regels tot omzetting worden besloten.

§ 6. In een coöperatieve vennootschap kan iedere vennoot te allen tijde uittreden vanaf de bijeenroeping van een algemene vergadering

die over de omzetting van de vennootschap moet beslissen, zonder dat hij aan enige andere voorwaarde moet voldoen en niettegenstaande enige andersluidende bepaling in de statuten. Van de uittreding wordt aan de vennootschap kennis gegeven bij een aangetekende brief, ten minste vijf dagen voor de datum van de vergadering ter post af te geven. Zij heeft enkel gevolg als het voorstel tot omzetting wordt aangenomen.

In de oproepingsbrief wordt de tekst van deze bepaling opgenomen.]

Opgeheven bij artikel 1 van de wet van 14 maart 1962 en daarna aldus gesteld bij artikel 1 van de wet van 23 februari 1967.

Art. 169. [Onmiddellijk na het besluit tot omzetting worden de statuten van de vennootschap in haar nieuwe vorm, met inbegrip van de bepalingen tot wijziging van haar maatschappelijk doel, vastgesteld volgens dezelfde regels van aanwezigheid en meerderheid als voor de omzetting voorgeschreven zijn.]

Geschiedt zulks niet, dan blijft het besluit tot omzetting zonder gevolg.]

Opgeheven bij artikel 1 van de wet van 14 maart 1962 en daarna aldus gesteld bij artikel 1 van de wet van 23 februari 1967.

Art. 170. [De omzetting wordt, op straffe van nietigheid, bij authentieke akte vastgesteld.]

In die akte wordt de conclusie overgenomen van het verslag, door de commissaris-revisor of door de revisor opgemaakt overeenkomstig de artikelen 166 en 167.

[De akte van omzetting en de statuten worden tegelijk bekendgemaakt overeenkomstig artikel 10, § 1, eerste en tweede lid, §§ 2 en 3. De akte van omzetting wordt bekendgemaakt in haar geheel; de statuten worden bij uittreksel bekendgemaakt overeenkomstig de artikelen 6 tot 9.]

Van authentieke of onderhandse volmachten evenals van het verslag van de commissaris-revisor of van de revisor, wordt het origineel dan wel een expeditie neergelegd tegelijk met de akte waarop zij betrekking hebben. Een ieder kan daarvan inzage nemen of een afschrift verkrijgen volgens de bepalingen van artikel 10, § 2, tweede en derde lid.

De omzetting kan aan derden worden tegengeworpen volgens de bepalingen van artikel 10, § 4.]

Opgeheven bij artikel 1 van de wet van 14 maart 1962 en daarna opnieuw gesteld bij artikel 1 van de wet van 23 februari 1967; het derde lid aldus vervangen bij artikel 24 van de wet van 24 maart 1978; het vierde en het vijfde lid aldus vervangen bij artikel 26 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 171. [De bepalingen van de artikelen 29bis, 30, 2° tot 5°, 31, tweede lid, 32, 33 en 35 vinden geen toepassing in geval van omzetting in een naamloze vennootschap.]

De bepalingen van de artikelen 29bis, 30, 2° tot 5°, 32 en 33 en van artikel 108 voor zover het de aansprakelijkheid van de oprichters regelt, vinden geen toepassing in geval van omzetting in een commanditaire vennootschap op aandelen.

De bepalingen van de artikelen 30, 2° tot 5°, en 123 vinden geen toepassing in geval van omzetting in een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid.]

Opgeheven bij artikel 1 van de wet van 14 maart 1962 en daarna aldus gesteld bij artikel 1 van de wet van 23 februari 1967.

Art. 172. [De vennoten onder firma, de beherende vennoten, de zaakvoerders of bestuurders van een vennootschap die wordt omgezet, zijn, niettegenstaande enig andersluidend beding, jegens de betrokkenen hoofdelijk gehouden:]

1° Bij omzetting in een naamloze vennootschap of in een commanditaire vennootschap op aandelen, bestaande uit minder dan zeven vennoten, tot nakoming van alle verbintenissen aangegaan vanaf de omzetting tot het ogenblik waarop er ten minste zeven vennoten zijn;

2° [...]

3° Bij omzetting in een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid waarvan een of meer rechtspersonen deel uitmaken, tot nakoming van alle verbintenissen aangegaan vanaf de omzetting tot het ogenblik waarop er onder de vennoten geen rechtspersonen meer zijn;

4° [...]

5° Tot vergoeding van de schade die het onmiddellijk en rechtstreeks gevolg is, hetzij van de nietigheid wegens het niet in acht nemen van de artikelen 118, 143, tweede lid, 144 en 170, eerste lid, hetzij van het ontbreken of van de onjuistheid van de vermeldingen voorgeschreven in artikel 30, met uitzondering van 2° tot 5°, in artikel 121, met dezelfde uitzondering, en in artikel 170, tweede lid.]

Opgeheven bij artikel 1 van de wet van 14 maart 1962, daarna opnieuw gesteld bij artikel 1 van de wet van 23 februari 1967 en vervolgens aldus vervangen bij artikel 27 van de wet van 6 maart 1973; het 2° en het 4° daarna opgeheven bij artikel 3 van de wet van 29 november 1979.

Art. 173. [In geval van omzetting van een vennootschap onder firma, een gewone commanditaire vennootschap of een commanditaire vennootschap op aandelen, blijven de vennoten onder firma en de beherende vennoten ten aanzien van derden hoofdelijk en onbeperkt aansprakelijk voor de verbintenissen van de vennootschap die dagtekenen van vóór het tijdstip vanaf hetwelk de akte van omzetting aan derden kan worden tegengeworpen overeenkomstig artikel 10, § 4.]

In geval van omzetting in een vennootschap onder firma, in een gewone commanditaire vennootschap of een commanditaire vennootschap op aandelen, staan de vennoten onder firma of de beherende vennoten ten aanzien van derden onbeperkt in voor de verbintenissen der vennootschap van vóór de omzetting.

In geval van omzetting van een naamloze vennootschap, van een commanditaire vennootschap op aandelen of van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid in een coöperatieve vennootschap, is het minimumkapitaal bedoeld in artikel 144, 4°, gelijk aan het kapitaal van de vennootschap vóór haar omzetting.

[In geval van omzetting van een coöperatieve vennootschap waarin de aansprakelijkheid van de leden niet tot het bedrag van hun inbreng is beperkt, in een vennootschap waarin de aansprakelijkheid van alle of van bepaalde vennoten beperkt is tot dat bedrag, blijven de leden ten aanzien van derden binnen de oorspronkelijke perken aansprakelijk voor de verbintenissen van de vennootschap die dagtekenen van vóór het tijdstip vanaf hetwelk de akte van omzetting aan derden kan worden tegengeworpen overeenkomstig artikel 10, § 4.]

Opgeheven bij artikel 1 van de wet van 14 maart 1962, daarna opnieuw gesteld bij artikel 1 van de wet van 23 februari 1967, het eerste lid aldus vervangen bij artikel 28, 1°, van de wet van 6 maart 1973, het vierde lid aldus vervangen bij artikel 28, 2°, van dezelfde wet.

Art. 174. [Wanneer in de statuten van een vennootschap onder firma is bepaald dat de vennootschap bij het overlijden van een vennoot zal voortduren met zijn rechtverkrijgenden of sommigen ervan, en dat dezen de hoedanigheid van stille vennoot zullen hebben, vinden de bepalingen van de artikelen 166 tot 172 en 173, derde en vierde lid, geen toepassing op de omzetting die uit de statuten voortvloeit.]

De omzetting wordt vastgesteld hetzij door een authentieke akte, hetzij door een onderhandse akte die openbaar wordt gemaakt op de wijze bepaald in de artikelen 7, a, en 10.]

Opgeheven bij artikel 1 van de wet van 14 maart 1962 en daarna aldus gesteld bij artikel 1 van de wet van 23 februari 1967.

Afdeling IX. — Tijdelijke handelsverenigingen en handelsverenigingen bij wijze van deelneming

Art. 175. De tijdelijke handelsvereniging is een vereniging die, zonder een firma te voeren, een of meer bepaalde handelsverrichtingen ten doel heeft.

De deelgenoten zijn hoofdelijk gehouden jegens de derden met wie zij hebben gehandeld.

Art. 176. De handelsvereniging bij wijze van deelneming is een vereniging waarbij één of meer personen belang nemen in verrichtingen van één of meer anderen die in eigen naam optreden.

Art. 177. In een tijdelijke handelsvereniging en in een handelsvereniging bij wijze van deelneming bepalen de deelgenoten het doel, de vorm, de belangenverhouding en de voorwaarden bij hun overeenkomst.

[Afdeling IXbis]. — [Verspreiding van de jaarrekening]

De afdeling en het opschrift ingevoegd bij artikel 33 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 177bis. [De Nationale Bank van België verstrekt op ieder verzoek, zelfs per brief gedaan, een afschrift, in de vorm vastgesteld door de Koning, van de stukken bedoeld in artikel 80, eerste en tweede lid, die haar naar het voorschrift van het derde lid van hetzelfde artikel zijn toegezonden, hetzij van al die stukken, hetzij van de stukken betreffende een met name te noemen vennootschap en nader op te geven jaren.

De Koning stelt het bedrag vast van de kosten die aan de Nationale Bank van België moeten worden betaald voor het verkrijgen van de afschriften bedoeld in het vorige lid.]

Ingevoegd bij artikel 34 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 177ter. [Het Nationaal Instituut voor de Statistiek zendt aan de Nationale Bank van België, op haar verzoek, kosteloos de jaarrekeningen en andere boekhoudkundige stukken waarvan de mededeling aan het Nationaal Instituut voor de Statistiek wordt opgelegd overeenkomstig de wet van 4 juli 1962 waarbij de regering gemachtigd wordt statistische en andere onderzoeken te houden betreffende de demografische, economische en sociale toestand van het land.

De Nationale Bank van België is bevoegd om op de wijze die de Koning bepaalt, naamloze globale statistieken op te maken en te publiceren betreffende de gegevens of een gedeelte van de gegevens uit de stukken die haar naar het voorschrift van artikel 80, derde lid, en van het eerste lid van dit artikel zijn toegezonden.

Ingevoegd bij artikel 35 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 177quater. [Met de straffen gesteld in artikel 458 van het Strafwetboek wordt gestraft, hij die in de Nationale Bank van België een bediening uitoefent en die zich schuldig maakt aan ruchtaarmaking of aan mededeling aan een persoon buiten de bank, hetzij, zonder voorafgaande toestemming van de aangever of de getelde, van individuele gegevens die naar het voorschrift van artikel 177ter, eerste lid, aan die bank zijn toegezonden, hetzij van naamloze, globale statistieken die de Nationale Bank van België heeft opgemaakt op grond van artikel 177ter en waarin gegevens zijn verwerkt die haar ter uitvoering van artikel 177ter, eerste lid, zijn toegezonden en nog niet zijn gepubliceerd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek noch door de Nationale Bank van België.

Ingevoegd bij artikel 36 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 177quinquies. [§ 1. In de wetten waarin de woorden «winst-en verliesrekening» of «verlies- en winstrekening» worden gebruikt in verband met de handelsvennootschappen, de vennootschappen die de rechtsvorm van een handelsvennootschap hebben aangenomen en de openbare instellingen waarvan de handelingen door de wet als daden van koophandel worden aangemerkt, worden die woorden vervangen door het woord «resultatenrekening».

§ 2. De bekendmaking in het Belgisch Staatsblad of in Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad van de balansen, de resultatenrekening en de toelichtingen daarop en van de concernjaarrekeningen van handelsvennootschappen, van handelsondernemingen, van vennootschappen die de rechtsvorm van een handelsvennootschap hebben aangenomen en van openbare instellingen waarvan de handelingen door de wet als daden van koophandel worden aangemerkt, opgelegd door andere bepalingen dan die van de gecoördineerde wetten betreffende de handelsvennootschappen, wordt vervangen door de neerlegging op de griffie van de rechtbank van koophandel overeenkomstig artikel 80, eerste lid. In dat geval zijn het tweede en het derde lid van dat artikel mede van toepassing.]

Ingevoegd bij artikel 37 van de wet van 24 maart 1978.

Afdeling X. — Vereffening van vennootschappen

Art. 178. Een handelsvennootschap wordt na ontbinding geacht voort te bestaan voor haar vereffening.

Alle stukken uitgaande van een ontbonden vennootschap vermelden dat zij in vereffening is.

Art. 179. Voor zover niet anders is overeengekomen, wordt de wijze van vereffening bepaald en worden de vereffenaars benoemd door de algemene vergadering van vennoten. In de vennootschappen

onder firma en in de gewone commanditaire vennootschappen zijn de besluiten slechts geldig indien zij worden genomen door de helft van de vennoten, in het bezit van drie vierde van het vennootschapsvermogen; bij gebreke van deze meerderheid beslist de rechter.

[...]

De vereffenaars vormen een college dat beraadslaagt en besluit naar de in artikel 67 gestelde regels.

Het tweede lid opgeheven bij artikel 29 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 180. Zijn er geen vereffenaars benoemd, dan worden ten aanzien van derden als vereffenaars beschouwd de vennoten-zaakvoerders in de vennootschappen onder firma, evenals in de commanditaire en de coöperatieve vennootschappen, en de bestuurders in de naamloze vennootschappen.

Art. 181. Voor zover de statuten of de akte van benoeming niet anders bepalen, kunnen de vereffenaars voor de vennootschap alle rechtsgedingen voeren, hetzij als eiser hetzij als verweerder, alle betalingen ontvangen, opheffing van inschrijving verlenen met of zonder kwijting, alle roerende waarden van de vennootschap te gelde maken, alle handelspapieren endosseren, dadingen of compromissen aangaan betreffende alle geschillen. Zij kunnen de onroerende goederen van de vennootschap openbaar verkopen indien zij de verkoop nodig achten voor de betaling van de schulden van de vennootschap of indien er zeven of meer vennoten zijn.

Art. 182. Zij kunnen, maar alleen met machtiging van de algemene vergadering van vennoten, verleend overeenkomstig artikel 179, het bedrijf of de handel van de vennootschap voortzetten tot de tegeldemaking, leningen aangaan voor de betaling van de schulden der vennootschap, handelspapier uitgeven, de goederen van de vennootschap hypothekeken of in pand geven, de onroerende goederen, zelfs uit de hand, verkopen en het vennootschapsbezit in andere vennootschappen inbrengen.

Art. 183. De vereffenaars kunnen van de vennoten betaling eisen van de bedragen die dezen zich verbonden hebben in de vennootschap te storten en die nodig lijken om haar schulden en de kosten van vereffening te voldoen.

Art. 184. Onverminderd de rechten van de bevoorrechte schuldeisers, betalen de vereffenaars alle schulden van de vennootschap naar evenredigheid en zonder onderscheid tussen opeisbare en niet-opeisbare schulden, onder aftrek, wat deze betreft, van het disconto.

Zij mogen echter op eigen risico eerst de opeisbare schulden betalen, ingeval de baten de lasten aanmerkelijk te boven gaan of de schuldvorderingen op termijn voldoende gewaarborgd zijn, onverminderd het recht van de schuldeisers om zich tot de rechtbank te wenden.

Art. 185. Na betaling van de schulden of consignatie van de nodige gelden om die te voldoen, verdelen de vereffenaars onder de vennoten de gelden of waarden die gelijk verdeeld kunnen worden; zij overhandigen hun de goederen die zij voor nadere verdeling hebben moeten overhouden.

Zij kunnen, met de in artikel 182 bedoelde machtiging, de aandelen van de vennootschap inkopen, hetzij op de beurs, hetzij door middel van een bod of een prijsaanvraag, gericht aan de vennoten, die allen aan de verrichting moeten kunnen deelnemen.

Art. 186. De vereffenaars zijn zowel jegens derden als jegens de vennoten verantwoordelijk voor de vervulling van hun taak en aansprakelijk voor de tekortkomingen in hun beheer.

Art. 187. [Elk jaar leggen de vereffenaars aan de algemene vergadering van de vennootschap de uitkomsten van de vereffening voor met vermelding van de redenen waarom de vereffening niet kon worden voltooid. Betreft het een naamloze vennootschap, een coöperatieve vennootschap, een commanditaire vennootschap op aandelen of een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, dan moeten zij zich gedragen naar de artikelen 77, eerste tot derde lid, en 80.

Aldus vervangen bij artikel 25 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 188. Na afloop van de vereffening brengen de vereffenaars aan de algemene vergadering verslag uit over het gebruik van de

waarden der vennootschap en leggen haar de rekeningen met de stukken tot staving voor. De vergadering stelt commissarissen aan om die stukken te onderzoeken en belegt een nieuwe vergadering waarop, na verslag door de commissarissen, uitspraak wordt gedaan over de wijze waarop de vereffenaars hun taak hebben vervuld.

De afsluiting van de vereffening wordt bekendgemaakt overeenkomstig artikel 10.

Deze bekendmaking behelst bovendien opgave:

1° Van de plaats, door de algemene vergadering aangewezen, waar de boeken en bescheiden van de vennootschap moeten worden neergelegd en bewaard gedurende ten minste vijf jaar;

2° Van de maatregelen, genomen voor de consignatie van de gelden en waarden die aan schuldeisers of aan vennoten toekomen en die hun niet konden worden afgegeven.

Afdeling XI. — [Rechtsvorderingen en verjaring]

Het opschrift aldus vervangen bij artikel 26 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 189. Vennoten in een vennootschap onder firma of in een gewone commanditaire vennootschap en zaakvoerders in een commanditaire vennootschap op aandelen kunnen niet persoonlijk worden veroordeeld op grond van verbintenissen van de vennootschap zolang deze niet zelf is veroordeeld.

Art. 190. In alle vennootschappen kunnen de schuldeisers door de rechter de geldstortingen doen bevelen die door de statuten zijn bedongen en noodzakelijk zijn tot bewaring van hun rechten; de vennootschap kan de rechtsoverdracht afwerpen door hun schuldvordering te voldoen naar haar waarde, verminderd met het disconto.

De zaakvoerders of bestuurders zijn persoonlijk verplicht de daarop gewezen vonnissen uit te voeren.

De schuldeisers kunnen overeenkomstig artikel 1166 van het Burgerlijk Wetboek tegen de vennoten of aandeelhouders de rechten van de vennootschappen uitoefenen ten aanzien van de te verrichten geldstortingen die opeisbaar zijn krachtens de statuten, een besluit van de vennootschap of een vonnis.

Art. 191. De rechtbank van koophandel kan in uitzonderlijke omstandigheden, op verzoek van aandeelhouders of van leden van een coöperatieve vennootschap, die een vijfde van het vennootschapsvermogen bezitten, één of meer commissarissen benoemen om de boeken en de rekeningen van de vennootschap na te zien; het verzoek wordt aan de vennootschap betekend, met dagvaarding.

De rechtbank hoort de partijen in raadkamer en doet uitspraak in openbare terechtzitting.

Het vonnis geeft nauwkeurig de punten aan waarover het onderzoek zal gaan en bepaalt het bedrag dat vooraf in consignatie zal worden gegeven voor de betaling van de kosten; deze kosten kunnen gevoegd worden bij die van het geding waartoe de bevonden feiten aanleiding mochten geven.

Het verslag wordt op de griffie neergelegd.

Art. 192. De deelgenoten van een tijdelijke handelsvereniging worden rechtstreeks en persoonlijk gedagvaard.

Derden hebben geen rechtstreekse vordering tegen deelgenoten die zich binnen de perken van de enkele deelneming hebben gehouden.

Art. 193. De rechtsvorderingen tegen vennootschappen verjaren door verloop van dezelfde tijd als de rechtsvorderingen tegen bijzondere personen.

Art. 194. Door verloop van vijf jaren verjaren:

— Alle rechtsvorderingen tegen vennoten of aandeelhouders, te rekenen van de bekendmaking hetzij van hun uittreding hetzij van de akte van ontbinding van de vennootschap, of te rekenen van het verstrijken van de overeengekomen duur;

— Alle rechtsvorderingen van derden tot teruggave van ten onrechte uitgekeerde dividenden, te rekenen van de uitkering;

— Alle rechtsvorderingen tegen de vereffenaars als zodanig, te rekenen van de bekendmaking voorgeschreven bij artikel 188;

— Alle rechtsvorderingen tegen zaakvoerders, bestuurders, commissarissen, vereffenaars, wegens verrichtingen in verband met hun taak, te rekenen van die verrichtingen of, indien ze met opzet verborgen zijn gehouden, te rekenen van de ontdekking;

— [Alle rechtsvorderingen tot nietigverklaring van een naamloze vennootschap, een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid of een commanditaire vennootschap op aandelen, gegrond op artikel 13ter, eerste lid, 1° en 2°, te rekenen van de bekendmaking, indien het vennootschapscontract gedurende ten minste vijf jaar is uitgevoerd, onverminderd de schadevergoeding, zo daartoe grond bestaat;

— Alle vorderingen tot nietigverklaring van een coöperatieve vennootschap, te rekenen van de bekendmaking, indien het vennootschapscontract gedurende ten minste vijf jaar is uitgevoerd, onverminderd de schadevergoeding zo daartoe grond bestaat. Wanneer het bestaan van een coöperatieve vennootschap echter in strijd is met de wet, kan de nietigverklaring ook na de verjaring gevorderd worden.]

Aldus gewijzigd bij artikel 30 van de wet van 6 maart 1973.

Art. 195. De zaakvoerders, bestuurders, commissarissen en vereffenaars, die hun woonplaats in het buitenland hebben, worden geacht voor de gehele duur van hun taak woonplaats te kiezen in de zetel van de vennootschap, waar hun alle dagvaardingen en kennisgevingen kunnen worden gedaan betreffende de zaken van de vennootschap en de verantwoordelijkheid voor hun bestuur en hun toezicht.

Afdeling XII. — In het buitenland opgerichte vennootschappen

Art. 196. De naamloze vennootschappen en de andere vennootschappen van koophandel, nijverheid of geldhandel die in het buitenland zijn opgericht en daar hun zetel hebben, kunnen in België hun werkzaamheden verrichten en in rechte optreden.

Art. 197. Elke vennootschap die haar hoofdvestiging in België heeft, is aan de Belgische wet onderworpen, ook al is de akte van oprichting in het buitenland verleden.

Art. 198. De artikelen betreffende [de openbaarmaking van de akten en van de jaarrekening], alsook artikel 81 zijn toepasselijk op de buitenlandse vennootschappen die een bijkantoor of enig centrum van werkzaamheden in België hebben.

Zij die met het bestuur van een vestiging in België zijn belast, dragen jegens derden dezelfde aansprakelijkheid als degenen die een Belgische vennootschap besturen.

Het eerste lid aldus gewijzigd bij artikel 27 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 199. De openbare uitgifte, tekoopstelling, aanbidding en verkoop van effecten van buitenlandse vennootschappen, evenals het opnemen van die effecten in de officiële notering van een handelsbeurs, moeten worden voorafgegaan door [de neerlegging] van de akten van oprichting van die vennootschappen [ter griffie van de rechtbank van koophandel en door de plaatsing in ten minste twee dagbladen waarvan een uit de streek waar de vennootschap haar belangrijkste bedrijfszetel heeft, van een bericht dat de datum en de plaats van de neerlegging vermeldt] en zijn onderworpen aan de regels gesteld voor de openbare uitgifte, tekoopstelling, aanbidding, verkoop en voor de opneming in de officiële notering van de effecten van Belgische vennootschappen.

[...]

Elke buitenlandse vennootschap waarvan de effecten zijn opgenomen in de officiële notering van een handelsbeurs, is gehouden haar akten en [jaarrekeningen] [neer te leggen ter griffie van de rechtbank van koophandel en zonder verwijl in ten minste twee dagbladen, waarvan een uit de streek waar de vennootschap haar belangrijkste bedrijfszetel heeft, een bericht te plaatsen dat de datum en de plaats van de neerlegging vermeldt.] De effecten van de vennootschappen die deze voorschriften niet nakomen, mogen niet in de beursnotering worden behouden.

[Wat de vennootschappen betreft die niet in artikel 198 zijn bedoeld, vervangt de vermelding van de datum en van de plaats van neerlegging in voorkomend geval de vermelding van de datum van de bekendmaking waarvan sprake is in de artikelen 36, 1°, en 84, 3° [...].

[Artikel 80, tweede en derde lid, is van overeenkomstige toepassing.]

Het eerste lid aldus gewijzigd bij artikel 8, 1°, van de wet van 30 juni 1975, het tweede, het derde en het vierde lid opgeheven bij artikel 10 van de wet van 30 juni 1961, het vijfde lid gewijzigd bij artikel 8, 2°, van de wet van 30 juni 1975 en bij artikel 28, A, van de wet van 24 maart 1978, het zesde lid toegevoegd bij artikel 8, 3°, van de wet van 30 juni 1975 en nadien aldus gewijzigd bij artikel 28, B, van de wet van 24 maart 1978, het zevende lid toegevoegd bij artikel 28, C, van de wet van 24 maart 1978.

Afdeling XIII. — Strafbepalingen

Art. 200. Met geldboete van vijftig frank tot tienduizend frank worden gestraft:

— Zij die zich aanmelden als eigenaar van aandelen of obligaties welke hun niet toebehoren, en in een vennootschap, onder deze wet opgericht, deelnemen aan de stemming in een algemene vergadering van aandeelhouders of van obligatiehouders;

— Zij die de aandelen of de obligaties ter beschikking hebben gesteld om er het hierboven bepaalde gebruik van te laten maken.

Art. 201. Met dezelfde straf worden gestraft:

1° [Zij die het bericht voorgeschreven door de artikelen 36, 40, 84, 87 en 199 niet plaatsen of neerleggen];

2° Zij die rechtstreeks of door tussenpersonen een openbare inschrijving openen voor aandelen of voor het te koop stellen van obligaties van personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid;

3° Zij die nalaten de vermeldingen, voorgeschreven door de artikelen 7, b, 29, 30, 32, 34, 36, 37, 40, 84, 85, 87, 120, 121, 122, [170, tweede lid, en 199,] te doen in de akten, ontwerpen van akten van vennootschap of berichten [...], in de volmachten, inschrijvingsbiljetten, prospectussen, omzendbrieven, tot het publiek gericht, op de aanplakbiljetten en in de mededelingen in de bladen;

3°bis. [De zaakvoerders of bestuurders die het bijzonder verslag samen met het verslag van de commissaris-revisor of van de bedrijfsrevisor niet voorleggen overeenkomstig [de artikelen 34 en 167];

3°ter. [De vennoten van een vennootschap onder firma, die geen staat van activa en passiva opmaken en geen bedrijfsrevisor aanwijzen overeenkomstig artikel 166];

3°quater. [De zaakvoerders of bestuurders die binnen twaalf maanden na de afsluiting van het boekjaar de [jaarrekening] niet aan de algemene vergadering hebben voorgelegd];

4° [De zaakvoerders, bestuurders en vereffenaars die een van de bij artikel 80, eerste en tweede lid, opgelegde verplichtingen niet nakomen];

5° De bestuurders, commissarissen of vereffenaars die verzuimen de algemene vergadering bedoeld in de artikelen 73, tweede lid, en 91 bijeen te roepen binnen drie weken na het hun gedane verzoek;

6° [Zij die de functie van commissaris of van commissaris-revisor uitoefenen of blijven uitoefenen met overtreding van artikel 64quater];

7° Zij die een opdracht of een betrekking aanvaarden in strijd met artikel 64quinquies];

8° [De bestuurders of zaakvoerders die de bijgewerkte volledige tekst van de statuten van hun vennootschap niet binnen een termijn van drie maanden te rekenen van de datum van de akten hebben neergelegd overeenkomstig artikel 12, § 3, 2°.]

Het 1° aldus gewijzigd bij artikel 9, 1°, van de wet van 30 juni 1975, het 3° bij artikel 4, A, van de wet van 23 februari 1967 en bij artikel 9, 2°, van de wet van 30 juni 1975, het 3°bis ingevoegd bij artikel 9 van de wet van 30 juni 1961 en daarna aldus gewijzigd bij artikel 4, B, van de wet van 23 februari 1967, het 3°ter ingevoegd bij artikel 4, C, van deze laatste wet, het 3°quater ingevoegd bij artikel 31 van de wet van 6 maart 1973 en daarna aldus gewijzigd bij artikel 29, A, van de wet van 24 maart 1978, het 4° vervangen bij artikel 29, B, van deze laatste wet, het 6° en het 7° toegevoegd bij artikel 11 van de wet van 1 december 1953, het 8° toegevoegd bij artikel 29, C, van de wet van 24 maart 1978.

Art. 202. Als schuldig aan oplichting worden beschouwd en met de straffen bepaald in het Strafwetboek worden gestraft, zij die, hetzij inschrijvingen of stortingen, hetzij aankopen van aandelen, obligaties of andere effecten van vennootschappen uitlokken:

— Door het voorwenden van inschrijvingen of van stortingen in een vennootschap;

— Door het bekendmaken van inschrijvingen of stortingen waarvan zij weten dat ze niet bestaan;

— Door het bekendmaken van namen van personen met de vermelding dat zij in enige hoedanigheid aan de vennootschap verbonden zijn of zullen worden, wanneer zij weten dat die vermelding strijdig is met de waarheid;

— Door het bekendmaken van enig ander gegeven waarvan zij weten dat het onjuist is.

Art. 203. Met gevangenisstraf van een maand tot twee jaar en met geldboete van driehonderd frank tot tienduizend frank worden gestraft, zij die door enig bedrieglijk middel de stijging of daling van de prijs van aandelen, obligaties of andere effecten van vennootschappen bewerken of pogen te bewerken.

Art. 204. Met gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met geldboete van vijftig frank tot tienduizend frank of met een van die straffen alleen worden gestraft:

1° De zaakvoerders of bestuurders die op bedrieglijke wijze onnauwkeurige opgaven doen in de staat van de in omloop zijnde obligaties, bedoeld in artikel 94;

2° [De zaakvoerders, bestuurders of vereffenaars die met bedrieglijk oogmerk een van de voorschriften van artikel 80, eerste lid en tweede lid, overtreden];

3° Zij die met bedrieglijk oogmerk nalaten het bericht te plaatsen [of neer te leggen] of de vermeldingen te doen, bedoeld in artikel 201;

4° Zij die een provisie ontvangen of voor zich bedingen of die pogen een beloning of enig voordeel te verkrijgen naar aanleiding van het opnemen van een effect van een vennootschap in de notering van een handelsbeurs;

5° [De bestuurders die artikel 64bis overtreden];

6° De bestuurders en de commissarissen die artikel 64ter overtreden];

7° [De bestuurders van vennootschappen die converteerbare obligaties of obligaties met voorkeurrechten uitgeven zonder aan de Bankcommissie het in artikel 101ter, derde lid, bedoelde verslag te hebben doen toekomen, of die geen rekening houden met de in artikel 101ter, vierde lid, bedoelde opschorting];

8° Zij die aan de Bankcommissie in het in artikel 101ter, derde lid, bedoelde dossier gegevens meedelen waarvan zij weten dat ze onjuist of onvolledig zijn;

9° Zij die artikel 101ter, vijfde lid, overtreden.]

Het 2° vervangen bij artikel 30 van de wet van 24 maart 1978, het 3° aldus gewijzigd bij artikel 10 van de wet van 30 juni 1975, het 5° en het 6° toegevoegd bij artikel 12 van de wet van 1 december 1953, het 7°, het 8° en het 9° bij artikel 3 van de wet van 23 juli 1962.

Art. 205. Met geldboete van vijftig frank tot tienduizend frank worden gestraft en met gevangenisstraf van een maand tot een jaar kunnen bovendien worden gestraft de zaakvoerders of bestuurders die bij gebreke van een inventaris, ondanks de wettelijk voorgeschreven reserve ontstaat; uit de gelden van de vennootschap leningen of voorschotten verstrekken op aandelen van de vennootschap; door enig middel op kosten van de vennootschap geldstortingen op de aandelen doen of geldstortingen als gedaan erkennen die niet werkelijk gedaan zijn op de voorgeschreven wijze en tijdstippen.

Art. 206. Met dezelfde straffen worden gestraft, zij die als bestuurder, commissaris, zaakvoerder of lid van een comité van toezicht, aandelen inkopen, wetende dat aldus een vermindering van het maatschappelijk kapitaal of van de wettelijk voorgeschreven reserve ontstaat; uit de gelden van de vennootschap leningen of voorschotten verstrekken op aandelen van de vennootschap; door enig middel op kosten van de vennootschap geldstortingen op de aandelen doen of geldstortingen als gedaan erkennen die niet werkelijk gedaan zijn op de voorgeschreven wijze en tijdstippen.

Art. 207. Met opsluiting en met geldboete van zesentwintig frank tot tweeduizend frank worden gestraft, zij die met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden, valsheid plegen in de door de wet

of door de statuten voorgeschreven [jaarrekening] van een vennootschap;

— Hetzij door valse handtekeningen te plaatsen;

— Hetzij doot geschriften of handtekeningen na te maken of te vervalsen;

— Hetzij door overeenkomsten, beschikkingen, verbintenissen of schuldbevrijdingen valselijk op te maken of achteraf in de [jaarrekening] op te nemen;

— Hetzij door toevoeging of vervalsing van bedingen, verklaringen of feiten die deze akten tot doel hebben op te nemen of vast te stellen.

Aldus gewijzigd bij artikel 31 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 208. Hij die gebruik maakt van die valse akten, wordt gestraft alsof hij de dader van de valsheid was.

Art. 209. Voor de toepassing van de vorige artikelen bestaat [de jaarrekening], zodra zij voor de aandeelhouders of de vennoten ter inzage is gelegd.

Aldus gewijzigd bij artikel 32 van de wet van 24 maart 1978.

Art. 210. Het eerste boek van het Strafwetboek, hoofdstuk VII en artikel 85 niet uitgezonderd, is mede van toepassing op de misdrijven in deze afdeling omschreven.

Art. 211. Tegen zaakvoerders, bestuurders en commissarissen van commanditaire vennootschappen op aandelen, personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, naamloze vennootschappen en coöperatieve vennootschappen, kan het bewijs van hetgeen iemand hun ter zake van hun bestuur of toezicht ten laste legt, door alle gewone middelen worden geleverd, behoudens het tegenbewijs door dezelfde middelen, overeenkomstig de artikelen 6, 7 en 8 van het decreet van 20 juli 1831 op de drukpers.

Aanvullende bepalingen

Art. 212. De vennootschappen waarvan het doel burgerrechtelijk is, kunnen de rechtsvorm van een handelsvennootschap aannemen zonder hun burgerrechtelijke aard te verliezen, mits zij zich gedragen naar de bepalingen van deze titel.

Aan de burgerrechtelijke vennootschappen die tot doel hebben steenkolenmijnen te ontginnen, mag, onverschillig wanneer zij zijn opgericht, indien hun oprichtingscontract zich hier tegen niet verzet, de rechtsvorm van een naamloze vennootschap worden gegeven, bij besluit van een daartoe bijeengeroepen algemene vergadering. Deze vergadering stelt de statuten van de naamloze vennootschap vast. Dat besluit kan niet rechtsgeldig worden genomen dan met instemming van vennoten die ten minste drie vijfde van de aandelen vertegenwoordigen.

Art. 213. [...] *Opgeheven bij artikel 81 van het Wetboek der zegelrechten.*

Overgangsbepalingen

Art. 214. [...] *Opgeheven bij artikel 33 van de wet van 6 maart 1973.*

Art. 215. De bepalingen van deze wet zijn van toepassing op de vennootschappen, opgericht onder de wet van 18 mei 1873.

Artikel 101 is evenwel niet van toepassing op de obligaties uitgegeven voor het in werking treden van deze wet.

Art. 216. Naamloze vennootschappen die bestonden voor het in werking treden van deze titel, mogen niet voortgezet worden na de voor hun duur bepaalde tijd, behalve indien uit hun statuten alle ermee strijdige bepalingen worden verwijderd en zij zich aan alle voorschriften ervan onderwerpen.

Zij mogen, op dezelfde voorwaarden, wijzigingen aanbrengen in hun statuten, zonder dat in zodanig geval een machtiging van de regering nodig is.

De vennootschappen die concessiehouder zijn van spoorwegen of van andere werken van openbaar nut, blijven in dat geval evenwel onderworpen aan de maatregelen van controle of toezicht in hun huidige statuten bepaald.

De artikelen 70 en 71 van deze wet zijn van rechtswege toepasselijk op de voormelde vennootschappen, ondanks alle ermee strijdige bepalingen die in hun statuten mochten voorkomen.

Art. 217. De vennootschappen die na de afkondiging van de wet van 22 mei 1886 gedurende een jaar regelmatig gewerkt hebben zonder dat hun geldigheid betwist is, kunnen niet meer nietig worden verklaard op grond van de artikelen 42 tot 45 van het Wetboek van koophandel van 1808 en van artikel 29 van de wet van 18 mei 1873 noch, indien het vennootschappen betreft die graverijen of groeven exploiteren, op grond dat zij geen machtiging hebben tot het aannemen van de rechtsvorm van een handelsvennootschap. De verjaring van de nietigheid wegens het niet in acht nemen van voormeld artikel 29 begint eerst te lopen vanaf de dag der bekendmaking van een authentieke akte waaruit blijkt dat aan de bepalingen van dat artikel voldaan is.

Art. 218. [In afwijking van de artikelen 70, tweede lid, en 168, § 5, kan iedere vennootschap onder de in afdeling VII gestelde voorwaarden worden omgezet ondanks enige van voor de inwerkingtreding van de bepalingen van genoemde afdeling dagtekenende statutaire bepaling die haar zou verbieden een andere rechtsvorm aan te nemen.]

Aldus vervangen bij artikel 5 van de wet van 23 februari 1967.

Art. 219. [In de vennootschappen, opgericht voor 1 januari 1945, mogen de aandelen en andere effecten, of coupures, die het vastgesteld kapitaal al dan niet vertegenwoordigen, tot 31 december 1955 en niettegenstaande enige ermee strijdige bepaling in de statuten, tot nieuwe effecten samengevoegd worden.]

De raad van bestuur moet de samenvoeging verantwoorden in een verslag dat in de agenda vermeld wordt. Een afschrift van dat verslag wordt gevoegd bij de oproepingsbrief aan de houders van aandelen op naam; er wordt ook onverwijld een afschrift gezonden aan degenen die de formaliteiten hebben vervuld, door de statuten voorgeschreven om tot de vergadering te worden toegelaten. Aan iedere aandeelhouder wordt, tegen overlegging van zijn effect, vijftien dagen voor de vergadering kosteloos een exemplaar van het verslag verstrekt.

De volgende bepalingen zijn van toepassing niettegenstaande enige ermee strijdige bepaling in de statuten:

1° Indien er verschillende soorten van aandelen of effecten bestaan, worden alleen de houders van de soort, bedoeld in het voorstel tot samenvoeging, toegelaten tot de vergadering;

2° Aan de vereisten van aanwezigheid en van meerderheid, bepaald in artikel 70, derde, vierde en vijfde lid, moet zijn voldaan voor elke soort van effecten waarvan de samenvoeging wordt voorgesteld;

3° Elk effect van de bedoelde soort geeft stemrecht, zelfs wanneer het effecten betreft die het kapitaal niet vertegenwoordigen;

4° De houders van coupures worden tot de vergadering toegelaten en daarbij worden de stemmen geteld op basis van een stem voor het kleinste onderaandeel;

5° De termijn, gesteld voor de ruiling van de effecten, mag niet korter zijn dan zes maanden, te rekenen van de aanvang van de verrichtingen;

6° De dividenden, na het begin van de ruilverrichtingen betaalbaar gesteld, mogen niet worden uitgekeerd dan tegen afgifte van coupons, afgeknipt van de nieuwe effecten, of na omzetting in inschrijvingen op naam van de niet-samengevoegde effecten en coupures.]

— Adopté.

Aangenomen.

Toegevoegd bij artikel 1 van de wet van 10 november 1953

Art. 2. Les modifications suivantes sont apportées au texte français de la même loi:

1° Dans l'intitulé du titre IX, le mot « commerciales » est inséré après les mots « Des sociétés »;

2° A l'article 43bis, alinéa 1er, les mots « à la Colonie » sont supprimés;

3° A l'article 66, les mots « troisième alinéa » sont remplacés par les mots « cinquième alinéa »;

4° A l'article 89bis, alinéa 1er, les mots « à la Colonie » sont supprimés;

5° A l'article 164, les mots « sur papier libre » sont supprimés.

Art. 2. In de Franse tekst van dezelfde wet worden volgende wijzigingen aangebracht:

1° In het opschrift van titel IX wordt aan de woorden « Des sociétés » het woord « commerciales » toegevoegd;

2° In artikel 43bis, eerste lid, worden de woorden « à la Colonie » geschrapt;

3° In artikel 66 worden de woorden « troisième alinéa » vervangen door de woorden « cinquième alinéa »;

4° In artikel 89bis, eerste lid, worden de woorden « à la Colonie » geschrapt;

5° In artikel 164 worden de woorden « sur papier libre » geschrapt.

— Adopté.

Aangenomen.

De Voorzitter. — Wij stemmen morgen over het geheel van het ontwerp van wet.

Nous voterons demain sur l'ensemble du projet de loi.

Wij zijn aan het einde van onze werkzaamheden van vandaag gekomen.

Morgen vatten wij om tien uur de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende de begroting van de Rijkswacht.

Le Sénat se réunira demain mercredi 11 mai 1983 à 10 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen woensdag 11 mei 1983 te 10 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 18 h 45 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 18 u. 45 m.)